

ΣΕΥΗΡΟΣ Ο ΜΟΝΟΦΥΣΙΤΗΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

ΚΑΙ

Η ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΝΩΤΙΚΟΥ ΤΟΥ ΖΗΝΩΝΟΣ ΜΕΧΡΙ
ΤΗΣ ΕΠΙ ΜΗΝΑ ΣΥΝΟΔΟΥ (482—536) ΣΧΕΣΙΣ ΤΟΥ
ΜΟΝΟΦΥΣΙΤΙΣΜΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΝ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ

ΜΟΣΧΟΝΗΣΙΟΥ.

ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

ΕΓΚΡΙΘΕΙΣΑ

ΥΠΟ ΤΗΣ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΟΥ ΕΝ ΙΕΝΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ.

„Αὐτοτελής μισθὸς τοῦ κατὰ τὴν ζήτησιν πόνου
τῆς ἀληθείας ἢ εὗρεσις“ (Λεοντ. Βυζαντ. „Κατὰ
Νεστοριαν. καὶ Εὐτυχιαν.“ Migne Ἑλλ. Πατρολογ.
τομ. 86, Α., σελ. 1272).

424

ΕΝ ΛΕΙΨΙΑΙ

ΤΥΠΟΙΣ ΒÄR & HERMANN

1894.

ΣΕΥΤΗΡΟΣ Ο ΜΟΝΟΦΥΣΙΤΗΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

ΚΑΙ

Η ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΝΩΤΙΚΟΥ ΤΟΥ ΖΗΝΩΝΟΣ ΜΕΧΡΙ
ΤΗΣ ΕΠΙ ΜΗΝΑ ΣΥΝΟΔΟΥ (482—536) ΣΧΕΣΙΣ ΤΟΥ
ΜΟΝΟΦΥΣΙΤΙΣΜΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΝ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ
ΜΟΣΧΟΝΗΣΙΟΥ.

ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

ΕΓΚΡΙΘΕΙΣΑ

ΥΠΟ ΤΗΣ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΟΥ ΕΝ ΙΕΝΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ.

„Αὐτοτελής μισθὸς τοῦ κατὰ τὴν ζήτησιν πόνου
τῆς ἀληθείας ἡ εὕρεσις“ (Λεοντ. Βυζαντ. „Κατὰ
Νεστοριαν. καὶ Εὐτυχιαν.“ Migne Ἑλλ. Πατρολογ.
τομ. 86, Α., σελ. 1272).

ΕΝ ΛΕΙΨΙΑΙ

ΤΥΠΟΙΣ BÄR & HERMANN

1894.

ΤΩΙ ΕΜΩΙ ΑΔΕΛΦΩΙ ΑΠΟΣΤΟΛΩΙ
ΑΠΕΙΡΟΥ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΑΓΑΠΗΣ ΑΔΕΛΦΙΚΗΣ
ΕΛΛΧΙΣΤΟΝ ΔΕΙΓΜΑ.

Ο ΠΟΝΗΣΑΣ.

„Καὶ ἐν φιλονεικίᾳ ἐπίσκοποι πρὸς ἐπισκόπους ἐγένοντο καὶ λαοὶ πρὸς λαοὺς . . . οὐ γὰρ ἐτόλμα τις ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἢ ἀπὸ χώρας εἰς χώραν ἀπέρχεσθαι· ἀλλ' ἕκαστος τὸν πλησίον, ὡς ἐχθρὸν ἐδίωκε· πολλοὶ δὲ μὴ ἔχοντες φόβον Θεοῦ πρὸ ὀφθαλμῶν, προφάσει ζήλου τοῦ ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιῶν, ἣν εἶχον ἐχθραν κεκρυμμένην ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν εἰς ἔργον ἀγαγεῖν ἐσπούδασαν.“

Ἐπιστολὴ Ἰβᾶ πρὸς Μάρην τὸν Πέρσην.
(Mansi τ. VIII, σ. 245.)

Μετὰ Διόσκορον ἐκεῖνον καὶ Τιμόθεον τὸν Αἴλουρον, τοὺς τῆς Ἀλεξάνδρειας πατριάρχας, σπουδαιότατον καὶ τὰ μάλα ἔξοχον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ μονοφυσιτισμοῦ διαδραματίζει πρόσωπον ὁ τῆς Ἀντιοχείων γενόμενος πατριάρχης Σευῆρος, ὁ διὰ τε τὴν ὑπὲρ τῆς μονοφυσιτικῆς διδασκαλίας ἐνέργειαν καὶ τὴν πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν αὐτοῦ σχέσιν δικαίως δυνάμενος κληθῆναι ὁ κυρίως καὶ κατ' ἐξοχὴν τοῦ μονοφυσιτισμοῦ ἀρχηγὸς καὶ ἀντιπρόσωπος. Ἐπὶ τῆς ἱστορικῆς παρελθὼν σκηνῆς, καθ' ἣν δὴ ἐποχὴν οἱ μονοφυσῖται ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῆς ἐκκλησίας ἔτι διατελοῦντες τὸν πεισματωδέστατον καὶ, οὕτως εἰπεῖν, ἐκ τοῦ συστάδην κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας διεξῆγον ἀγῶνα, εἴπερ τις καὶ ἄλλος τούτου μετέσχε, καὶ διὰ τοῦ προσωπικοῦ αὐτοῦ κύρους, τῆς ἐπιστημονικῆς μὀρφώσεως καὶ τῆς τοῦ χαρακτῆρος σταθερότητος πρὸς καιρὸν τὴν νίκην τῇ ὀρθοδοξίᾳ διαμφισβητήσας ἀρρήκτως συνέδεσε τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα ταῖς τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ κράτει ὀλεθριωτάταις ἀποβάσαις μονοφυσιτικαῖς ἔρισιν. Ἡ βασιλεία τοῦ Ἀναστασίου οὐδένα ἕτερον εἶδε μᾶλλον αὐτοῦ τῇ αὐτοκρατορικῇ τιμηθέντα εὐνοίᾳ, ἀπὸ τῆς ἀφανείας τοῦ μοναχικοῦ βίου ἐπὶ τὰ ὕψιστα τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωματίων ταχύτερον ἀνελθόντα καὶ ἀποτελεσματικώτερον ὑπὲρ τῆς μονοφυσιτικῆς δόξης καὶ τολμηρότερον κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας ἐνεργήσαντα· ἢ τοῦ Ἰουστίνου οὐδένα ἀπηνέστερον αὐτοῦ καὶ ἀμειλικτότερον διωχθέντα, ἀλλὰ καὶ μεῖζον μὲν κτησάμενον ὄνομα, μεῖζονα δὲ ῥοπὴν ἐπὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτῷ καὶ ὁπαδῶν ἀσκήσαντα· ἢ δὲ τοῦ

Ἰουστινιανοῦ τέλος οὐδένα ἀπὸ τοσούτου ὕψους βασιλικῆς τιμῆς καὶ εὐνοίας εἰς τοσοῦτο βάθος δυσμενείας καταπεσόντα καὶ τὰ ἄλλε-
πάλληλα ἀναθέματα καὶ τὰς ἀρὰς τῆς ὑπ' αὐτοῦ ὑποσκαπτομένης
ὀρθοδοξίας ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν συσσωρεύσαντα.

Αἱ ποικίλαι αὗται μεταπτώσεις καὶ μεταβολαὶ τῆς τοῦ Σευήρου
τύχης καὶ καθ' ἑαυτὰς μελέτης καὶ σπουδῆς ἄξιαί, ἔτι μᾶλλον κι-
νοῦσι τὸ τοῦ ἱστορικοῦ διάφορον, ἅτε χαρακτηρίζουσαι τὴν ὑπὸ πᾶσαν
ἐποψιν σπουδαιοτάτην τῶν περιόδων τῆς τοῦ μονοφυσιτισμοῦ ἱστορίας,
ἅτε πιστότατα παριστᾶσαι πάντα τὰ ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Ἑνωτικοῦ
τοῦ Ζήνωνος μέχρι τῶν μέσων τῆς τοῦ Ἰουστινιανοῦ βασιλείας ἐπελ-
θόντα γεγονότα, τὰς πολιτικὰς μεταβολὰς καὶ τὴν ἣν ἔσχον αὗται
ἐπὶ τῶν σχέσεων ὀρθοδόξων καὶ μονοφυσιτῶν ῥοπήν, τοὺς τῶν μονο-
φυσιτῶν κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας ἀνενδότους ἀγῶνας, τὰς ἀλλεπαλλή-
λους αὐτῶν νίκας καὶ ἥττας μέχρι τῆς ἐντελοῦς αὐτῶν τοῦ σώματος
τῆς ἐκκλησίας ἐκκοπῆς.

Οὐκ ἄσκοπον τοίνυν, εἰ τὰ κατὰ Σευῆρον ἐφεξῆς πραγματεύ-
σασθαι προτιθέμενοι πραγματευσόμεθα ταῦτα ἐν ἀναφορᾷ καὶ σχέσει
πρὸς τὸν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην μεταξὺ ὀρθοδόξων καὶ μονοφυ-
σιτῶν διεξαχθέντα ἀγῶνα, προτάσσοντες τοῦ ὅλου πρὸς πληρεστέραν
κατανόησιν τῆς δημοσίας τοῦ Σευήρου ἐνεργείας εἴτι ἐκ τοῦ προ-
τέρου αὐτοῦ βίου, τῆς ἀγωγῆς καὶ τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων
εἰς ἡμᾶς περιεσώθη.

Οὕτω δὲ τοῦ ἔργου ἄψασθαι ἐπιχειροῦντες χρησόμεθα ἑαυτοῖς
ὁδηγοῖς αὐταῖς ταῖς μέχρις ἡμῶν περισωθείσαις ἀρχαιοτέραις καὶ
ἄξιοπιστοτέραις τῶν ἱστορικῶν πηγῶν· τὰς ἐκ τούτων μέντοι πολλὰς
καὶ ποικίλας δυσχερείας εἰδότες καὶ εἰς τῶν καθ' ἡμᾶς δὲ ἱστορικῶν
περί τε χρόνων καὶ γεγονότων καὶ προσώπων ἐκ διαμέτρου, ἔστιν
ὅτε, ἀντιθέτους ἀλλήλαις κρίσεις ὀρῶντες, ὁμολογοῦμεν μὲν εὐθὺς ἐν
ἀρχῇ τὸ τοῦ ἔργου χαλεπὸν καὶ δυσχερές, οὐ μέντοι καὶ ἀποκνοῦμεν,
ἀλλὰ πειρασόμεθα, τὸ γ' ἐφ' ἡμῖν, τὴν μέσην τέμνοντες καὶ τὰς ἐκ
τῶν πηγῶν δυσχερείας καὶ ἀνακριβείας καὶ ἀντιφάσεις κατὰ τὸ δυ-
νατὸν αἴροντες καὶ συμβιβάζοντες διεξαγαγεῖν τὴν ἡμετέραν ἐργα-
σίαν ὧδε αὐτὴν διαιροῦντες καὶ πραγματευόμενοι·

- I. Αἱ πρῶται περὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ τοῦ Σευήρου βίου εἰδήσεις.
- II. Ὁ Σευῆρος ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀναστασίου.
- III. Ὁ Σευῆρος ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστίνου.
- IV. Ὁ Σευῆρος ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ.

I.

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΥ ΣΕΥΗΡΟΥ ΒΙΟΥ ΕΙΔΗΣΕΙΣ.

Ὅσον πολλὰ αἱ περὶ τοῦ Σευήρου εἰδήσεις, ἀφ' οὗ χρόνου οὗτος ἐπὶ τῆς ἱστορικῆς ἐμφανίζεται σκηνῆς δημοσίᾳ ἐνεργῶν, τοσοῦτον ὀλίγαι, βραχεῖαι, ἀντιφατικαὶ καὶ ἀόριστοι αἱ περὶ τοῦ προτέρου αὐτοῦ βίου διαλαμβάνουσαι. Οὔτε περὶ τοῦ ἔτους τῆς γεννήσεως αὐτοῦ¹⁾, οὔτε περὶ τῶν γονέων, οὔτε περὶ τῆς πρώτης αὐτοῦ ἡλικίας γινώσκομέν τι ὠρισμένον καὶ βέβαιον. Μόνος ὁ Εὐάγριος ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ αὐτοῦ ἱστορίᾳ (III, 33) τὴν ἐπὶ τὸν πατριαρχικὸν τῆς Ἀντιοχείας θρόνον ἄνοδον τοῦ Σευήρου ἱστορῶν παρέχει ἡμῖν καὶ βραχυτάτας τινὰς περὶ τοῦ προτέρου αὐτοῦ βίου εἰδήσεις κατὰ τὴν ἰδίαν μαρτυρίαν ταύτας ἀντλήσας ἀπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ σωζομένου ἔτι συγγράμματος τοῦ ἐν λεπτομερείᾳ περὶ τοῦ βίου τοῦ Σευήρου διαλαμβάνοντος.²⁾ Κατὰ ταύτας ὁ Σευήρος ἐγεννήθη ἐν

1) Ἀναδρομικῶς μόνον δύναται τις κατὰ προσέγγισιν εἰκάσαι καὶ ὀρίσαι, εἰ μὴ τὸ ἔτος, ἀλλὰ γε τὴν ἐποχὴν τῆς τοῦ Σευήρου γεννήσεως. Ἔστιν ἱστορικῶς μεμαρτυρημένον καὶ ἀναντίρρητον (ὄρα Μέρος II. τῆς παρούσης πραγματείας σελ. 32 σημ.), ὅτι ὁ Σευήρος ἐξελέγη πατριάρχης Ἀντιοχείας τῷ 512. Γνωστοῦ δὲ τυγχάνοντος, ὅτι οἱ κανόνες καὶ τὸ ἐν τῇ κατ' ἀνατολὴν ἐκκλησίᾳ ἄνωθεν κρατοῦν ἔθος (ὄρα Κανόνας 16ον τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, 14ον τῆς Πενθέκτης, 11ον τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ, 10ον τῆς ἐν Σαρδικῇ, 17ον τῆς Πρωτοδευτέρας καὶ τὴν 123ην Νεαράν τοῦ Ἰουστινιανοῦ) οὐκ ἐπέτρεπον καὶ πρεσβυτέρου χειροτονίαν πρὸ τοῦ τριακοστοῦ τῆς ἡλικίας ἔτους, ἔπεται, ὅτι, ὅτε ὁ Σευήρος ἀνέλαβε τὸν πατριαρχικὸν τῆς Ἀντιοχείας θρόνον, εἶχε προκεχωρηκότος ἤδη ἀνδρὸς ἡλικίαν· εἰ τοῦναντίον συνέβαιναν, οἱ μοναχοὶ καὶ ὁ κλῆρος Ἀντιοχείας οὐκ ἂν παρέλειπον ἐν τοῖς κατ' αὐτοῦ λιβέλλοις καὶ ταύτην ἐντάξαι τὴν κατηγορίαν, ὡς τοῦτο ποιοῦσι κατὰ Πέτρου τοῦ Ἀπαμείας· ἐντεῦθεν ἔπεται, ὅτι ἦγεν εἰ μὴ τὸ πεντηκοστὸν, ἀλλὰ γε τὸ πέμπτον καὶ τεσσαρακοστὸν τῆς ἡλικίας ἔτος· ἐγεννήθη ἄρα μετὰ τὴν πρώτην δεκαετηρίδα τοῦ μεταξὺ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου καὶ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Ἑνωτικοῦ τοῦ Ζήνωνος τριακονταετοῦς χρόνου, ἤτοι μετὰ τοῦ 462 καὶ 467.

2) Τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἀναμφιβόλως μονοφυσίτου ἀνδρὸς ἔργον οὐ μέχρις ἡμῶν περιεσώθη. Τῶν δὲ συγγραμμάτων τοῦ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ καὶ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ Ἰουστίνου ἀκμάσαντος μονοφυσίτου Ἰωάννου, τοῦ ἑαυτὸν τιτλοφοροῦντος ἐπίσκοπον Ἐφέσου, ἢ Ἀσίας, τὸ μὲν „Βίος Σευήρου“ εὑρηται μόνον ἐν τῇ συριακῇ μεταφράσει (ὄρα Land, *Anecdota syriaca*, τομ. II, 1868), ἀποσπάσματα δὲ τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ ἱστορίας καὶ τῆς ἐπιτομῆς τοῦ περὶ τῶν μακαρίων (μονοφυσιτῶν) πατριαρχῶν τῆς ἀνατολῆς, ἀφ' ὧν καὶ ἡμεῖς ἠρύσθημεν εἰδήσεις τινὰς, μετηνέχθησαν ἐκ τοῦ συριακοῦ εἰς τὸ λατινικὸν ὑπὸ van Douwen καὶ Land ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν: „Ioannis episcopi Ephesi. Comment. de Beatis orientalibus et Historia ecclesiastica Fragmenta.“ Amstelodami 1869.

Σωζοπόλει τῆς Πισιδίας· δικανικοῖς δὲ τὸ πρότερον ἐσχολακῶς λόγοις ἐν τῇ πόλει Βηρυτῷ εὐθὺς μετὰ τὴν ἐν τοῖς νόμοις ἄσκησιν μετέλαβε τοῦ βαπτίσματος καθ' ἑτέραν μαρτυρίαν βαπτισθεὶς ὑπὸ ὀρθοδόξου ἐπισκόπου καὶ δεξάμενος τὸ ὀρθόδοξον δόγμα ἐν τῷ κατὰ τὴν Τρίπολιν τῆς Φοινίκης ναῷ τοῦ μάρτυρος Λεοντίου (ὄρα Mansi VIII, 915. 999).

Μνημονεύων ὁ Εὐάγριος τῆς βραδείας ταύτης τοῦ Σευήρου εἰς τὸ βάπτισμα προσελεύσεως, οὐδὲν περαιτέρω προστίθῃσιν, ἐξ οὗ ἡδυνάμεθα ἂν συμπερᾶναι, εἰ καὶ πρότερον ὁ Σευῆρος τὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ πρεσβεύων ἀνέβαλλε τὸ βάπτισμα μέχρι τοῦ τέλους τῶν ἑαυτοῦ σπουδῶν, ὃ καὶ πρότερον καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ οὐκ ἄσυνηθες ἦν, ἢ ἐθνικὸς ὢν τὸ θρήσκευμα, ἀθρόον εἶτα μεταπεισθεὶς τὸ χριστιανικὸν ἐδέξατο δόγμα. Ἐν τῷ κατὰ Σευήρου μέντοι τῶν μοναχῶν λιβέλλῳ, τῷ ἐν τῇ ἐπὶ Μηνᾶ συνόδῳ (536) ἀναγνωσθέντι, λέγεται, ὅτι ὁ Σευῆρος “ἦν δαιμόνων θεραπευτῆς” μαγγανείας μετερχόμενος καὶ ὅτι “τὴν ἐκ τούτου κατηγορίαν διαφυγεῖν βουλόμενος μετεσχηματίσατο μετατίθεσθαι τὴν δαιμονικὴν αὐτοῦ δόξαν καὶ προσιέναι τῷ βαπτίσματι” (Mansi VIII, 999). Καὶ ὅτι μὲν ὁ Σευῆρος ἐθνικὸς ὢν τὸ κατ' ἀρχὰς βραδύτερον τὸ χριστιανικὸν ἐμυήθη δόγμα, οὐ πάνυ ἀπίθανον· ὅτι μέντοι ἐξ ὑποκρίσεως καὶ τὴν τῆς μαγγανείας κατηγορίαν διαφυγεῖν βουλόμενος ἐδέξατο τὸ βάπτισμα, τοῦτο ὑπερβολικὴ, εἰ μὴ παραμεμορφωμένη ἔοικε τῆς ἀληθείας ἔκφρασις, ὑπαγορευθεῖσα ὑπὸ τῆς κατ' αὐτοῦ τῶν μοναχῶν ἀποστροφῆς καὶ τοῦ ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας καθ' ὑπερβολὴν αὐτῶν ζήλου. Τὸ μόνον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, πιθανὸν καὶ τοῖς πράγμασι σύμφωνόν ἐστιν, ὅτι ὁ Σευῆρος προσῆλθε τῷ βαπτίσματι, οὐχὶ ἐξ ὑποκρίσεως, οὐδὲ ἐκ τινος ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἀποφάσεως, ὡς οἱ μοναχοὶ ἐν τῷ ζήλῳ αὐτῶν ἀποφαίνονται, ἀλλ' ἐκ πεποιθήσεως στερεᾶς καὶ ἀκραδάντου, κτηθείσης διὰ μελέτης καὶ κατανοήσεως τοῦ χριστιανικοῦ δόγματος· τοῦτο γὰρ τρανῶς μαρτυροῦσιν, οὐ μόνον τὸ θάρρος, ἢ σταθερότης καὶ ἡ ἱκανότης, μεθ' ὧν μικρὸν ὕστερον, οἷά τις γεγυμνασμένος καὶ ἔμπειρος παλαιστής, τὰς ἑαυτοῦ καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτῷ ὑπερήσπιζε δογματικὰς πεποιθήσεις, ἀλλὰ καὶ αὕτη αὐτοῦ ἡ μετὰ τὸ βάπτισμα διαγωγή··· εὐθὺς γὰρ μετὰ τὸ βάπτισμα ἐπὶ τὸν μονήρη μετῆλθε βίον ἐν τινι φροντιστηρίῳ” (Εὐαγρ. III, 33), ὃ οὐκ ἂν ἐποίησεν ἀνὴρ τὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν ὑποκρίσει καὶ πρὸς τὸ φαινόμενον ἀποδεξάμενος.

Περὶ τοῦ φροντιστηρίου τούτου οὐκ ἔχομεν ἑτέρας εἰδήσεις, ἢ ὅτι ὁ Εὐάγριος περὶ αὐτοῦ διέσωσεν ἡμῖν. Τοῦτο ἔκειτο ἐν Συρίᾳ μεταξὺ τῆς πόλεως Γάζης καὶ τοῦ πολιχνίου Μαΐουμᾶ· ἐν αὐτῷ δὲ

διέμεινε καὶ Πέτρος ὁ Ἰβηρ, ὁ ὑπὸ Θεοδοσίου, τοῦ μετὰ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον βία τοῦ ἐπισκοπικοῦ τῶν Ἱεροσολύμων θρόνου κρατήσαντος, ἐπίσκοπος Γάζης χειροτονηθείς, ὁμόφρων Τιμοθέου τοῦ Αἰλούρου, μετασχὼν τῆς χειροτονίας αὐτοῦ καὶ σὺν αὐτῷ εἶτα ἀπελθὼν εἰς τὴν ἑξορίαν (Εὐαγρ. III, 33. II, 5. 8). Ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ δὲ διαμονῆς Πέτρου τοῦ Ἰβηρος καὶ τινος τοῦ Θεοφάνους μαρτυρίας (Χρονικ. σελ. 157 ἔκδ. Boor.) καλοῦντος τὸ φροντιστήριον τοῦτο “μονὴν τῶν ἀποσχιστῶν” δίδοται ἡμῖν εἰκάσαι, ὅτι οἱ ἐν αὐτῷ βιοῦντες μοναχοί, εἰ μὴ πάντες, πολλοὶ μέντοι τούτων, καθ’ ὃν χρόνον εἰσῆλθεν ὁ Σευῆρος ἐν αὐτῷ, ἐδόξαζον τὰ τῶν μονοφυσιτῶν. Ἐνταῦθα δὲ εἶτε ὑπὸ Πέτρου τοῦ Ἰβηρος, εἶτε ὑπὸ ἐτέρου τινὸς¹⁾ προσηλυ-

¹⁾ Κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦ μονοφυσίτου Μιχαὴλ τοῦ Σύρου (ᾧρα „Chronique de Michel le grand“ ὑπὸ Victor Langlois. Venise 1868, σελ. 172—173) ὁ Σευῆρος ἐγένετο μαθητὴς Ἰακώβου τοῦ Βατνῶν (Seroudz) τοῦ καλουμένου περιοδευτοῦ, ὃν οἱ μὲν μονοφυσῖται τάσσουσιν ἐν τοῖς ἁγίοις καὶ τοῖς διαπρεπεστάτοις τῶν διδασκάλων τῆς κατ’ αὐτοὺς ἐκκλησίας, οἱ δὲ ὀρθόδοξοι ὡς ὀρθόδοξον ἀναγνωρίζουσι. Καὶ ὅτι μὲν ὁ Σευῆρος μαθητὴς αὐτοῦ ἐγένετο οὐκ ἀπίθανον· οὐδαμῶς μέντοι ἐντεῦθεν ἀκολουθεῖ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὸν Ἰάκωβον μονοφυσίτην εἶναι, ὡς οἱ μονοφυσῖται ἐθέλουσι καὶ οἱ καθολικοὶ ἐκ παπικῆς ἀπόψεως τὰ πράγματα θεωροῦντες ἰσχυρίζονται (ᾧρα Bickell, Ausgewählte Gedichte der syrischen Kirchenväter. σελ. 209—217. Zeitschrift der Deutsch-Morgenländischen Gesellschaft. τομ. 30, σελ. 217 καὶ ἐξῆς), οὐδὲ τὸν Σευῆρον λοιπὸν τὸ τῶν μονοφυσιτῶν παρ’ αὐτοῦ λαβεῖν δόγμα. Ὑμνεῖται μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν μονοφυσιτῶν ὁ Ἰάκωβος καὶ ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτῶν καὶ διδασκάλοις κατατάσσεται, ἐν δὲ ταῖς ἐπιστολαῖς αὐτοῦ πρὸς τοὺς μοναχοὺς τῆς τοῦ ἁγίου Βάσσου μονῆς δείκνυται κατὰ μικρὸν προσχωρήσας ταῖς μονοφυσίταις, ἀποφηνάμενος ἐν τέλει ὑπὲρ τῆς μονοφυσιτικῆς τοῦ Ἐνωτικοῦ ἐκδοχῆς καὶ κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου (Bickell ἐνθ. ἄνωτ. σελ. 211—212)· τὸ τελευταῖον μέντοι τοῦτο ἐναργῶς δείκνυσιν, ὅτι ἄλλου οὗτος πρότερον εἶχετο φρονήματος, ἄγνωστον δὲ τίσι τρόποις καὶ μηχαναῖς περιῆλθεν εἰς τὴν κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ὁμολογίαν, ἀβέβαιον δὲ καὶ εἰ αἱ ἐπιστολαὶ αὐτοῦ, ὡς νῦν ἔχουσι, γνήσιόν εἰσι κατὰ πάντα τῆς φρενὸς καὶ τῶν δογματικῶν αὐτοῦ πεποιθήσεων προϊόν· ἀλλὰ καὶ ἐὰν τοῦναντίον ὑποτεθῇ, οὐδαμῶς τοῦτο τῆς ἐμῆς καταμαρτυρεῖ γνώμης. Εἰ γὰρ Σευῆρος μαθητὴς ἐγένετο τοῦ Ἰακώβου, ἐγένετο πολλῶ πρὸ τῆς ὁμολογίας ἐκείνης, ὅτε ὁ Ἰάκωβος ἐτέρου εἶχετο φρονήματος δογματικοῦ (ἐπὶ γὰρ τῆς ὁμολογίας ὁ Σευῆρος ἦν ἤδη Ἀντιοχείας πατριάρχης, ἅτε τῶν ἐπιστολῶν ἀναγομένων εἰς τὰ ἔτη 514 καὶ 518. ᾧρα Zeitschrift der Deutsch-Morgenländischen Gesellschaft. σελ. 224, σημ. 3), ὅτε ἦν, εἰ μὴ τῶν μάλα γενικῶς, κατὰ Εὐάγριον (III, 30), ἀντεχομένων τῶν τῇ ἐν Χαλκηδόνι συνόδῳ ἐκτεθειμένων καὶ πρὸς οὐδεμίαν ἐνδιδόντων συλλαβὴν τῶν ὀρισθέντων παρ’ αὐτῆς, οὐ μὴν καὶ γράμματος ἐναλλαγὴν παραδεχομένων, ἀλλὰ γε τῶν πρὸς τὸ εἰρηνικώτερον μᾶλλον κλινόντων καὶ τὸ Ἐνωτικὸν τοῦ Ζήνωνος δεχομένων, ὡς ἐδέξαντο οἱ κατ’ ἀνατολὴν ὀρθόδοξοι, οἱ Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχαι Ἀκάκιος, Εὐφῆμιος καὶ Μακεδόνιος, ὁ Ἀντιοχείας Φλαβιανὸς καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Ἡλίας (ᾧρα Μερ. II τῆς παρούσης πραγματείας)· ἔλαβεν ἄρα παρ’ αὐτοῦ ὁ Σευῆρος τὸ ὀρθόδοξον δόγμα. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν

τισθείς ὁ Σευῆρος “ἀρνεῖται εὐθὺς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸν αὐτὸν βαπτίσαντα καὶ προσχωρεῖ τοῖς τὰ Εὐτυχοῦς φρονοῦσιν ἀκεφάλοις αἵρετικοῖς” ἀσπασάμενος τὴν περὶ μιᾶς φύσεως δόξαν, οἷαν ἐπρέσβευον Διόσκορος καὶ Τιμόθεος ὁ Αἰλουρος, ἀναθέματι τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον περιβάλλων καὶ τὸ Ἑνωτικὸν τοῦ Ζήνωνος οὐ προσιέμενος, ἀλλὰ κενωτικὸν καὶ διαιρετικὸν αὐτὸ καλῶν καὶ ἀναθεματίζων· κατηρίθμησεν ἄρα ἑαυτὸν τὸ κατ’ ἀρχὰς τοῖς μονοφυσίταις τοῖς καλουμένοις ἀκεφάλοις (ὅρα “Ἐπιστολ. Εὐθυμίου μοναχ. κατὰ Σευήρου”. Ἑλλ. Πατρολ. Migne τομ. 86. Α. σελ. 904. Mansi VIII σελ. 999. “Βίος Σάββα” κεφ. νέ. σελ. 306 καὶ νστ! σελ. 308. Coteler. eccl. graec. monumenta τομ. III. Byzantinische Zeitschrift τομ. I, φυλλάδ. 1, σελ. 39).¹⁾

Πόσον ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ ὁ Σευῆρος διέμεινε χρόνον ἄγνωστον ἡμῖν τυγχάνει. Τὸ μόνον βέβαιόν ἐστιν, ὅτι συμπλακεῖς διαλογικῶς Νηφαλίῳ τινί, τῷ κατ’ ἀρχὰς μὲν μονοφυσίτῃ, εἴτα δὲ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον δεξαμένῳ, ἐξελαύνεται ταύτης “πρὸς αὐτοῦ Νηφαλίου μετὰ πολλῶν τὰ παραπλήσια αὐτῷ δοξαζόντων” (Εὐαγγ. ΙΙΙ, 33). Περὶ τοῦ γεγονότος τούτου ἄλλοι ἄλλα εἰκοτολογοῦσι καὶ δισχυρίζονται²⁾· ὡς ἐμοὶ μέντοι δοκεῖ δύναται τοῦτο πιθανώτερον διασαφη-

τοῦ λιβέλλου μαρτυρίαν (Mansi VIII, σελ. 999) ὁ Σευῆρος βραχὺν λίαν χρόνον ἐνέμεινε τῷ ὀρθοδόξῳ δόγματι („μήπω γὰρ τῶν τοῦ βαπτίσματος ἡμερῶν τελεσθεισῶν ἀρνεῖται τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸν τοῦτον βαπτίσαντα καὶ προσχωρεῖ τοῖς τὰ Εὐτυχοῦς φρονοῦσιν ἀκεφάλοις αἵρετικοῖς“), ἔπεται, ὅτι τὸ ὀρθόδοξον ἐδέξατο παρὰ τοῦ Ἰακώβου δόγμα πιθανώτατα πρὸ τοῦ βαπτίσματος.

¹⁾ Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καταφαίνεται, ὅτι ὁ Σευῆρος ἦν μὲν ἀκέφαλος, ἀλλ’ οὐχὶ καὶ ὀπαδὸς τῆς τοῦ Εὐτυχοῦς δόξης. Καὶ λέγει μὲν ὁ κατ’ αὐτοῦ λίβελλος, ὅτι προσῆλθε „τοῖς τὰ Εὐτυχοῦς φρονοῦσιν“· ἀλλ’ ἐμοὶ δοκεῖ τὴν ἔκφρασιν ταύτην γενικῶς ἐκληπτέον, ὡς ἀπὸ τοῦ Εὐτυχοῦς πάντας τοὺς μίαν φύσιν ἐπὶ Χριστοῦ δοξάζοντας δηλοῦσαν. Εἰ γὰρ Σευῆρος κατὰ πᾶσαν πιθανότητα προσήλυτος Πέτρου τοῦ Ἰβηρος ἐγένετο, οὗτος δ’ ὁμόφρων ἦν Τιμοθέου τοῦ Αἰλούρου, τῆς τε χειροτονίας καὶ τῆς ὑπὲρ τοῦ μονοφυσισμοῦ ἐνεργείας καὶ τῆς ἐξορίας ἐκείνου μετασχών, πάντως δήπου καὶ Σευῆρος ἀπ’ ἀρχῆς τὴν Τιμοθέου ἐδέχετο δόξαν. Ἐπεὶ δὲ κατὰ Ζαχαρίαν τὸν Μιτυλήνης, ὡς Εὐάγριος (ΙΙΙ, 5) μαρτυρεῖ, καὶ Λεόντιον τὸν Βυζάντιον (ὅρα „Σχόλια“ Ἑλλ. Πατρ. Migne τομ. 86, Α., σελ. 1228) Τιμόθεος ὁ Αἰλουρος ἀνεθεματίζε τὸν Εὐτυχῆ καὶ ἔλεγεν „ὁμοούσιον ἡμῖν εἶναι κατὰ σάρκα τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον καὶ τῷ Πατρὶ ὁμοούσιον κατὰ τὴν θεότητα“, ἔπεται ὅτι καὶ Σευῆρος ἀπ’ ἀρχῆς οὕτω τὴν περὶ μιᾶς φύσεως ἡσπάσατο δόξαν ἀποκρούων καὶ ἀναθεματίζων τὴν τοῦ Εὐτυχοῦς κρᾶσιν καὶ μίξιν καὶ φαντασίαν.

²⁾ Ὁ συντάκτης ἐπὶ παραδείγματι τοῦ ἐν τῷ ἀγγλικῷ „Dictionary of christian biography“ καταχωριθέντος περὶ Σευήρου ἄρθρου (Vol. IV, σελ. 636—637) ἐπόμενος τῷ Labbe καὶ παρεξηγῶν τὰ ὑπὸ Λιβεράτου (breviar. cap. 18) καὶ Εὐαγρίου (ΙΙΙ, 22) ἱστορούμενα, οὐκ ἀπίθανον δὲ καὶ τὰ ἐν τῷ λιβέλλῳ (Mansi VIII, σελ. 999) περὶ τῆς

νισθῆναι ἐξ αὐτοῦ τοῦ Εὐαγγρίου. Οὗτος ἐν τῷ III^ο βιβλίῳ κεφ. 22 τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ ἱστορίας διηγεῖται, ὅτι ὁ Νηφάλιος ἦν ἀρχιμανδρίτης ἐνὸς τῶν ἐν Αἰγύπτῳ μοναστηρίων (πρβλ. καὶ Liberat. breviar. cap. 18) ἀσπαζόμενος τὴν περὶ μιᾶς φύσεως δόξαν. Ὅτε Πέτρος ὁ Μογγός, ἵνα καὶ αὖθις καταλάβῃ τὸν πατριαρχικὸν τῆς Ἀλεξανδρείας θρόνον, ἀπεδέξατο καὶ ὑπέγραψε τὸ τοῦ Ζήνωνος Ἐνωτικόν, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἐβεβαίωσε¹⁾ καὶ ἐδέξατο εἰς κοινωνίαν τοὺς τῆς Προτερίου μοίρας, ὁ Νηφάλιος καὶ πολλοὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ μοναχῶν κατελέγοντο τοῖς τὴν ἔνωσιν εἰλικρινῶς ἀποδεξαμένοις. Ὅτε ὅμως ὁ Μογγός διὰ τὸ ἐπὶ τῇ ἐνώσει ταύτῃ ἐκραγὲν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ σχίσμα παλινωδήσας “ἀνεθεμάτισε καὶ αὖθις τὸν τόμον Λέοντος καὶ τὰ ἐν Χαλκηδόνι πεπραγμένα καὶ τοὺς μὴ δεχομένους τὰ συγγράμματα Διοσκόρου καὶ Τιμοθέου”, ὁ Νηφάλιος καὶ οἱ αὐτῷ ὁμόφρονες τῶν μοναχῶν ἀπέστησαν αὐτοῦ “καὶ ἐπειδὴ τούτους πείθειν οὐκ ἴσχυε, τοὺς πλείστους ἐκ τῶν οἰκείων ἀπήλαυνε μοναστηρίων”. Τοῖς ἀπελαθεῖσι κατελέγετο καὶ Νηφάλιος, ὅς τὴν Κωνσταντινούπολιν καταλαβὼν ἀνήγγειλε τῷ Ζήνωνι τὰ ἐν Αἰγύπτῳ συμβαίνοντα· μάτην οὗτος πέμψας ἕνα τῶν ἑαυτοῦ ὑπαπισπιστῶν ἠπεῖλει τὸν Πέτρον· ὁ ἀπεσταλμένος οὐδὲν ἕτερον κατώρ-

τοῦ Σευήρου σχέσεως πρὸς Πέτρον τὸν Μογγὸν καὶ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τὰς ταραχὰς τὰς ἐγερθείσας κατὰ τὴν τοῦ Σευήρου ἐν Αἰγύπτῳ μετὰ τὸ 518 διαμονήν, εἰκάζει ὅτι ἡ μονή, ἧς ὁ Σευήρος πρὸς Νηφαλίου ἀπηλάθη, ἔκειτο ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ὅτι ὁ Σευήρος μετὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀπέλασιν ἐκίνησεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ στάσεις καὶ αἱματοχυσίας. Ἀλλ’ ἡ μετὰ προσοχῆς μελέτη καὶ ἀντιπαραβολὴ τῶν ἀνωτέρω πηγῶν ἄρδην ἀνατρέπει τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦτον καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Εὐάγγριος (III, 33) ῥητῶς βεβαιοῖ τὴν μονήν, ἧς ὁ Σευήρος πρὸς Νηφαλίου ἀπελάθη, οὐχὶ ἐν Αἰγύπτῳ κεῖσθαι, ἀλλ’ „ἀνὰ τὸν μέσον χῶρον Γάζης τοῦ πολισματος καὶ τοῦ λεγομένου Μαΐουμᾶ τοῦ πολυχνίου“.

1) Ὅτι ὁ Μογγός ὑπεσχέθη δέξασθαι καὶ ἐδέξατο (εἰ καὶ καθ’ ὑπόκρισιν) τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον, περὶ τούτου οὐ μόνον ὁ αὐτοκράτωρ Ζήνων ἐν τῇ πρὸς τὸν πάπαν Φήλικα ἐπιστολῇ αὐτοῦ μαρτυρεῖ λέγων „ὀφείλειν ἀσφαλῶς ἔχειν τὴν ὑμετέραν εὐσέβειαν καὶ τὸν προλεχθέντα ἀγιώτατον Πέτρον καὶ πάσας τὰς ἀγιωτάτας ἐκκλησίας τὴν Καλχηδονέων ἀγιωτάτην σύνοδον δέχεσθαι καὶ σέβειν, ἥτις συνέστη τῇ πίστει τῇ ἐν τῇ Νικαέων συνόδῳ“ (Εὐαγγρ. III, 20), ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Μογγός τῷ Ἀνακίῳ ἐπιστέλλων ὧδε ἐπιβεβαιοῖ „ἀκαταπαύστως τοίνυν πάντας ὁδηγῶν ἤνωσας τὴν ἀγίαν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν, πείσας ἡμᾶς διὰ μεγίστων ὑποδειγμάτων, ὥς οὐδὲν ἐστὶ παρὰ ταῦτα (τὰ ἐν Νικαίᾳ καὶ Κωνσταντινουπόλει ὀρισθέντα) πεπραγμένον ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ οἰκουμενικῇ συνόδῳ τῇ ἐν Χαλκηδόνι γενομένῃ συμφωνούσῃ καὶ βεβαιούσῃ τὰ τοῖς ἐν Νικαίᾳ ἀγίοις Πατράσιν. Οὐδὲν γὰρ εὐρόντες καινὸν αὐτοτελῶς συνεστήσαμεν καὶ πεπιστεύκαμεν“ καὶ κατωτέρω: „πῶς γὰρ ἀναθεματίζειν εἶχομεν τὴν ἐν Καλχηδόνι ἀγίαν σύνοδον, ἥ πιστεύσαντες ἐβεβαιώσαμεν“; (Εὐαγγρ. III, 17) (ὅρα καὶ Θεοδώρ. Ἀναγνώστ. ἐκκλ. ἱστορ. II, 45. Ἑλλ. Πατρ. Migne τμ. 86, Α., σελ. 208. Εὐαγγρ. III, 13).

θωσεν, ἢ μόνον “τοῖς ἐκδιωχθεῖσι τὰ οἰκεῖα ἀποδοῦναι καταγώγεια”. μάτην δὲ καὶ ὁ μετὰ ταῦτα ἡγεμὼν τῆς Αἰγύπτου καὶ τῶν στρατιωτικῶν ταγμάτων, Ἀρσένιος, ὃς ἠκολούθησεν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Νηφάλιος, ἐλθὼν εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐκίνει λόγους περὶ ἐνώσεως· ὁ Μογγὸς ἔμεινεν ἀμετάτρεπτος. Ὁ Νηφάλιος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν τὴν ἀποτυχίαν τῶν τοῦ Ἀρσενίου προσπαθειῶν ὁρῶντες καὶ τὴν περαιτέρω αὐτῶν διαμονὴν ἐν Αἰγύπτῳ οὐκ ἀκίνδυνον τεκμαιρόμενοι, ἀπῆλθον τὸ κατ’ ἀρχὰς εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ οὗτοι πιθανῶς ἦσαν, περὶ ὧν ὁ Εὐάγριος λέγει: “Ἀρσένιος μὴ πείσας (Πέτρον τὸν Μογγὸν δηλονότι) ἐνίους τούτων ἐκπέμπει ἀνὰ τὴν βασιλίδα πόλιν”. Πῶς δὲ εἶτα ὁ Νηφάλιος κατήντησεν ἐν Συρίᾳ, περὶ τούτου σιγῶσι πᾶσαι αἱ πηγαί. Τὴν τότε μέντοι τῆς ἐκκλησίας ἔκρυθμον κατὰστασιν ἀναλογιζόμενοι καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως ἰδίᾳ τοῦ Ἑνωτικοῦ πληθυνθεῖσαν ἀναστάτωσιν καὶ ταραχὴν καὶ τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν ἀντιπάλων μερίδων, ἔχοντες δὲ καὶ οὐκ εὐάριθμα προγενέστερά τε καὶ σύγχρονα παραδείγματα μοναχῶν κατ’ ἀγέλας τῶν οἰκείων ἐκδιωκομένων μοναστηρίων, νικώσης τῆς ἀντιπάλου μερίδος, οὐκ ἂν ἀπίθανα ἰσχυρισαίμεθα ἀποδεχόμενοι, ὅτι ὁ Νηφάλιος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Συρίᾳ καταντήσαντες, εἴτε τῇ τοῦ αὐτοκράτορος Ζήνωνος καὶ τοῦ πατριάρχου Ἀκακίου προστασίᾳ, εἴτε καὶ ἑτέρῳ τινὶ τρόπῳ ἐλθόντες ἐγκατέστησαν ἐν τῇ μετὰξὺ Γάζης καὶ Μαΐουμᾶ μονῇ· ὅτι ὁ Σευῆρος “προστατῶν τοῦ κατ’ αὐτὸν τῶν ἀκεφάλων τμήματος” καὶ ἀπορρίπτων ἀναφανδὸν καὶ ἀναθεματίζων τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον καὶ τὸ Ἑνωτικὸν περιῆλθεν εἰς συζητήσεις καὶ ἔριδας πρὸς τὸν Νηφάλιον καὶ τοὺς αὐτῷ ὁμόφρονες, τῆς ἐναντίας ἐχομένους γνώμης, καὶ ὅτι τέλος κρατησάσης τῆς τοῦ Νηφαλίου μερίδος “ἐξελαύνεται, ὡς Εὐάγριός φησι, πρὸς αὐτοῦ Νηφαλίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τοῦ οἰκείου φροντιστηρίου μεθ’ ἑτέρων πολλῶν τὰ παραπλήσια δοξαζόντων αὐτῷ” — (Εὐαγρ. ΙΙΙ, 33).

Ποῖ δὲ Σευῆρος μετὰ τῶν ὁμοφρόνων κατέφυγε τοῦ οἰκείου ἀπελαθεῖς φροντιστηρίου οὐκ ἔστιν ἀρκούντως ἠκριβωμένον, οὐδὲ βέβαιον. Καὶ ἱστορεῖ μὲν Εὐάγριος (ΙΙΙ, 33) τὸν Σευῆρον μετὰ τὴν ἐκ τοῦ οἰκείου φροντιστηρίου ἀπέλασιν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπελθεῖν, οὐδὲν μέντοι περαιτέρω προστίθῃσιν, ἐξ οὗ ἂν τις εἵκασεν, εἰ εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπέλασιν, ἢ χρόνον τινὰ ὕστερον. Ἐν τούτῳ συμπληροῖ τὸν Εὐάγριον ὁ Liberatus (breviar. cap. 19) μαρτυρῶν, ὅτι ὁ Σευῆρος ἐν δυσὶ διέμεινε μοναστηρίοις, ὧν τοῦ μὲν πρώτου ἀποσιωπᾷ τὸ ὄνομα, τὸ δὲ ἕτερον μοναστήριον τῶν ἀρχιμανδριτῶν Ῥωμανοῦ καὶ Μάμαντος ὀνομάζει· ἐντεῦθεν δὲ ἀπῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Τὸ ἱστορικῶς

ἀληθὲς τῆς τοῦ Λιβεράτου μαρτυρίας, οὐ μόνον Εὐάγριος ἐν τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ βεβαιοῖ μαρτυρῶν, ὅτι ὁ Σευῆρος ἦν ὁπαδὸς καὶ γνώριμος Μάμαντός τινος, ὃν “ἓνα τῶν δοξάντων δύο ἐξάρχων εἶναι τῶν Διοσκοριανῶν” ἀποκαλεῖ, ἀλλὰ καὶ Κύριλλος ὁ Σκοθοπολίτης ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Σάββα (Coteler. eccl. graec. monum. tom. III, κεφ. νε! σελ. 306.) λέγων εἶναι τοῦτον “ἀρχιμανδρίτην τῶν περὶ τὴν Ἐλευθερούπολιν ἀποσχιστῶν μοναχῶν μετὰ Σευήρου ἀνελθόντα ἐν Κωνσταντινουπόλει”. ἔχοντες τοίνυν τὸν τε Εὐάγριον καὶ τὸν Σκοθοπολίτην Κύριλλον συμμαρτυροῦντας τῷ Λιβεράτῳ, εἰδότες δ’ ἀκριβῶς καὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς τὸ ὑπὸ Εὐαγρίου ἀναφερόμενον φροντιστήριον καὶ τὸ τοῦ Μάμαντος μοναστήριον ἔκειτο, δυνάμεθα τῷ Λιβεράτῳ ἐπόμενοι μετὰ πιθανότητος ἰσχυρίσασθαι, ὅτι ὁ Σευῆρος τοῦ μεταξὺ Γάζης καὶ Μαΐουμᾶ κειμένου φροντιστηρίου ἀπελαθεὶς κατέφυγε μετὰ τῶν ὁμοφρόνων αὐτῷ εἰς τὴν παρὰ τὴν Ἐλευθερούπολιν μονὴν τῶν ἀποσχιστῶν μοναχῶν διαμείνας ἐν αὐτῇ μέχρι τῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπελεύσεως αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν δ’ ἴσως ὑπεραπολογούμενος τῆς περὶ μιᾶς φύσεως δόξης καὶ συνεχίζων τὸν κατὰ τοῦ Νηφαλίου ἀγῶνα ἀπηύθυνεν αὐτῷ “τὴν ἔχθρην τῆς ἑαυτοῦ πίστεως”, ἥς βραχύτατα ἀποσπάσματα διέσωσεν ἡμῖν Εὐστάθιος ὁ μοναχὸς ἐν τῇ πρὸς Τιμόθεον τὸν σχολαστικὸν ἐπιστολῇ αὐτοῦ κατὰ Σευήρου (Ἑλλ. Πατρ. Migne tom. 86, A. σελ. 904—906), καὶ Λεόντιος ὁ Βυζάντιος ἐν τῷ: “Κατὰ μονοφυσιτῶν” αὐτοῦ συγγράμματι (ἐνθα ἀνωτ. Β. σελ. 1841.), πάντως δήπου ἐνταῦθα ὑπὸ τῶν Διοσκοριανῶν ἐξάρχων κατηχηθεὶς καὶ προσηλυτισθεὶς (Εὐαγρ. III, 33.) μετέβαλε τὸ ἑαυτοῦ φρόνημα, ἀπὸ ζηλωτοῦ ἀκεφάλου καὶ ἐχθροῦ τοῦ Ἑνωτικοῦ ὁπαδὸς αὐτοῦ γενόμενος¹⁾ καὶ τὴν κοινωνίαν καὶ τὰς δόξας τῶν τῆς μερίδος Πέτρου τοῦ Μογγοῦ δεξάμενος (Liberat. brev. cap. 19. πρβλ. καὶ Mansi VIII σελ. 999.). Οὕτω δὲ τὸ φρόνημα διατεθειμένος ἀπῆλθε σὺν τῷ Μάμαντι εἰς Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὸ 18ον ἔτος τῆς τοῦ Ἀναστασίου βασιλείας, ἥτοι τὸ 505, ὅγῳ μεθ’ ἑαυτοῦ διακοσίους ὁμόφρονας μοναχοὺς (Βίος Σάββ. κεφ. νε! σελ. 306. Θεοφάν. σελ. 152.).

Τί δὲ ὁ Σευῆρος σκοπῶν καὶ τί βουλόμενος ἀπῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, περὶ τούτου μαρτυροῦσι διαφόρως αἱ πηγαί. Καὶ Εὐάγριος μὲν (III, 33.) θέλει τὸν Σευῆρον εἰς Κωνσταντινούπολιν

¹⁾ Περὶ τῆς μεταβολῆς ταύτης τοῦ φρονήματος τοῦ Σευήρου καὶ τῆς παρὰ τοῖς μονοφυσίταις κρατησάσης νέας περὶ τοῦ Ἑνωτικοῦ γνώμης ἐροῦμεν τὰ δέοντα ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τῆς παρούσης πραγματείας.

ἀπελθόντα, ὡς “ὕπὲρ τε ἑαυτοῦ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐξεληλαμένων πρεσβεύσοντα”, Λιβερᾶτος δὲ (*breviar. cap. 19*) τοῦναντίον, πεμφθέντα ἐκεῖσε ὑπὸ τῆς παρὰ τὴν Ἐλευθερούπολιν μονῆς, ὡς ἀντιπρόσωπον (*apocrisiarium*) αὐτῆς ἐκεῖ διαμενοῦντα καὶ δὴ ἐνωθησόμενον τοῖς ὁπαδοῖς Πέτρου τοῦ Μογγοῦ. Ἡ τοῦ Λιβερᾶτου αὕτη μαρτυρία δοκεῖ μοι προτιμητέα τῆς τοῦ Εὐαγρίου, ἅτε μᾶλλον τοῖς γεγονόσι καὶ τῇ ἱστορικῇ συμφωνοῦσα ἀληθείᾳ. Εὐάγριος μὲν γάρ, ὡς αὐτὸς μαρτυρεῖ, τὴν ἑαυτοῦ εἵδησιν ἀπὸ τοῦ “Βίου τοῦ Σευήρου” ἀντλήσας καὶ τῷ μονοφυσίτῃ συγγραφεῖ κατακολουθῶν ἐδέξατο ὡς σκοπὸν τῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπελεύσεως τοῦ Σευήρου τὸ πρεσβεῦσαι ἐπὶ τῇ προσγεγεννημένῃ αὐτῷ τε καὶ τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ ἀδικίᾳ, οὐδένα δὲ ποιεῖται περαιτέρω λόγον περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμονῆς αὐτοῦ καὶ ἐνεργείας, ἣ μόνον, ὅτι ἐντεῦθεν γνώριμος τῷ αὐτοκράτορι Ἀναστασίῳ ἐγένετο καὶ ἐν τῷ 44 κεφαλαίῳ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου ἀναφέρων, ὅτι ὁ Σευῆρος “ἐν τῇ βασιλείᾳ πόλει διητᾶτο οὕτω ἱερατικοῦ τετυχηκῶς θρόνου”. Λιβερᾶτος δὲ ἐτέραις χρησάμενος πηγαῖς ἱστορεῖ, ὅτι σκοπὸς καὶ τέρμα τῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπελεύσεως τοῦ Σευήρου καὶ τοῦ πρὸς τοὺς ὁπαδοὺς Πέτρου τοῦ Μογγοῦ συνδέσμου ἦν ὁ κατὰ τοῦ ὀρθοδόξου πατριάρχου Μακεδονίου καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου πόλεμος· τούτῳ δὲ συμφωνοῦσιν ἄφ’ ἐνὸς μὲν ὁ συγγραφεὺς τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Σάββα λέγων “τὸν Μάμαντα μετὰ Σευήρου ἀνελθεῖν ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως” (*κεφ. νε! σελ. 306*), ἄφ’ ἐτέρου δὲ ὁ Θεοφάνης βεβαιῶν, ὅτι ὁ Σευῆρος καὶ οἱ μετ’ αὐτοῦ ἐλθόντες μοναχοὶ “κατὰ Μακεδονίου καὶ τῆς συνόδου (τῆς Χαλκηδόνος) ἐσπούδαζον” (*Χρονικ. σελ. 152. πρβλ. — Θεόδωρ. Ἀναγν. II, 26*). Ἐκ τῶν εἰρημένων τοίνυν γίνεται δῆλον, ὅτι σκοπὸς τῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐλεύσεως τοῦ Σευήρου οὐκ ἦν κυρίως, ὡς ὁ Εὐάγριος ἀπεδέξατο, τὸ ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐξεληλαμένων πρεσβεῦσαι, ἀλλὰ τὸ ἐνισχύσαι τὰς τάξεις τῶν πανταχόθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν συρρεόντων μονοφυσιτῶν, οἱ νέα ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Ἐνωτικοῦ πορισάμενοι ὅπλα καὶ νέας ἐλπίδας ἐκ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἐνδεικνυμένης εὐνοίας τοῦ διαδόχου τοῦ Ζήνωνος καὶ τῆς ἐν Βυζαντίῳ αὐλῆς ἡτοιμάζοντο καὶ προηλείφοντο εἰς νέον κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ἀγῶνα. Ὅποῖός τις ἐγένετο ὁ ἀγὼν οὗτος, ὡς συμμετέσχον αὐτοῦ ἢ ἐν Βυζαντίῳ αὐλὴ καὶ ὁ αὐτοκράτωρ, οἷον δὲ καὶ ὁ Σευῆρος νῦν τὸ πρῶτον ἐπὶ τῆς ἱστορικῆς σκηνῆς δημοσίᾳ παρελθὼν διεδραμάτισε πρόσωπον, ταῦτα ἀπόκειται ἡμῖν ἱστορῆσαι ἐν τοῖς ἐφεξῆς.

II.

Ο ΣΕΥΗΡΟΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ.

Οὐδέποτε οἱ μονοφυσῖται ἀπὸ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου παρετάχθησαν κατὰ τῶν ὀρθοδόξων ἰσχυρότεροι, οὐδέποτε σφοδρότερον ἡμφισβήτησαν καὶ κατεπολέμησαν τὸ κῦρος τῶν ἐν τῇ συνόδῳ ἐκείνῃ πεπραγμένων καὶ τοῦ ὅρου αὐτῆς, οὐδὲ μείζονα καὶ ἐπιτυχέστερα ἔσχεν ἀποτελέσματα ὁ κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας αὐτῶν ἀγών, ὅσον ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ διαδόχου τοῦ Ζήνωνος, Ἀναστασίου. Καὶ ἕτεροι μὲν ἴσως ἄλλως ἐξηγήσαντο τὰς ἐπιτυχίας ταύτας τῶν μονοφυσιτῶν καὶ τὴν ὑπὲρ αὐτῶν πρὸς καιρὸν ἐκβασιν τῆς νίκης. ἡμεῖς δὲ ταῖς ἱστορικαῖς τῆς ἐποχῆς ταύτης πηγαῖς ἐπόμενοι καὶ ταύτας ἀμερολήπτως ἐρευνῶντες καὶ ἀνακρίνοντες, ὡς κυρίας καὶ ἀμέσους αἰτίας, πάντα τὰ κατὰ τὸ εἰκοσιπενταετὲς τοῦτο διάστημα ἐπελθόντα γεγονότα ἐξηγούσας, δεχόμεθα, ἂφ' ἑνὸς μὲν τὸ τοῦ Ζήνωνος Ἑνωτικὸν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸ διάφορον μονοφυσιτῶν καὶ ὀρθοδόξων σχέσιν, ἂφ' ἑτέρου δὲ τὴν μεροληπτικὴν καὶ ὑπὲρ τῶν μονοφυσιτῶν ἐνέργειαν τῆς πολιτείας. Τούτου ἕνεκεν ἀναγκαῖον ἡγούμεθα πρὸ τῆς τῶν καθέκαστα γεγονότων ἐξιστορήσεως καὶ τῆς ἐν τούτοις τῆς Σευήρου συμμετοχῆς, οἷόν τι φῶς, τὴν ἀληθῆ τῶν πραγμάτων ἡμῖν ὄψιν δεικνύν, προβαλλόμενοι, διὰ βραχέων καὶ ὅσον τὰ ὅρια τῆς ἡμετέρας ἐπιτρέπουσι πραγματείας ἐρευνῆσαι καὶ καθορίσαι, τοῦτο μὲν τὴν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην κρατοῦσαν παρά τε τοῖς μονοφυσίταις καὶ τοῖς ὀρθοδόξοις περὶ τοῦ Ἑνωτικοῦ γνώμην, τοῦτο δὲ τὸ δογματικὸν φρόνημα τοῦ διαδόχου τοῦ Ζήνωνος, Ἀναστασίου.

Γνωστὸν ἐκ τῆς ἱστορίας τυγχάνει, ὅτι οἱ ἐν Αἰγύπτῳ μονοφυσῖται, οἱ μὲν πλεῖον, οἱ δὲ ἔλαττον, δυσμενῶς ἀπ' ἀρχῆς τῷ τοῦ Ζήνωνος Ἑνωτικῷ διετέθησαν, οἱ πλείους δὲ τούτων εἰς διαφόρους ἀποσχισθέντες μοίρας ἀπέστησαν τῆς κοινωνίας Πέτρου τοῦ Μογγοῦ. Μάτην οὗτος, ἵνα ἄρῃ τὸ ὀσημέραι εὐρυνόμενον σχίσμα, ἠρνήσατο ὅ, τι πρότερον ἀπεδέξατο καὶ παλινωδήσας “ἀνεθεμάτισε καὶ αὖθις τὸν τόμον Λέοντος καὶ τὰ ἐν Χαλκηδόνι πεπραγμένα καὶ τοὺς μὴ δεχομένους τὰ συγγράμματα Διοσκόρου καὶ Τιμοθέου” (Εὐαγγ. ΙΙΙ, 22. Liberat. brev. cap. 18.)· πλὴν ἐνίων μόνων ἐπισκόπων καὶ ἀρχιμανδριτῶν κοινωνησάντων αὐτῷ, οἱ λοιποί, Ἀκέφαλοι, Διοσκοριανοί, Ἡσαϊανοὶ καὶ ἕτεροι μέχρι τῆς πατριαρχείας Ἰωάννου τοῦ Νικαιώτου διετέλεσαν ἀνθιστάμενοι ταῖς προσπάθειαις τοῦ τε Πέτρου καὶ τῶν ὁμο-

φρόνων αὐτῷ διαδόχων, μήτε ἀλλήλοις, μήτε τούτοις καὶ τοῖς ὁπαδοῖς αὐτῶν κοινωνεῖν ἐθέλοντες. Τὸ χεῖριστον δὲ ἦν, ὅτι τὸ σχίσμα ἐξελθὼν τῶν τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ Αἰγύπτου ὁρίων, διεδόθη ἀνὰ πάσας τὰς διευθύνσεις, πανταχοῦ δὲ τοῦ κράτους, ἔνθα ὑπῆρχον μονοφυσῖται, ὁμοίως τῷ Ἑνωτικῷ διετίθεντο μιᾷ τῶν προλεχθεισῶν μερίδων προστιθέμενοι. αἴτιον τῆς τοιαύτης τῶν μονοφυσιτῶν πρὸς τὸ Ἑνωτικὸν σχέσεως καὶ δυσμενείας ἦν οὐ μόνον συμφέροντα καὶ πάθη προσωπικά, οὐ μόνον ἡ διδασκαλία αὐτοῦ, ὀρθοδόξου μᾶλλον ἢ μονοφυσιτικῆς ἐρμηνείας δεκτική, ἀλλὰ πρῶτιστα καὶ μάλιστα αὐτὴ αὐτοῦ ἡ περὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου σιγή, τῶν μονοφυσιτῶν ἀξιούντων ῥητῶς καὶ ἐκπεφασμένως αὐτὴν ἐν τῷ Ἑνωτικῷ δεῖν καταδικάζεσθαι καὶ ἀναθεματίζεσθαι. Καὶ ὅμως παραδόξως ὅλως ἡ τοιαύτη τῶν μονοφυσιτῶν κατὰ τοῦ Ἑνωτικοῦ ἐχθρική διάθεσις ἄρχεται μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐκλείπουσα καὶ τὸ ἔγγραφον, ὅπερ τὸ κατ' ἀρχὰς ἀπέτυχε τοῦ γενέσθαι ἐνώσεως βάσις μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν ὀρθοδόξων, γίνεται εἰς τὸ μετὰ ταῦτα τὸ σύμβολον τῆς ἐνώσεως καὶ συμπράξεως τῶν μερίδων, ἃς μεταξὺ αὐτῶν τούτων τῶν μονοφυσιτῶν ἐδημιούργησε. Πότε ἤρξατο ἡ τοιαύτη τῶν μονοφυσιτῶν πρὸς τὸ Ἑνωτικὸν σχέσις καὶ ἡ ἐπὶ τῇ βάσει αὐτοῦ τῶν διαφόρων μερίδων συμφωνία καὶ σύμπραξις, περὶ τούτου δυστυχῶς οὐδεμίαν ἔχομεν ἀσφαλῆ καὶ ὠρισμένην μαρτυρίαν· ὅτι μέντοι ἐπὶ τῆς τοῦ Ἀναστασίου βασιλείας (Εὐαγγ. III, 23. Liberat. brev. cap. 18.) πάντες οἱ τῶν διαφόρων μονοφυσιτικῶν ἀποχρώσεων ὁπαδοὶ ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ τὴν τοῦ Ἑνωτικοῦ σημαίαν ἐπέρχονται κατὰ τῶν ὀρθοδόξων, περὶ τούτου μαρτυροῦσι μὲν τὰ περὶ τῆς τοῦ φρονήματος τοῦ Σευήρου μεταβολῆς ὑπὸ Λιβεράτου ἱστορούμενα (ὄρα σελ. 14), ἐπιβεβαιοῦσι δὲ καὶ τὰ πρὸς Ἀλκίσωνα γράμματα τῶν τῆς Παλαιστίνης μοναχῶν (Εὐαγγ. III, 31.). Ἐκ τούτων ἰδίᾳ πληροφορούμεθα τίνι τρόπῳ οἱ τοῦ Διοσκόρου καὶ Εὐτυχοῦς ὁπαδοὶ προσέρχονται προθύμως εἰς βοήθειαν τῷ Ἱεραπόλεως Ξεναΐᾳ καὶ ἑτέροις τῆς Συρίας ἐπισκόποις, δεχομένοις μὲν τὸ Ἑνωτικόν, ἀναθέματι δὲ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον περιβάλλουσι· πῶς δι' ἀπάτης καὶ δόλου καὶ ἐκθέσεων πίστεως ἀμφιβόλου περιεχομένου ἐπικούρους προσλαβόμενοι καὶ τοὺς Ἰσαύρους ἐν τῷ ἁγῶνι, πάντες συνηνωμένοι ἐπέρχονται κατὰ τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων, τῶν “πρὸς τὸ εἰρηνικώτερον κλινόντων” καὶ τὸ Ἑνωτικὸν δεχομένων (Εὐαγγ. III, 30.) κατηγοροῦντες αὐτῶν νεστοριανὴν πλάνην καὶ ἀπαιτοῦντες αὐτοὺς ἀναθεματίσαι τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον καὶ τοὺς δύο φύσεις ἐπὶ τοῦ Κυρίου εἰρηκότας, τῆς σαρκὸς καὶ τῆς θεότητος· πῶς τέλος ὁ Ξεναΐας ἀπὸ κοινοῦ μετὰ Διοσκόρου τοῦ Νεωτέρου, τοῦ ἀνεψιοῦ

Τιμοθέου τοῦ Αἰλούρου, πολλοὺς προσλαβόμενοι τῶν ἐπισκόπων, τοὺς μὴ ὑπείκοντας τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων ἀναθεματίζειν τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον “ἐξορία ὑποβάλλεσθαι πολλαῖς μηχαναῖς παρεσκεύαζον”.

Ἀλλὰ πόθεν ἡ ἀπὸ κοινοῦ αὕτη τῶν μονοφυσιτῶν σύμπραξις καὶ ἐνέργεια; — Ὡς ἐγὼ ἐμαυτὸν πείθω καὶ αὐτὰ δὲ τὰ ἐπελθόντα γεγονότα σαφῶς διδάσκουσιν, οὐκ ἄλλοθεν, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς κρατησάσης παρ’ αὐτοῖς νέας περὶ τοῦ Ἑνωτικοῦ γνώμης καὶ τῆς αὐθαιρέτου καὶ ὅλως ξένης τῷ τε γράμματι καὶ τῷ πνεύματι καὶ τῷ ἀρχικῷ αὐτοῦ σκοπῷ ἐρμηνείας καὶ ἐκδοχῆς. Μικρὸν κατὰ μικρὸν ἤρξαντο οἱ μονοφυσῖται κατανοοῦντες, ὅτι τὸ Ἑνωτικὸν μεθ’ ὅλην τὴν πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ἀποκλίνουσιν αὐτοῦ διδασκαλίαν καταλλήλως καὶ συνωδὰ ταῖς ἰδίαις αὐτοῦ δόξαις ἐρμηνευόμενον, ἡδύνατο παρασχεῖν αὐτοῖς, οὐ μόνον ἰσχυρὸν πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἰδίων ἰσχυρισμῶν μέσον, ἀλλὰ καὶ ὄπλον ὅξυ καὶ ἀμφίστομον κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου καὶ τῶν ὁπαδῶν αὐτῆς. Ἐλάχιστα αὐτοῖς ἐφεξῆς ἔμελεν, εἰ ἡ τοῦ Ἑνωτικοῦ διδασκαλία ἡ κορυφουμένη ἐν τῇ προτάσει: “ἐνὸς εἶναί φαμεν τὰ θαύματα καὶ τὰ πάθη, ἅπερ ἐκουσίως ὑπέμεινε σαρκί” εἶχε κατὰ πάντα σύμφωνον τῷ ὅρῳ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ἔννοιαν· ἥρκει αὐτοῖς, ὅτι τὸ γράμμα τῆς προτάσεως ταύτης προβαλλόμενοι ἡδύνατο μετὰ μείζονος τόλμης ἢ τὸ πρὶν ἰσχυρίζεσθαι τὸ ὀρθόδοξον τῆς ἀπὸ Πέτρου τοῦ Κναφέως κρατησάσης καὶ ὅλως θεοπασχιτικὴν ἔννοιαν ἐχούσης ἐν τῷ Τρισαγίῳ προσθήκης: “ὁ σταυρωθεὶς δι’ ἡμᾶς”. Ἐλάχιστα αὐτοῖς ἔμελεν, εἰ τὸ Ἑνωτικὸν ἀορίστως καὶ γενικῶς κατεδίκαζε καὶ ἀνεθεματίζε “πάντα τὸν ἕτερόν τι φρονήσαντα ἢ φρονοῦντα ἢ ἐν Χαλκηδόνι, ἢ ἐν οἱᾷδήποτε συνόδῳ, παρὰ τὰ ἐν Νικαίᾳ καὶ Κωνσταντινουπόλει καὶ Ἐφέσῳ δογματισθέντα”· ἥρκει, ὅτι διὰ τούτου παρείχετο αὐτοῖς εὐπρόσωπος ἀφορμὴ πρὸς ἐκδίκησιν καὶ κορεσμὸν τοῦ ἰδίου πάθους καὶ πρὸς τὸ φαινόμενον δικαίωμα τοῦ ἀπαιτεῖν παρὰ τῶν ὀρθοδόξων ἐπὶ ἀπειλῇ νεστοριανῆς πλάνης ἀναθεματίσαι ὡς νεστοριανοὺς ἄνδρας, ὧν ἡ ἐφείσατο ἢ ἐν Χαλκηδόνι σύνοδος, ὡς ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς ἐκκλησίας τελειωθέντων, ἢ περὶ τοῦ ὀρθοδόξου τοῦ φρονήματος αὐτῶν βεβαιωθείσα ἀνεκήρυξεν ὀρθοδόξους καὶ ἀπηλλαγμένους πάσης νεστοριανῆς πλάνης. Ἐλάχιστα τέλος ἐφεξῆς ἐσκανδάλιζεν αὐτούς, εἰ τὸ Ἑνωτικὸν ἐν πνεύματι εἰρήνης καὶ συνδιαλλαγῆς καὶ διὰ τὸν λαὸν γεγραμμένον ἔμφρονα ἐτήρει περὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου σιγῇ¹⁾.

¹⁾ Ἡ σιγὴ αὕτη οὐκ ἐσκόπει τὴν ἄρσιν τοῦ κύρους τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, ὡς οἱ δυτικοὶ ἰσχυρίζοντο καὶ ἰσχυρίζονται, ἀλλ’ ἦν ἔμφρων οἰκονομία ὑπὸ πνεύματος εἰρήνης καὶ συνδιαλλαγῆς ὑπαγορευθεῖσα. Τὸ Ἑνωτικὸν οὔτε ὅρος πίστεως ἦν, οἷοι

τουναντίον μάλιστα· αὐτὴ αὐτοῦ ἡ σιγή ἦν λόγος ἰσχυρότατος, ὅπως ἀπαιτῶσι τὴν καταδίκην καὶ τὸν ἀναθεματισμὸν αὐτῆς. Ἡ τοιαύτη τοῦ Ἑνωτικοῦ ἐρμηνεία καὶ ἐκδοχή, ἡ ἀπλοῦν μόνον πρόσχημα καὶ πρόφασιν τὴν ἀποδοχὴν αὐτοῦ ἐξελέγχουσα, ἱκανοποιοῦσα δὲ τὰ πάθη καὶ τὰς δόξας τῶν τε ὁπαδῶν Πέτρου τοῦ Μογγοῦ, τῶν τε αὐστηρῶν ἀκεφάλων καὶ τῶν ἀπὸ Εὐτυχοῦς, τῶν τε Διοσκοριανῶν καὶ λοιπῶν, ἠδύνατο συνενῶσαι ὥς καὶ συνήνωσεν αὐτούς πάντας εἰς μίαν συμπαγῇ καὶ ἐπικίνδυνον κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου καὶ τῶν ὀρθοδόξων φάλαγγα.

Ἐν ᾧ δὲ οἱ μονοφυσῖται ὑπὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα καὶ πρὸς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἀφορῶντες τέρμα ἠγωνίζοντο ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν ἐπικρατήσεως, οἱ ὀρθόδοξοι τουναντίον ὑπόπτως πρὸς ἀλλήλοις ἔχοντες καὶ τὴν γνώμην διηρημένοι οὐκ ἠνείχοντο κοινωνεῖν ἀλλήλοις, καίτοι πάντες ὁμοφώνως ἀνεγνώριζον καὶ ἀπεδέχοντο καὶ ὑπερεμάχουν τῆς ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ κύρους τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου. Αἴτιον τῆς διαστάσεως ταύτης ἦν τὸ Ἑνωτικὸν καὶ ἡ διάφορος περὶ αὐτοῦ ἀνα-

οἱ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, οὔτε πάσαις ταῖς τοῦ κράτους ἐκκλησίαις ἀπευθύνετο, ἀλλ' ἐγγραφον πρὸς εἰρήνην καὶ διαλλαγὴν προτρεπτικὸν καὶ διὰ μόνους τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ μονοφυσίτας προωρισμένον. Ἐπεὶ δὲ γνωστὴ ἦν ἡ τῶν Αἰγυπτίων ἀποστροφή κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, ὥς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸν θρόνον Ἀλεξανδρείας ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Διοσκόρου ταπεινωσάσης, τούτου ἕνεκα φρονίμως ἀπέφευγε τὸ Ἑνωτικὸν μνείαν αὐτῆς ποιήσασθαι ἢ πειραθεῖναι ὑπερασπίσαι, ἵνα μὴ καὶ αὖθις ἐξάψαν τὰ πάθη ματαιώσῃ τὸ ὅπερ ἐπεδίωκε τῆς ἐνώσεως καὶ τῆς εἰρήνης ἔργον. Τὸ μόνον, ὅπερ τὸ Ἑνωτικὸν νῦν ἐσκόπει, ἦν τὸ διασκεδάσαι τὴν δυσπιστίαν καὶ τὰς ὑποψίας τοῦ αἰγυπτιακοῦ λαοῦ καὶ ἐμφράξαι τὰ στόματα τῶν φανατικῶν μοναχῶν, πληροφοροῦν πάντας περὶ τῆς πίστεως τῶν ὁπαδῶν τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου· τὸ δὲ κύρος ταύτης ἐδύνατο μικρὸν κατὰ μικρὸν ἀνορθωθῆναι κατευναζομένων πρότερον τῶν παθῶν καὶ ἐκλειπούσης τῆς δυσπιστίας· τούτου ἕνεκα καὶ ἀπητήθη ὁ Μογγὸς καὶ παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος Ζήνωνος καὶ παρὰ τοῦ πατριάρχου Ἀκακίου πρὸ τοῦ καὶ αὖθις ἀναλαβεῖν τὸν πατριαρχικὸν τῆς Ἀλεξανδρείας θρόνον δέξασθαι καὶ ὁμολογῆσαι τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον (Εὐαγγ. ΙΙΙ, 17. 20). Καὶ ὅμως ἡ ἔμφρων αὕτη σιγή καὶ ὁ ἅγιος τοῦ Ἑνωτικοῦ σκοπὸς πόσον ὑπὸ τε τῶν μονοφυσιτῶν καὶ τῶν κατὰ τὴν δύσιν ὀρθοδόξων παρεγνώρισθησαν καὶ διεστράφησαν! Εἰ Πέτρος ὁ Μογγὸς μὴ ἐδείκνυτο παλίμβολος καὶ τοῖς καιροῖς συνδιατιθέμενος καὶ οἱ μονοφυσῖται μηδεμίαν ἐποιοῦντο κατάχρησιν τοῦ Ἑνωτικοῦ· εἰ μὴ οἱ πάπαι ἐκ λόγων ἰδιοτελείας ἀγόμενοι κατεπολέμουν μετὰ τοσαύτης ἐχθρότητος καὶ ἐμμονῆς τὸ τῆς ἐνώσεως ἔργον καὶ πρό γε πάντων εἰ ἡ μετὰ τὸν Ζήωνα τοῦ Βυζαντίου κυβέρνησις εἰλικρινῶς καὶ ἄνευ διπλῆς εἶπετο τῇ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πολιτείᾳ ἐκείνου, ἀπεδέχετο δὲ καὶ ἐτίθη εἰς ἐνέργειαν τὸ Ἑνωτικὸν σύμφωνα τῷ ἀρχικῷ αὐτοῦ σκοπῷ καὶ προορισμῷ, μηδὲ τοσοῦτῳ ἀπηνῶς καὶ ἀμειλίχως ἐδίωκε τοὺς ὀρθοδόξους ἐπισκόπους τοὺς πρὸς τὸ εἰρηνικώτερον κλίνοντας, ἴσως ἂν ἀπεσοβοῦντο αἱ εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸ κράτος μετὰ ταῦτα ἐνσκήψασαι δειναὶ καὶ ἀνίατοι συμφοραί.

τολικῶν καὶ δυτικῶν ὀρθοδόξων γνώμη. Οἱ ὀρθόδοξοι τῶν τριῶν τῆς Ἀνατολῆς πατριαρχικῶν θρόνων πρωθιεράρχαι καὶ λοιποὶ ἐπίσκοποι ἐν αὐτοῖς τοῖς πράγμασι ζῶντες, αὐτοὶ δὲ πρὸ πάντων καθ' ἐκάστην πικρὰν λαμβάνοντες πεῖραν τῶν δεινῶν καὶ τῶν συμφορῶν, τῶν πολέμων καὶ τῶν διωγμῶν, οὓς τὰ προσωπικὰ μίσση καὶ πάθη καὶ ἡ παρανόησις τῶν ὑπὸ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ὀρισθέντων προεκάλεσαν, ἐπεθύμουν καὶ ἤρχοντο τὴν ἐξεύρεσιν μέσου τινὸς πρὸς ἄρσιν τῶν τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸ κράτος λυμαινομένων διαιρέσεων καὶ σχισμῶν καὶ τὴν ἔνωσιν τῶν μονοφυσιτῶν πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους. Διὰ τοῦτο, ὅτε ὁ αὐτοκράτωρ Ζήνων τῆς εἰρήνης τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς ἐνότητος τοῦ κράτους, τῆς ἐξ Αἰγύπτου ἰδίᾳ ἀπειλουμένης κηδόμενος, ἔγνω τοὺς κατ' Αἴγυπτον ἰδίᾳ μονοφυσίτας συνενῶσαι τοῖς ὀρθοδόξοις ἀπολύσας πρὸς αὐτοὺς (482) τὸ Ἑνωτικὸν, εὔρε προθυμότατον συνεργὸν ἐν τῷ τῆνικαῦτα πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως Ἀκακίῳ, ὃς πρῶτιστον καὶ κυριώτατον αὐτοῦ καθῆκον ἡγήσατο παρασχεῖν τῇ βασιλείᾳ τὴν ἑαυτοῦ ἐν τῷ ἔργῳ τῆς εἰρήνης σύμπραξιν καὶ βοήθειαν, ἄνευ μέντοι βλάβης ἢ μειώσεως τοῦ κύρους τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου καὶ τοῦ ὀρθοδόξου δόγματος¹⁾. Τῇ ἐπιδοκιμασίᾳ οὖν καὶ συγκαταθέσει τοῦ Ἀκακίου ἀπελύθη πρὸς τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ μονοφυσίτας τὸ Ἑνωτικὸν, ὡς ἔγγραφον, οὐχὶ νέαν πίστιν καινίζον, ἀλλὰ σκοποῦν πληροφορῆσαι μὲν αὐτοὺς, ὅτι οἱ ὀρθόδοξοι οἱ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἀποδεχόμενοι καὶ τὸν ὅρον αὐτῆς, οὐδὲν ἕτερον γινώσκουσιν ἢ ὁμολογοῦσι σύμβολον, ἢ ὅπερ ἅπασαι αἱ ἀνὰ τὴν οἰκουμένην ἐκκλησίαι καὶ αὐτοὶ οἱ μονοφυσῖται, τὸ τῆς Νικαίας σύμβολον, διαλύσαι δὲ καὶ ἄραι πᾶσαν αὐτῶν κατὰ τῶν ὀρθοδόξων ὑπόψιν ἢ μομφὴν ἐπὶ νεστοριανῇ πλάνῃ (Εὐαγγ. ΙΙΙ, 14). Ἐν τούτῳ τῷ πνεύματι καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ γινώσκοντες ἐκδοθὲν καὶ μηδεμίαν ἐν τῷ περιεχομένῳ αὐτοῦ εὐρίσκοντες ἄλλοτρίαν τῇ ὀρθοδόξῳ διδασκαλίᾳ ἐδέξαντο μετὰ ταῦτα, ὡς μέσον ἐνώσεως, τὸ Ἑνωτικὸν καὶ οἱ τοῦ Ἀκακίου ὀρθόδοξοι διάδοχοι, Εὐφῆμιος καὶ Μακεδόνιος, ὁ Ἀντιοχείας Φλαβιανὸς καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Ἡλίας. Ἀλλ' οἱ τῆς Ρώμης ἐπίσκοποι μακρὰν τῶν πραγμάτων ζῶντες, ἀγνοοῦντες δέ, ἢ καὶ μόνον ἐξ ἀκοῆς γινώσκοντες τὰς ἑνεργαίας τῶν δογματικῶν διαιρέσεων ἐπελθούσας ταῖς κατ' ἀνατολὴν ἐκκλησίαις συμφορὰς καὶ ἀδιαφοροῦντες ὅλως πρὸς

¹⁾ Τοῦτο μαρτυρεῖ ἡ κατὰ τῶν μέτρων τοῦ σφετεριστοῦ τοῦ θρόνου, Βασιλίσκου ἐνέργεια αὐτοῦ· ἡ ἐπὶ τῇ παλιμβόλῳ διαγωγῇ τοῦ Μογγοῦ ἀνησυχία αὐτοῦ καὶ μέριμνα· ἡ τοῦ Μογγοῦ μαρτυρία περὶ τῶν προθέσεων αὐτοῦ καὶ αἱ ἐπιστολαὶ αὐτοῦ τούτου πρὸς τε τὸν Μογγὸν καὶ τὸν λαὸν τῆς Ἀλεξανδρείας, „δι' ὧν ἐπειράθη τὸ γενόμενον ἀνακαλέσασθαι σχίσμα“. (Εὐαγγ. ΙΙΙ, 7. 17. 21.)

τοὺς τὸ κράτος ἀπειλοῦντας κινδύνους, τοῦτο μόνον ἐν τῷ Ἑνωτικῷ διέβλεπον, τὴν ἔνεκα τῆς σιγῆς αὐτοῦ περὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου κατάργησιν δῆθεν τοῦ κύρους τῆς τοῦ προκατόχου αὐτῶν Λέοντος δογματικῆς ἐπιστολῆς καὶ ἅμα ἀφορμὴν εὐπρόσωπον πρὸς ταπείνωσιν τοῦ λίαν ὑψωθέντος καὶ ἐνισχυθέντος πατριαρχικοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνου. Τούτων ἔνεκα ἀπεδοκίμασαν ἀπ' ἀρχῆς καὶ κατεπολέμησαν τὸν σκοπὸν τοῦ Ἑνωτικοῦ¹⁾, ἀνεθεμάτισαν τὸν Ἀκάκιον καὶ διέκοψαν ἀπὸ τοῦ 484 τὴν πρὸς τὰς ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς ἀδελφικὴν κοινωνίαν²⁾. Καὶ οὕτω δὲ οἱ κατ' ἀνατολὴν ὀρθόδοξοι μεμονωμένοι, ἀποκεκηρυγμένοι ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν Ῥώμην ἀδελφῆς ἐκκλησίας καὶ πάσης αὐτῆς βοηθείας καὶ συμπράξεως ἐστερημένοι, ἐκτεθειμένοι εἰς τε τῶν ὁμοδόξων καὶ ἑτεροδόξων τὰς προσβολὰς, πολλάκις δὲ καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἰδίων ὁπαδῶν παραγνωρίζόμενοι, οὐδαμῶς ἐξέκλιναν τῆς εἰρηνικῆς αὐτῶν τάσεως, τοὺς μὲν κατὰ τὴν δύσιν ὁμοδόξους ἀδελφούς οὐκ ἀποκηρύττοντες οὐδ' ἀρνούμενοι, τοῖς δὲ μονοφυσίταις πρόθυμοι ὄντες ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Ἑνωτικοῦ καὶ τῆς ἀληθοῦς αὐτοῦ ἐρμηνείας καὶ ἐκδοχῆς διαλλαγῆναι καὶ ἐνωθῆναι. Ἀλλ' ἡ εἰρηνικὴ αὕτη καὶ διαλλακτικὴ διάθεσις, ἡ τῆς προκατόχου κυβερνήσεως καὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ζήνωνος τῆς ἐπιδοκιμασίας τυγχάνουσα, ἀπῆρεσκε καὶ ἀπεδοκιμάζετο ὑπὸ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Ἀναστασίου· τῆς δὲ ἀποδοκιμασίας αἴτιον ἦν, ὅτι οὗτος διαφόρως ἢ ὁ Ζήνων καὶ οἱ εἰρηνικοὶ ὀρθόδοξοι φρονῶν δογματικῶς, διάφορον εἶχε καὶ περὶ τοῦ Ἑνωτικοῦ γνώμην.

Ἀναστάσιος ὁ καλούμενος δίκωρος ὁ ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 491 εἰς ἡλικίαν πεντήκοντά που καὶ ἐξ ἐτῶν τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας, ὡς διάδοχος τοῦ Ζήνωνος ἀναλαβὼν, τὴν εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν τοῦ Βυζαντίου θρόνον ἀνύψωσιν ὥφειλεν οὐχὶ τῷ ὑπερόχῳ αὐτοῦ ἐν τῇ αὐλῇ καὶ τῷ στρατῷ ἀξιώματι (ἀπλοῦς γὰρ ἦν Σιλεντιάριος) (Εὐαγγ. ΙΙΙ, 29. Θεοφάν. σελ. 134), ἀλλὰ τῇ ἰδιαζούσῃ τῆς βασιλίδος Ἀριάδνης, τῆς γαμετῆς τοῦ Ζήνωνος, εὐνοίᾳ καὶ τῇ προθύμῳ τῆς συγκλήτου συγκαταθέσει δεξαμένης αὐτόν, ὅπως κωλύσῃ τὴν εἰς τὸν θρόνον τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ζήνωνος, Λογγίνου, ἄνοδον καὶ θῇ οὕτω

¹⁾ Κατὰ τοῦ Ἑνωτικοῦ οὐδαμοῦ οὐδέποτε ἐξεφράσθησαν οἱ πάπαι, οὐδὲ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ, ὡς κακόδοξον καὶ ἐναντιουμένην τῷ ὅρῳ τῆς Χαλκηδόνος καὶ τῷ τόμῳ τοῦ Λέοντος ἀπέδειξαν ἢ κατέκριναν.

²⁾ Μόνοις τοῖς μοναχοῖς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μονῆς τῶν Ἀκοιμήτων ἐκοινωνοῦν οἱ Ῥωμαῖοι καὶ τούτους κυρίως εἶχον ὅργανα πάσης αὐτῶν τῆς κατὰ τοῦ Ἀκακίου ἐνεργείας· κακῶς ὅμως εἴτα διὰ τὴν πίστιν αὐτῶν ταύτην, τὸν ζῆλον καὶ τὴν ὀρθοδοξίαν ἀμείψαντες, ὡς νεστοριανίζοντας κατέκριναν καὶ ἀνεθεμάτισαν.

τέρμα τῇ πολλὰ τοῖς Βυζαντίοις πράγματα παρασχούσῃ τῶν Ἰσαύρων τυραννίδι. Κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν αὐτοῦ πολιτικὴν καὶ τὴν λοιπὴν τοῦ κράτους κυβέρνησιν ὁ Ἀναστάσιος κρινόμενος, οὐκ ἐστερεῖτο πολιτικῆς συνέσεως καὶ κυβερνητικῶν χαρισμάτων· κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν ὅμως καὶ ἰδίᾳ τὴν περὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ¹⁾ ἐδείχθη οὐχὶ σύμφωνα τῷ δικαίῳ καὶ ταῖς ὑποσχέσεσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς ὅρκοις ἐνεργήσας, ἀλλὰ παλιμβούλως καὶ κατὰ τὰς ἰδίας δογματικὰς πεποιθήσεις, τὸν θρίαμβον ἐπιδιώκων τῆς μερίδος, ἣ ἀπ' ἀρχῆς ἀνῆκεν. Ὁ Ἀναστάσιος οὐχ, ὡς ὁ Εὐάγριος, λέγει, μόνον “δόξαν μανιχαϊκῆς (= μονοφυσικῆς) νομίσεως παρὰ τοῖς πολλοῖς εἶχεν” (Εὐαγρ. III, 32. πρβλ. Θεόδωρ. Ἀναγνώστ. II, 7)²⁾, ἀλλ' ὡς αὐτὰ τὰ πράγματα μαρτυροῦσιν, ἦν ἀληθὴς καὶ γνήσιος μονοφυσίτης. Ἐν τούτῳ ὑπὲρ πάντας

¹⁾ Καὶ τὰ οἰκονομικὰ μέτρα, ἃ τῇ εἰσηγήσει τοῦ πρωθυπουργοῦ αὐτοῦ Μαρίνου ἐπεδοκίμασε καὶ εἰς ἐνέργειαν ἔθηκεν οὐχὶ λίαν ἐπαινετὰ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Εὐαγρίου, οὐδὲ ψόγου ἀπηλλαγμένα (Εὐαγρ. III, 42. πρβλ. „Βίος Σάββα κέφ. νδ! σελ. 303—306. Cotelier. eccl. graec. monum. tom. III).

²⁾ Εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Εὐαγρίου (III, 30.) εἰρημένα περὶ τοῦ εἰρηνικοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πολιτείας τοῦ Ἀναστασίου ὁρῶντες οἱ νεώτεροι ἱστορικοὶ καὶ θεολόγοι ἀσυμφώνως περὶ αὐτοῦ ἔκριναν καὶ κρίνουσιν. Οἱ μὲν καθολικοί, προεξάρχοντος τοῦ Βαρωνίου, τὰς πράξεις τοῦ Ἀναστασίου ὑπὸ πάντων τῶν ἀρχαίων ἱστορικῶν ὁμοφώνως μαρτυρουμένας πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες ἀποφαίνονται κατ' αὐτοῦ, ὡς διώκτου τῆς ὀρθοδοξίας καὶ ὡς θρησκευτικῶς ἀδιαφόρου (Indifferentist), ἡπιώτερον δέ πως οἱ διαμαρτυρόμενοι, ὡς ὁ Sam. Basnage (Annal. politico—eccl. tom. II. σελ. 643). Ἀλλ' ὁ Walch (ὅρα Ketzergeschichte VI, σελ. 930 καὶ ἐξ.) πάντας κατὰ τὸν ζῆλον ὑπερβαλὼν ἐπειράθη πάντῃ καθαρὸν τὸν Ἀναστάσιον παραστῆσαι πάντων τῶν ὑπὸ τε τῶν ἀρχαίων ὀρθοδοξῶν καὶ τῶν νεωτέρων καθολικῶν συγγραφέων προσαπτομένων αὐτῷ θρησκευτικῶν ἐγκλημάτων ἐπιρρίπτων ταῦτα πάντα τοῖς ὑπ' ἐκείνου διωχθεῖσιν ὀρθοδόξοις εἰρηνικοῖς. Ἔτι δικαιότερον καὶ τῇ ἱστορικῇ ἀληθείᾳ σύμφωνα ἀποφαίνονται περὶ τοῦ Ἀναστασίου οἱ καθηγηταὶ Harnack (Dögm. Geschicht. tom. II, σελ. 398), Gelzer (Byzantin Zeitschrift tom. I, φυλλαδ. 1, σελ. 44, 46, 47), Loofs (Leontius von Byzanz. σελ. 244. 254) καὶ Möller (Herzogs Real-Encycl. tom. X, σελ. 239). Ὁ μὲν Harnack ἐπὶ παραδείγματι παρίστησιν αὐτὸν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τοῖς μονοφυσίταις προσεγγίζοντα· „er näherte sich indess immer mehr dem Monophysitismus, dem seine persönlichen Sympathien gehörten“. ὡσαύτως καὶ ὁ Gelzer προστιθεὶς, ὅτι ἡ ἡλικία καὶ τὸ γῆρας κατέστησαν αὐτὸν ἀσθενέστερον καὶ μᾶλλον εὐάλωτον ταῖς τοῦ μονοφυσίτου ὑπουργοῦ αὐτοῦ Μαρίνου εἰσηγήσεσιν· ὁ Loofs χαρακτηρίζει αὐτὸν ὡς „den monophysitenfreundlichen Kaiser“, τὴν δὲ πολιτικὴν αὐτοῦ ὡς „den Monophysiten freundlich“. ὁ δὲ Möller τέλος ἔτι ὀριστικώτερον καὶ δικαιότερον κρίνων πᾶσαν τὴν τοῦ Ἀναστασίου ἐκκλησιαστικὴν πολιτικὴν, ὧδε περὶ αὐτοῦ ἀποφαίνεται: „Anastasius stand von vornherein nicht so über den Parteien als Vertreter des vermittelnden Status quo, wie oft angenommen wird“ καὶ παρίστησιν αὐτόν, ὡς ῥυθμίζοντα τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτοῦ πολιτικὴν σύμφωνα ταῖς πολεμικαῖς ἐπιτυχίαις καὶ τῇ εὐνοίᾳ τῶν περιστάσεων.

ἦν πεπεισμένος ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Εὐφύμιος, ὃς γινώσκων ἐκ τοῦ προτέρου τὰ ἀληθῆ τοῦ Ἀναστασίου φρονήματα (Θεοφάν. σελ. 134) ἐπιμόνως ἀνθίστατο ταῖς τῆς Ἀριάδνης καὶ τῆς συγκλήτου παρακλήσεσιν ἀρνούμενος στέψαι αὐτὸν αὐτοκράτορα, “οὐκ ἄλλως δὲ συνετίθετο, μέχρις ὅτου τὴν δ’ ἐγγράφων καὶ ὀρκων δεινῶν ὁμολογίαν αὐτόγραφτον Ἀναστάσιος εἰς Εὐφύμιον ἔθετο, ἥ μὴν ἀκεραίαν φυλάξαι τὴν πίστιν καὶ μηδὲν καινουργῆς εἰσαγαγεῖν τῇ ἀγίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ, εἰ τῶν σκήπτρων ἐπιλάβοιτο” (Εὐαγγρ. ΙΙΙ, 32. Θ. Ἀναγνώστ. ΙΙ, 6. Liberat. brev. cap. 18). Τὸ μὲν οὖν διὰ τοὺς ἐγγράφους τούτους ὀρκους, τὸ δὲ καὶ μήπω λίαν στερεὸν ἑαυτὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου ἡγούμενος, τὰ μάλιστα δὲ καὶ ὑπὸ τῆς τοῦ ἀνταπαιτητοῦ τοῦ θρόνου ἀδελφοῦ τοῦ Ζήνωνος καὶ τῆς τῶν Ἰσαύρων ἐπαναστάσεως ὀχλούμενος, ἀπέσχε τὸ κατ’ ἀρχὰς ἐκδηλῶσαι τὸ ἑαυτοῦ δογματικὸν φρόνημα· προσποιούμενος δὲ τὴν αὐτὴν τῷ προκατόχῳ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πορείαν τηρῆσιν, προὔβάλλετο τὸ Ἐνωτικὸν καὶ τῆς εἰρήνης δῆθεν χάριν ἀπηγόρευεν ἐν ἀρχῇ τοῖς κατὰ τόπους ἐπισκόποις κινεῖν τι τῶν κειμένων καὶ νεωτερίζειν τυχὸν περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν (Εὐαγγρ. ΙΙΙ, 30. Liberat. brev. cap. 18). Ἡ ἐφεκτικὴ αὕτη καὶ πρὸς τὸ φαινόμενον εἰρηνικὴ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πολιτεία, ἥ λίαν τὸ κατ’ ἀρχὰς ἠϋφρανε τοὺς ὀρθοδόξους, ἤρξατο μικρὸν κατὰ μικρὸν ἀλλοιούμενη καὶ τὰ ἀληθῆ τοῦ Ἀναστασίου φρονήματα ἐκδηλούμενα εὐθὺς μετὰ τὰς πρώτας αὐτοῦ κατὰ τε τῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν τοῦ κράτους ἐχθρῶν νίκας. Τῇ κατὰ τῶν Ἰσαύρων νίκη ἐπηκολούθησεν ἡ τοῦ ὀρθοδόξου πατριάρχου Εὐφημίου καθαίρεσις καὶ ἐξορία καὶ ἡ τοῦ Μακεδονίου εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἀνύψωσις.¹⁾ Ὅτε δὲ μετὰ τινὰ ἔτη αἱ νῆκαι ἀλλεπάλληλοι ἔστεψαν τὰ βυζαντινὰ ὅπλα ἐν τοῖς κατὰ τῶν σκηνιτῶν βαρβάρων καὶ τῶν λοιπῶν ἀραβικῶν φύλων αὐτοῦ πολέμοις καὶ ἡ ἐν Ἀραβίᾳ, Φοινίκῃ καὶ Παλαιστίνῃ εἰρήνῃ ἐξησφαλίσθη, ὅτε τὸ 505 ἀλλεπαλλήλως νικήσας τοὺς

¹⁾ Εἰς μὲν τὴν τοῦ Εὐφημίου καθαίρεσιν ἐκίνησαν τὸν Ἀναστάσιον, οὐχὶ τοσοῦτον αἱ πολιτικαὶ ὑποψαίαι, ὥς κατὰ τούτου συνέλαβεν, ὅσον ἡ πρὸς αὐτὸν διαγωγή τοῦ Εὐφημίου κατὰ τὴν στέψιν καὶ ἡ δογματικὴ ἀντίθεσις καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἡ ἀρνήσις τοῦ ἀποδοῦναι αὐτῷ τὸν ἑγγραφὸν ἐκεῖνον ὀρκον (Θεοδ. Ἀναγν. ΙΙ, 8 καὶ 9). Καταστήσας δ’ ἀντὶ τούτου πατριάρχην τὸν ὀρθόδοξον Μακεδόνην, ἀφ’ ἑνὸς μὲν ἐσκόπει καταστεῖλαι τὴν ἐπὶ τῇ καθαιρέσει ἐκεῖνου ἐγερθεῖσαν τοῦ λαοῦ μῆνιν (Θεοδ. Ἀναγ. ΙΙ, 12), ἀφ’ ἑτέρου δ’ ἠλπίσε τὸν Μακεδόνην ἐπὶ τῇ τιμῇ εὐγνωμονοῦντα, οὐ μόνον τὴν ἑγγραφὸν ἐκείνην ὁμολογίαν, τὴν τῇ παραφυλακῇ αὐτοῦ ἐμπεπιστευμένην (Εὐαγγρ. ΙΙΙ, 32. Θεοδ. Ἀναγν. ΙΙ, 12), ἀποδώσειν, ἀλλὰ καὶ ὄργανον τῶν βουλῶν αὐτοῦ τυφλὸν καὶ πειθήνιον ἐκ τῷ μέλλοντι γενέσθαι, ὥς ταῦτα ἀκολούθως αὐτὰ τὰ πράγματα ἀπέδειξαν.

Πέρσας ἔκλεισεν ἔντιμον πρὸς αὐτοὺς εἰρήνην (Θεοφάν. σελ. 149. Θ. Ἀναγν. II, 20), τότε δὴ ἐπὶ ταῖς νίκαις ἐναβρυνόμενος καὶ τῇ τοῦ στρατοῦ εὐνοίᾳ θαρρῶν, ἑαυτὸν δὲ ἀρκούντως στερεὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου οἰόμενος, ῥίψας τὸ προσωπεῖον ἀπεκάλυψε γυμνὸν τὸ ἑαυτοῦ μονοφυσικὸν φρόνημα, τότε παρέσχεν εὐήκοον οὗς ταῖς τῶν μονοφυσιτῶν αὐτοῦ ὑπουργῶν εἰσηγήσεσι, τότε ἔδειξε σαφῶς καὶ ἐκπεφασμένως, ὡς ἐνόει καὶ ἀπεδέχετο τὸ Ἑνωτικόν· τότε δὲ καὶ οἱ εἰρηνικοὶ ὀρθόδοξοι σαφῶς ἔγνωσαν, ὅτι ἐκεῖνος, ὃν τὸ κατ' ἀρχὰς “ὡς παράδεισον τρυφῆς” ὑπέλαβον, οὐκ ἦν ἀλλ' ἢ “πεδῖον ἀφανισμοῦ”.¹⁾

Οὕτως εἶχον τὰ τῶν μονοφυσιτῶν καὶ ὀρθοδόξων καὶ οὕτως ἦν διατεθειμένος ὁ αὐτοκράτωρ, ὅτε ὁ Σευῆρος μετὰ τοῦ Μάμαντος καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῖς μοναχῶν ἀφίκοντο εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἡ αὐλὴ ἦν ἀπὸ πολλοῦ τὸ ἐντευκτῆριον τῶν διασημοτέρων ἀρχηγῶν τῶν μονοφυσιτῶν. Ἐνταῦθα διέμενε πρὸ μικροῦ ὁ Ἱεραπόλεως Ξεναΐας, εἷς τῶν δραστηριωτέρων καὶ φανατικωτέρων ὁπαδῶν τῆς περὶ μιᾶς φύσεως δόξης· ἐνταῦθα οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Ἀλεξανδρείας πατριάρχου, Ἰωάννου τοῦ Νικαιώτου, δι' ὧν οὗτος “δισχιλίας λίτρας χρυσοῦ δίδειν ὑπέσχετο τῷ βασιλεῖ, εἰ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἐκβάλη τελείως” (Θεοφ. σελ. 152)· ἐνταῦθα νῦν εὔρον εἴσοδον μετὰ Ἰουλιανοῦ τοῦ Ἀλικαρνασοῦ καὶ ἐτέρων ὁ Μάμας καὶ ὁ Σευῆρος, “οὗς Ἀναστάσιος ἐντίμως ἐδέξατο” (Θεοφ. σελ. 152). Ἐνταῦθα δὲ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν Μαρίνου τοῦ Σύρου, τοῦ “τὴν κορυφαίαν διέποντος

¹⁾ Ὡς συμπλήρωμα καὶ οἶονεὶ κατακλεῖδα τῶν περὶ Ἀναστασίου κρίσεων οὐκ ἀπὸ σκοποῦ ἡγούμεθα παραθέσθαι ἐνθάδε τὴν ὅσω βραχεῖαν τοσούτῳ καὶ ἐπιτυχῇ Θεοδώρου τοῦ Σκυθοπολίτου περὶ αὐτοῦ κρίσιν ἔχουσαν ὧδε: „Ἦνεγκεν ὁ καθ' ἡμᾶς καιρὸς βασιλέα τὰ μὲν ἔμπροσθεν, ὡς παράδεισον τρυφῆς κατὰ τὸ λεγόμενον, τὰ δὲ τελευταῖα πεδῖον ἀφανισμοῦ καὶ ὄντα τε καὶ γενόμενον καὶ ἵνα τὰ πολλὰ τῶν κατ' αὐτὸν ἀποπέμψωμαι, τολμᾷ τι περὶ Θεοῦ μὴ κατὰ Θεόν, εἴτε τοῖς ἑαυτοῦ λογισμοῖς εἰς τοῦτο κακῶς ἐξελκόμενος, εἴτε τοῖς παρ' ἄλλων ὑποβληθεῖσιν οὐ καλῶς συντιθέμενος· καὶ μίγνυσι τῇ δυναστείᾳ τὴν κακουργίαν, ἵνα μήτε τὸ πιθανὸν ἀφοβὸν ἦ, μήτε τὸ καταναγκάζον ἀπίθανον φωραθεῖη, τινὰς μὲν τῶν ἀρχιερέων ὑπερορίαις καταδικάζων, τινὰς δὲ ἀπειλαῖς προαγγελλομένης τιμωρίας ἐκφοβῶν· καὶ τοὺς μὲν πείθειν ἐπιχειρῶν κολακείαις, τοὺς δὲ τιμαῖς καὶ τῇ παρὰ τῶν χρημάτων δαψιλείᾳ καταβάλλειν μηχανώμενος, οἷά τις κάκιστος Πρωτεὺς μετεβάλλετο μίγνυς τῇ ζωῇ συμφορὰς καὶ θανάτῳ κεράσας τὸν ἔλεον“ (ὄρα H. Usener „Der heilige Theodosios“. Leipzig 1890, σελ. 54—55. Ἐπιθι καὶ Κυριλλ. Σκυθοπολίτ. „Βίος Σάββα“, κεφ. Α', σελ. 261. να', σελ. 297. κεφ. νδ', σελ. 304). Τούτοις συμφωνεῖ κατὰ πάντα καὶ τὰ ὑπὸ Ἰησοῦ τοῦ Στυλίου ἐν τῷ Χρονικῷ αὐτοῦ, ἐνθα ὁ Ἀναστάσιος χαρακτηρίζεται ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας, ὡς παντοδύναμος καὶ πιστὸς αὐτοκράτωρ, κατὰ δὲ τὰ τελευταῖα ἔτη μωρὸς ὡς ὁ Σολομὼν εἰς τὸ γῆρας αὐτοῦ (ὄρα Byzant. Zeitschrift, τομ. I, φυλλάδ. 1, σελ. 46—47).

τῶν ἀρχῶν” (Εὐαγγ. ΙΙΙ, 42.), τοῦ πρωθυπουργοῦ δηλονότι, ἢ τοῦ ὑπάρχου τῆς αὐλῆς, ὡς αὐτὸν τὸ πάλαι ἐκάλουν, τοῦ “κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ ἄγοντος καὶ φέροντος τὴν τοῦ βασιλέως εὐρίπιστον γνώμην” (“Βίος Σάββα” κεφ. νδ’. σελ. 304) καὶ ἐτέρων μονοφυσιτῶν ὑπουργῶν ἐπεννοοῦντο καὶ ἐξυφαίνοντο, ἐπιδοκιμάζοντος τοῦ Ἀναστασίου, τὰ σχέδια καὶ τὰ μέσα τῆς ἐξοντώσεως τῆς ὀρθοδοξίας, ὡς νεστοριανῆς δῆθεν πλάνης, καὶ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς περὶ μιᾶς φύσεως δόξης, ὡς τῆς ἀρχικῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας. Τὸ ἐξυφανθὲν σχέδιον ἦν ἡ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ Ἑνωτικοῦ καὶ τῆς παρ’ αὐτοῖς κρατησάσης νέας αὐτοῦ ἐρμηνείας καὶ ἐκδοχῆς καταδίκη καὶ ἄρσις τοῦ κύρους τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, ὡς τὰ τοῦ Νεστορίου κυρωσάσης δόγματα (Βίος Σάββα κεφ. νβ’. σελ. 300), καὶ ὁ μέχρις ἐξοντώσεως πόλεμος κατὰ πάντων τοῦ ἀρνησομένων δέξασθαι τὸ Ἑνωτικόν, ὡς αὐτοὶ ἐνόουν καὶ ἤθελον. Τοιαῦτα βουλευόμενοι καὶ ἔχοντες τὴν ὑποστήριξιν τοῦ αὐτοκράτορος καὶ πολλῶν τῆς ἀνατολῆς ἐπισκόπων, “οἱ Ἀναστασίῳ χαριζόμενοι τῇ ἐν Χαλκηδόνι συνόδῳ ἀντέπιπτον” (Θεοφ. σελ. 149. 151. 153.), ἐπὶ τὴν συνδρομὴν δὲ καὶ σύμπραξιν, οἷά τινος ἐπικουρικοῦ στρατοῦ, τῶν πανταχόθεν συρρεόντων ἀποσχιστῶν μοναχῶν πεπειθότες, κατήρξαντο τοῦ κατὰ τῶν ὀρθοδόξων ἀγῶνος, πρῶτιστα καὶ μάλιστα ἀπαιτοῦντες τοὺς τρεῖς τῆς ἀνατολῆς ὀρθοδόξους πατριάρχας, τὸν Κωνσταντινουπόλεως, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, ταῖς βουλαῖς αὐτῶν καὶ ταῖς ἀξιώσεσιν ὑπεῖξαι καὶ συνθέσθαι. Ἦρξαντο δὲ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ πατριάρχου αὐτῆς Μακεδονίου.

Ἦδη ὁ Ἀναστάσιος μετὰ τήνι πρὸς τοὺς Πέρσας ἐντιμον εἰρήνην “ἀναθεὶς τῶν πολέμων τὸν πατριάρχην διαστρέψαι τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἔσπευδεν” (Θεοφ. σελ. 149. Θ. Ἀναγν. ΙΙ, 20.). Ἡ περὶ τὴν διαστροφὴν τοῦ Μακεδονίου αὕτη τοῦ αὐτοκράτορος σπουδὴ οὐδὲν ἕτερον ἐσκόπει, ἢ ἐξαναγκάσαι τοῦτον παντὶ τρόπῳ ἀσπάσασθαι μὲν τὴν μονοφυσιτικὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ἑνωτικοῦ, “ὃ πρότερον χειροτονούμενος καθυπέγραψε” (Θεοδ. Ἀναγν. ΙΙ, 13. Θεοφ. σελ. 155.), δέξασθαι δὲ εἰς ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν τὸν τε μονοφυσίτην Ξεναΐαν, ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμένοντα (505 ἢ 506.) (ὅρα Herzog R.-Encycl. tom. X, σελ. 239.) καὶ τοὺς ἀπεσταλμένους Ἰωάννου τοῦ Νικαιώτου, τοῦ τὸ Ἑνωτικὸν καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἀπορρίπτοντος (Liberat. brev. cap. 18. Θεοφάν. σελ. 152). Ὁ Μακεδόνιος, ὃς καὶ πρότερον ὑποπτεύων τὴν τοῦ αὐτοκράτορος ὀρθοδοξίαν καὶ τὴν εἰρηνικὴν αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πολιτείαν ἠρνήσατο ἀποδοῦναι αὐτῷ τὴν ἑγγράφον ἐκείνην ὁμολογίαν “μᾶλα γενναίως ἐνιστάμενος

καὶ μὴ προδώσειν τὴν πίστιν ἐνισχυριζόμενος" (Εὐαγγ. ΙΙΙ, 32.) κατανοήσας νῦν σαφῶς καὶ πεισθεὶς τίνος ἕνεκεν ὁ Ἀναστάσιος ἀπ' ἀρχῆς τὸ Ἑνωτικὸν προεβάλλετο, οἷος δὲ κίνδυνος ἤρξατο τὴν ὀρθοδοξίαν ἀπειλῶν, ἐκείνοις μὲν ὡς κακοδόξοις, τὴν κοινωνίαν διαρρήδην ἡρνήσατο, λύσας δὲ τὴν σιγὴν, ἣν τοῦ Ἑνωτικοῦ ἕνεκα καὶ τῆς εἰρήνης χάριν μέχρι τοῦ νῦν ἐτήρησεν, ἀδεῶς καὶ μετὰ παρρησίας ἀνεκήρυττε μητέρα καὶ διδάσκαλον τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον καὶ ὅτι τοὺς μὴ δεχομένους αὐτὴν αἵρετικοὺς ἔχει (Θεοφ. σελ. 152.). Ἡ τοῦ Μακεδονίου αὕτη ἀντίστασις καὶ αἱ ὑπὲρ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου διαμαρτυρίαι παρέσχον νῦν τοῖς μονοφυσίταις τὴν εὐκαιρίαν ἐπιλαβέσθαι τοῦ κατὰ Μακεδονίου καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου πολέμου. Προφασιζόμενοι, ὅτι ἡ τοῦ πατριάρχου ἀποστροφὴ κατ' αὐτῶν, ἀποδεχομένων τὸ Ἑνωτικὸν καὶ ἐπιθυμούντων τὴν ἔνωσιν, καὶ αἱ ὑπὲρ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου αὐτοῦ δηλώσεις, ἦσαν αὐθάδης καὶ παρὰ τὸ εἰωθὸς νεωτερισμός, ἀντιβαίνων μὲν τῷ γράμματι καὶ τῷ πνεύματι τοῦ Ἑνωτικοῦ, ματαιῶν δὲ τὰς εἰρηνικὰς τοῦ αὐτοκράτορος προσπάθειας καὶ τὸ τῆς ἐνώσεως ἔργον, ἐπειράθησαν, τὸ δὴ λεγόμενον, τὸν πάτταλον τῷ παττάλῳ ἐκκροῦσαι καὶ τοῖς τοῦ Μακεδονίου ὑπὲρ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου δηλώσεσιν ἀντιτάξαι τὸ κατ' αὐτῆς κήρυγμα. Κατὰ τὰ ὑπὸ Λιβεράτου ἱστορούμενα (breviar. cap. 19.)

1) Καὶ τὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην προϊόντα τῶν συγγραφικῶν τοῦ Σευήρου πόνων ἔσχον ὁμοίαν τοῖς λοιποῖς αὐτοῦ συγγράμμασι τὴν τύχην. Οὔτε τὰ κηρύγματα, οὔτε αἱ ἐπιστολαί, οὔτε ἑτέρα τις τῶν πολυαρίθμων αὐτοῦ συγγραφῶν μέχρις ἡμῶν ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ περιεσώθη, πλὴν τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τινων αὐτῶν βραχέων ἀποσπασμάτων παρὰ τοῖς ὀρθοδόξοις αὐτοῦ ἀντιπάλοις, Λεοντίῳ τῷ Βυζαντίῳ καὶ Εὐσταθίῳ τῷ μοναχῷ (Migne Ἑλλ. Πατρολ., τομ. 86, Α., σελ. 901—941 καὶ Β., σελ. 1841—1849. Mai Bibliothec. nov. patr., τομ. VII, σελ. 6—73). Τοῖς ἀποσπάσμασι τούτοις καταλέγονται καὶ τὰ ἐκ τῆς κατὰ Ἰωάννου τοῦ Γραμματικοῦ βίβλου, ἐν ᾗ ὁ Σευῆρος, ὥς ἐστὶν εἰκάσαι, πάντα τὰ κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου καὶ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Λέοντος αὐτοῦ ἐπιχειρήματα ἀπεταμιεύσατο. Ὡς δὲ ἐκ τῶν ἀποσπασμάτων τούτων δείκνυται, τὰ κύρια ἐπιχειρήματα, ἐφ' ὧν τὰς κατηγορίας αὐτοῦ κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου καὶ τοῦ τόμου Λέοντος ἐθεμελίω, ἐστίν, ὅτι ἦτε σύνοδος καὶ ὁ Λέων χρώμενοι μετὰ τὴν ἐν Χριστῷ τῶν φύσεων ἔνωσιν τῷ: „ἐν δύο φύσεσιν“ ἀντὶ τῆς: „ἐκ δύο“ φωνῆς, διδάσκουσιν ὅλως ξένα καὶ ἀλλότρια τῷ Ἀλεξανδρείας Κυρίλλῳ καὶ ἀρνοῦνται διαρρήδην τῶν δύο φύσεων ἐν Χριστῷ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν. Εἰ δὲ ὡς βέβαιον ἀποδεξόμεθα, ὅτι Σευῆρος τὴν αὐτὴν ἔσχε περὶ τε τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου καὶ τοῦ τόμου Λέοντος ἀνέκαθεν γνώμην (οὐδεὶς γὰρ ἐφ' ὅσον ἡμεῖς ἴσμεν τάναντία μαρτυρεῖ), οὐδέν, οἶμαι, τὸ κωλύον δέξασθαι, ὅτι καὶ κηρύττων ὁ Σευῆρος ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐπιστέλλων τοῖς ἄνω μνησθεῖσι προσώποις τοῖς αὐτοῖς καὶ ἀναλόγοις ἐχρήσατο κατὰ τε τῆς συνόδου καὶ τοῦ τόμου ἐπιχειρήμασιν.

ἐν τῷ ἔργῳ διεκρίθη ὁ Σευήρος, οὐ μόνον ἐπιστέλλων τῷ Ἀντιοχείας Φλαβιανῷ καὶ ἑτέροις ἐπισκόποις, κληρκοῖς καὶ λαϊκοῖς τῆς ἀνατολῆς, ἀλλὰ καὶ ἐν μέσῃ τῇ Κωνσταντινουπόλει κηρύττειν τολμῶν, ὅτι ἡ ἐν Χαλκηδόνι σύνοδος ἦν ὁ λίθος τοῦ προσκόμματος καὶ ἡ τοῦ σκανδάλου πέτρα καὶ ὅτι ταύτης ἐκποδὼν γενομένης κοινωνήσουσιν ἀλλήλαις αἱ ἐκκλησίαι ἅπασαι. Πῶς δὲ τὸ ἔργον τοῦτο διεξήγαγε, ποῖα τὰ κατὰ τῆς συνόδου αὐτοῦ ἐν τοῖς καθ' ἑκαστα ἐπιχειρήματα, περὶ τούτου ἐλλείπουσιν ἡμῖν ἀκριβεῖς μαρτυρίαι¹⁾, τὸ βέβαιον μέντοι ἐστίν, ὅτι μετὰ τὰ κηρύγματα ταῦτα οἱ μονοφυσῖται ἐγένοντο τολμηρότεροι· ὁ μὲν αὐτοκράτωρ ἐπέκειτο νῦν ἀναφανδὸν καὶ ἀπροκαλύπτως βιάζων τὸν πατριάρχην τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἀναθεματίσαι σύνοδον, “ὅσοι δὲ κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ αἵρετικοὶ ἐτύγγανον ἐν Βυζαντίῳ τῷ Σευήρῳ καὶ τοῖς αἵρετικοῖς μοναχοῖς ἐσχόλαζον κατὰ Μακεδονίου σπουδάζοντες” (Θεοφάν. σελ. 152.). Ἄλλ' ὁ Μακεδόνιος τῷ μὲν αὐτοκράτορι ἀδεῶς καὶ μετὰ παρρησίας ἀπήντα, “ὅτι χωρὶς συνόδου οἰκουμένης, πρόεδρον ἐχούσης τὸν Ῥώμης, ἀδύνατον ποιῆσαι τοῦτο”, τῷ δὲ Σευήρῳ καὶ τοῖς λοιποῖς ἀποσχίσταις ἀντέτασσε τοὺς τοῦ Βυζαντίου καὶ τοὺς ἐπὶ τούτῳ ἐκ Παλαιστίνης ἀφικομένους ὀρθοδόξους μοναχοὺς (Θεοδ' Ἀναγνώστ. II, 24. Θεοφ. σελ. 152.).

Ἄλλ' οὔτε ἡ τοῦ Μακεδονίου σταθερὰ καὶ ἀνένδοτος ἄρνησις, οὔτε ἡ ἀρξάμενη ἤδη ἐκδηλοῦσθαι τῶν ὀρθοδόξων ἀντίδρασις ἀνεχαίτισε τὸ παράπαν τὴν πρὸς τὰ πρόσω ὁρμὴν τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῶν μονοφυσιτῶν· ἀπὸ τόλμης εἰς τόλμην προβαίνοντες ἐπειράθησαν νῦν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Ἑνωτικοῦ¹⁾ βία εἰσαγαγεῖν καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν μέχρι τοῦδε ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων ἀποκρουομένην, ἅτε θεοπασχιστικὴν, καὶ τῇ μιᾷ τῆς Τριάδος φύσει τὸ πάθος προσνέμουςαν προσθήκην ἐν τῷ Τρισαγίῳ: “ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς”. Τίς

¹⁾ Ὅτι οἱ μονοφυσῖται τὸ Ἑνωτικὸν καὶ νῦν προβαλλόμενοι καὶ τὴν τῆς ἐκκλησίας παράδοσιν, ἐτόλμησαν ἀπαιτῆσαι τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίαν τὴν ἐν τῷ Τρισαγίῳ δέξασθαι προσθήκην, οὐδεὶς ἐστίν, οἶμαι, ὁ ἀντιλέγων. Κατὰ τοὺς μονοφυσίτας οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὀρθόδοξοι καὶ ἰδίᾳ ὁ πατριάρχης Μακεδόνιος δεχόμενοι τὸ Ἑνωτικὸν καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ἀναγνωριζομένους δώδεκα τοῦ Κυρίλλου ἀναθεματισμούς, ὥφειλον ἄρα καὶ τὴν προσθήκην ὡς ὀρθόδοξον δέξασθαι· αὕτη γὰρ κατὰ πάντα σύμφωνος, οὐ μόνον τῇ τοῦ Ἑνωτικοῦ διδασκαλίᾳ τοῦ κηρύττοντος: „ἐνὸς εἶναί φαμεν τὰ θαύματα καὶ τὰ πάθη“ καί: „μεμένηκεν ἡ Τριάς Τριάς καὶ σαρκωθέντος τοῦ ἐνὸς τῆς Τριάδος Θεοῦ Λόγου“, οὐ μόνον τοῖς δώδεκα τοῦ Κυρίλλου ἀναθεματισμοῖς καὶ δὴ τῷ δωδεκάτῳ διδάσκοντι „λόγον ἐσταυρωμένον σαρκί“, ἀλλὰ καὶ αὐτῇ τῇ παραδόσει τῆς ἐκκλησίας, ἐν ᾗ ἀνέκαθεν ὑπῆρξαν ἐν χρήσει αἱ ἐκφράσεις: „Θεοτόκος“, „Θεὸς ἐσαρκώθη“, „Θεὸς ἐγεννήθη“, „Θεὸς ἔπαθε“, „Θεὸς ἐσταυρώθη“, ἦν δὲ ἀφ' ἑτέρου καὶ ὅπλον ἰσχυρὸν κατὰ τῆς τοῦ Νεστορίου διαιρέσεως, ἣν δὴ οἱ ἀντίπαλοι διεκήρυττον, ὅτι ἐμυσάττοντο καὶ ἀπέκρουον.

μέντοι τὴν προσθήκην ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰσηγήσατο, περὶ τούτου οἱ ἀρχαῖοι ἱστορικοὶ μαρτυροῦσι διαφόρως. Κατ' Εὐάγριον (III, 44), Θεόδωρον τὸν Ἀναγνώστην (II, 26), Θεοφάνην (σελ. 154. ἔκδ. Boor.) καὶ ἑτέρους (πρβλ. Μαλάλ. σελ. 407. Marcellinus comes ad. ann. 512.) αὐτὸς ὁ Ἀναστάσιος ἠβουλήθη τὴν προσθήκην εἰσαγαγεῖν. Κατὰ Ζαχαρίαν τὸν Μιτυλήνης (Assemani Bibliothec. orient. tom. II, σελ. 59—60.) ὁ πρωθυπουργὸς Μαρίνος, μεθ' ὅλας τὰς τῶν αἵρετικῶν (ὀρθοδόξων) ἀντιστάσεις ὑπὸ τοῦ σταυρωθέντος δῆθεν λόγου ἐνισχυθεὶς, ἔπεισε τὸν Ἀναστάσιον ἐν τούτῳ. Κατὰ δὲ τὸν μεταγενέστερον Κεδρηνὸν (σελ. 631. ἔκδ. Bonn.) ἄγνωστον πόθεν παραλαβόντα, ὁ Σευῆρος ἔπεισε τὸν Ἀναστάσιον εἰσαγαγεῖν καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν προσθήκην. Ἐκ τῶν διαφορῶν τούτων μαρτυριῶν τοῦτο ἡμεῖς μετὰ πιθανότητος εἰκάζομεν ὅτι σύντρεις, Μαρίνος τε καὶ Ἀναστάσιος καὶ Σευῆρος, μετέσχον τῆς εἰσαγωγῆς τῆς προσθήκης· ὁ μὲν Μαρίνος δηλονότι, ὡς ἡ ψυχὴ τῆς ὅλης μονοφυσιτικῆς κινήσεως, ὡς μεγίστην δύναμιν ἐν τε τοῖς πολιτικοῖς καὶ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς κεκτημένος, κατὰ τὸ δοκοῦν δ' αὐτῷ ἄγων καὶ φέρων τὴν τοῦ γεγηρακότος ἤδη Ἀναστασίου εὐρίπιστον γνώμην, εἰσηγήσατο αὐτῷ τὴν προσθήκην, οὗτος δὲ πεισθεὶς καὶ εὐχερὲς τὸ πρᾶγμα ἡγησάμενος παρέσχε τὴν αὐτοκρατορικὴν αὐτοῦ συναίνεσιν καὶ ἀρωγήν· ὁ δὲ Σευῆρος, ὡς πρότερον ἀνέλαβε τὸ κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου κήρυγμα, οὕτω καὶ νῦν ἔργῳ τε καὶ συγγραφῇ ὑπερηγωνίσσατο τῆς ἐν τῷ Τρισαγίῳ προσθήκης.¹⁾ Ἄλλ' ὅπως ποτ' ἂν ἔχη, ἡ τοῦ Σευήρου συμμετοχὴ

¹⁾ Ὅτι ὁ Σευῆρος τὰ μάλιστα μετέσχε τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὲρ τῆς προσθήκης μονοφυσικῶν ἀποπειρῶν, ἐκτός, οἶμαι, κεῖται πάσης ἀμφιβολίας· οὐ γὰρ μόνον ὁ Κεδρηνὸς ῥητῶς ἀνωτέρω περὶ τούτου μαρτυρεῖ, ἀλλὰ καὶ Θεόδωρος ὁ Ἀναγνώστης καὶ Θεοφάνης (ἐνθα ἀνωτέρω) ὑποδηλοῦσι τοῦτο στενῶς συνδέοντες ταῖς ἐπὶ τῇ προσθήκῃ ἐπισυμβάσαις ταραχαῖς τὴν πρὸ τῶν ἀποπειρῶν καὶ μετ' αὐτὰς ἐχθρικὴν τοῦ Σευήρου κατὰ τοῦ Μακεδονίου ἐνέργειαν. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Εὐάγριος (III, 44) εἰ καὶ τὴν προσθήκην ἀποδίδωσι τῷ Ἀναστασίῳ, σιγᾷ δὲ ἐντελῶς περὶ τῆς τοῦ Σευήρου συμμετοχῆς, ἀλλ' ὅμως ἀναφέρων τὴν πρὸς τὸν Καισαρείας Καππαδοκίας Σωτήριχον τοῦ Σευήρου ἐπιστολὴν, ἐν ᾗ οὗτος ἀρχηγὸν καὶ προστάτην τῆς ἐπὶ τῇ προσθήκῃ ἐγερθείσης τοῦ λαοῦ στάσεως ὀνομάζει τὸν Μακεδόνιον καὶ τὸν ὑπ' αὐτὸν κληρὸν, δίδωσιν ἡμῖν εἰκάσαι, ὅτι ὁ Σευῆρος οὐκ ἦν τῶν τῆς προσθήκης ἀμέτοχος, οὐδὲ ἀπλοῦς τῶν γενομένων θεατῆς· μετασχὼν δ' ἅπαξ τοῦ διὰ τὴν προσθήκην κινήθέντος κατὰ Μακεδονίου διωγμοῦ καὶ οὕτως ἐμπαθῶς κατ' αὐτοῦ ἀποφαινόμενος πάντως δήπου μετέσχε καὶ τῶν ἀποπειρῶν τῆς ἐν τῷ Τρισαγίῳ προσθήκης. Δοκεῖ δέ μοι πλὴν τῶν ἀνωτέρω τὴν τοῦ Σευήρου συμμετοχὴν ἐν ταῖς ὑπὲρ τῆς προσθήκης ἐνεργείαις καὶ δὴ λόγῳ τε καὶ συγγραφῇ μαρτυρεῖν καὶ τόδε. Εὐστάθιος ὁ μοναχὸς ἐν τῇ πρὸς Τιμόθεον τὸν σχολιαστικὸν ἐπιστολῇ αὐτοῦ (Ἑλλ. Πατρολ. Migne, tom. 86, A., σελ. 932) δείκνυσιν, ὅτι ἀνέγνω ὁμιλίαν τοῦ Σευήρου εἰς τὸ Τρισάγιον, αὐτολεξεὶ παρατιθεὶς καὶ βραχὺ τι

ἄφ' ἐνός, ἢ τοῦ αὐτοκράτορος ἐπιδοκιμασία ἄφ' ἐτέρου καὶ ἢ τοῦ πρωθυπουργοῦ Μαρίνου σύμπραξις ἐνέβαλον μείζονα τόλμην τοῖς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀποσχίσταις κληρικοῖς καὶ λαϊκοῖς, οἱ ἐν μιᾷ Κυριακῇ τοῦ ἔτους 511 μετὰ μισθωτοῦ ὄχλου εἰσελθόντες εἰς τὸν ἐν τῷ βασιλικῷ παλατίῳ ναὸν τοῦ Ἀρχαγγέλου ἐν καιρῷ λειτουργίας ἔφαλλον τὸ Τρισάγιον μετὰ τῆς προσθήκης· Οὐδεμίαν δ' ἐνταῦθα, ὡς εἰκός, εὐρόντες ἀντίστασιν καὶ ἐπὶ μᾶλλον θρασυνθέντες ἐπειράθησαν τῇ ἐπιούσῃ Κυριακῇ τὰ αὐτὰ ποιῆσαι καὶ ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, μετὰ ξύλων καὶ ῥοπάλων ἐκεῖ πορευθέντες. Ἄλλ' ὁ ἐνταῦθα ἡθροισμένος ὀρθόδοξος λαὸς ἀγανακτήσαντες ἐπὶ τῇ τηλικαύτῃ τῶν ἀποσχιστῶν μοναχῶν καὶ τοῦ μισθωτοῦ ἐκείνου ὄχλου θρασύτητι καὶ τόλμῃ καὶ τὴν κατὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ὕβριν μὴ ἀνεχόμενοι, ἐξήλασαν αὐτοὺς μετὰ πληγῶν τῆς ἐκκλησίας (Θεοδ. Ἀναγν II, 26. Θεοφ. σελ. 154. Εὐαγρ. III, 44.).

Ἐκ τῆς ἀντιστάσεως ταύτης τῶν ὀρθοδόξων τὰ μάλιστα ἐξοργισθεὶς ὁ Ἀναστάσιος καὶ ἰδίᾳ κατὰ τοῦ Μακεδονίου, ὡς τοῦ κυρίου τῶν γενομένων αἰτίου, “πᾶσαν ἐπιβουλήν ἐθήρευσεν ἐξεῶσαι τῆς καθέδρας ἐθέλων” (Εὐαγρ. III, 32). “Ὅθεν ἀπροκαλύπτως ἤρξατο νῦν, ποτὲ μὲν διὰ τῶν ἀποσχιστῶν μοναχῶν, ποτὲ δὲ διὰ τῶν

ἐξ αὐτῆς χωρίον· παραπέμπων δὲ εἰς αὐτὴν καὶ ἅμα τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἔχουσιν οὕτως: „Ἰμεῖς οἴεσθέ με γεγηθέναι“ παρατιθείς, δίδωσιν ἡμῖν ἐννοῆσαι, ὅτι διαστεῖλαι ταύτην βούλεται ἐτέρων ὁμοίων τοῦ Σευήρου ὁμιλιῶν εἰς τὸ Τρισάγιον. Καὶ ὁ Assemani δὲ (B. O. τομ. II, σελ. 518) μαρτυρεῖ, ὅτι εὑρεν ἐν τῷ συριακῷ ὁμιλίαν τοῦ Σευήρου εἰς τὸ Τρισάγιον, ἐν ᾗ οὗτος ἰσχυρίζεται, ὅτι ἡ προσθήκη οὐδαμῶς ἀναφέρεται εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα· τοῦτο δὲ ἐπιβεβαιοῖ καὶ ὁ κατὰ μονοφυσιτῶν. „Tractatus“ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (Ἑλλ. Πατρ. Migne τομ. 86, A., σελ. 1141) ἐν οἷς λέγει· „Καὶ τοῦτο γὰρ λέγειν Σευῆρος ἐτόλμησεν, ὅτι ὁ Τρισάγιος ὕμνος εἰς μόνον ἀναφέρεται τὸν Ὑῖόν, μὴ κοινωνησάντων τῇ δοξολογίᾳ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Πνεύματος.“ Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀξιάγεται α.) ὅτι ὑπῆρχον διάφοροι τοῦ Σευήρου ὁμιλίας εἰς τὸ Τρισάγιον. β.) ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ Assemani ἀναφερομένη ἐστὶν ἡ αὐτὴ ἢ ἑτέρα ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἐδραζομένη ἐπιχειρημάτων, ἐφ' ὧν καὶ ἡ ὁμιλία, ἣν εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν ὁ τοῦ Tractatus συγγραφεύς· καὶ γ.) ὅτι ὁ Σευῆρος ἐν ἀμφοτέραις πειρᾶται ἀποκροῦσαι τὴν τῶν ὀρθοδόξων κατὰ τῆς προσθήκης κατηγορίαν, ὡς σαβελλιανιζούσης καὶ τῇ μιᾷ τῆς Τριάδος φύσει τὸ πάθος προσνεμούσης. — Συνάγοντες τοίνυν τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα λέγομεν, ὅτι ὁ Σευῆρος ἀποκρούων τὰ τῶν ὀρθοδόξων κατὰ τῆς προσθήκης ἐπιχειρήματα ἔγραψεν ὁμιλίας εἰς τὸ Τρισάγιον, ἀρμοζούσας μὲν, ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων καὶ τῶν ἐν αὐταῖς ἐπιχειρημάτων, μᾶλλον τῇ ἐποχῇ, καθ' ἣν ἐκινουῖντο αἱ ὑπὲρ τῆς προσθήκης τῶν μονοφυσιτῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπόπειραι, λεχθείσας δέ, εἰ μὴ πάσας, ἀλλὰ γέ τινας αὐτῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἅτε γνωστὰς τῷ συγγραφεῖ τοῦ Tractatus. Ἐφ' ὅσον δὲ οὐδὲν ὑπάρχει τεκμήριον τάναντία βεβαιοῦν, ἔξεστιν ἡμῖν, οἶμαι, καὶ τούτοις εἰς ἀπόδειξιν χρήσασθαι τῆς τοῦ Σευήρου ἐν ταῖς ὑπὲρ τῆς προσθήκης ἐνεργείαις συμμετοχῆς.

μονοφυσιτικῶς φρονούντων ἀρχόντων προπηλακίζειν καὶ κατασυκοφαντεῖν τὸν Μακεδόνιον· ἐν τῷ ἔργῳ δὲ ἰδίᾳ μετὰ Ἰουλιανὸν τὸν Ἀλικαρνασοῦ διεκρίθη ὁ Σευήρος σφοδρῶς κατὰ τοῦ πατριάρχου ἐπιτιθέμενος, ὡς τὰ τοῦ Νεστορίου δῆθεν φρονοῦντος καὶ ὡς παραποιήσαντος τὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου “Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί” (Α΄ Τιμοθ. 3, 16.) ὑπὲρ τῆς νεστοριανῆς πλάνης (Liberat. brev. cap. 19. Θεοδ. Ἀναγν. II, 26 Θεοφάν. σελ. 154)· τούτοις προσετέθησαν ἐπιβουλαὶ κατὰ τῆς ζωῆς τοῦ Μακεδονίου καὶ τούτων ἀποτυχουσῶν, ἐξετοξεύθησαν βδελυρώταται κατ’ αὐτοῦ συκοφανταί (Θεοδ. Ἀναγν. II, 22. Θεοφάν. σελ. 155. Εὐαγρ. III, 32). Ἀλλ’ ἡ ἀθωότης τοῦ Μακεδονίου ἡλίου φαεινότερον ἀποδειχθεῖσα, τοὺς μὲν συκοφάντας, κατήσχυεν, ἐπλήθυνε δὲ τὴν μῆνιν τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ, ὃς ἔχων ἤδη ἀφορμὰς δυσαρесκείας κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῆς αὐλῆς, ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων δὲ μοναχῶν ἐξοτρυνόμενος, τὸν κατὰ τοῦ πατριάρχου διωγμὸν, ὡς διωγμὸν κατὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἡγήσατο, τὴν δὲ καταλαβοῦσαν αὐτὸν ὀργὴν ἐξεδήλωσεν ἐν στάσει, ἀπειλησάσῃ καὶ αὐτὸν τοῦ αὐτοκράτορος τὸν θρόνον. Κατὰ τὰ ὑπὸ Θεοδώρου τοῦ Ἀναγνώστου (II, 26. 27), Θεοφάνους (σελ. 154) καὶ Εὐαγρίου (II, 34) ἱστορούμενα, ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως δῆμος, τῶν ὀρθοδόξων μοναχῶν ἡγουμένων, ἀρξάμενοι ἀπὸ τινος ὑπὲρ τοῦ Μακεδονίου διαδηλώσεως κατήντησαν εἰς δεινὴν καὶ ἐπικίνδυνον στάσιν, ἐν ᾗ “οἳ τε ἐν ἀξιώσει τελοῦντες περὶ τῶν ἐσχάτων κεκινδυνεύκασιν καὶ πολλοὶ τῶν ἐπισήμων ἐφλέχθησαν τόποι”· καὶ τινὰ δὲ μοναχὸν εὐρών ὁ λαὸς ἀνὰ τοὺς οἴκους τοῦ πρωθυπουργοῦ Μαρίνου ὡς αἴτιον καὶ ὑποβολέα τῆς προσθήκης καὶ τῆς Τριάδος ἐπίβουλον ἐφόνευσαν καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ κοντοῦ ἀναρτήσαντες περιῆγον ἀνὰ τὴν πόλιν. Ἀκάθεκτοι δὲ καὶ πᾶν τὸ πρὸ αὐτῶν καταστρέφοντες καὶ λεηλατοῦντες ἀφίκοντο πρὸ τῶν ἀνακτόρων ὑβρίζοντες τὸν αὐτοκράτορα, Μανιχαῖον ἀποκαλοῦντες καὶ τῆς βασιλείας ἀνάξιον. Ὁ Ἀναστάσιος ἐν μιᾷ χρόνῳ ῥιπῇ εἶδεν ἐκ θεμελίων σαλευόμενον τὸν ἑαυτοῦ θρόνον· διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον κλεισθεὶς καὶ ὀχυρωθεὶς ἐν τῷ παλατίῳ αὐτοῦ καὶ ἐτοιμάσας πλοῖα εἰς φυγὴν, ἐπειράθη εἶτα κατὰστεῖλαι τὴν τοῦ λαοῦ μῆνιν καὶ ἀποσοβῆσαι, εἰ δυνατόν, ἀφ’ ἑαυτοῦ τὸν κίνδυνον· εἰδὼς δὲ αἰτίαν τῆς στάσεως τὴν κατὰ Μακεδονίου αὐτοῦ καταφορὰν εἶναι, πέμψας παρεκάλει αὐτὸν ἀσπάσασθαι· τούτου δὲ εἰσερχομένου εἰς τὰ βασίλεια ὁ λαὸς ἔκραζε. “τὸν πατέρα πρὸς ἡμᾶς ἔχομεν· καὶ οἱ τῶν σχολῶν δι’ ὧν διήλθεν εὐφημοῦντες ἐδέχοντο”. Οὕτω θριαμβικῶς εἰσελθὼν ὁ Μακεδόνιος πρὸς τὸν Ἀναστάσιον ἤλεγξεν ὡς τῆς ἐκκλησίας πολέμιον· ὁ δὲ μετὰ ὑποκρίσεως ἔδοξεν ἐνοῦσθαι τῇ ἐκ-

κλησία καὶ τῷ ἐπισκόπῳ. Τὸ πείραμα κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Ἀναστασίου ἔσχεν ἐπιτυχῇ ἔκβασιν· ἐκ τῆς πρὸς τὸν πατριάρχην ἐπιδειχθείσης εὐνοίας ὁ ἐξηγριωμένος δῆμος ἐπὶ μικρὸν ἐπραϋνθή· τῆς εὐκαιρίας οὖν ἐπωφελούμενος ὁ Ἀναστάσιος ἐξῆλθε τοῦ παλατίου καὶ τεθλιμμένῳ τῷ προσώπῳ καὶ ἄνευ διαδήματος εἰς τὸν ἵππόδρομον πορευθεὶς ἐποιήσατο διὰ κηρύκων τῷ λαῷ δῆλον, ὅτι ἐτοιμότατα ἀποτίθεται καὶ στέμμα καὶ βασιλείαν τῆς εἰρήνης καὶ ἡσυχίας χάριν. Ἡ παρουσία αὐτοῦ καὶ οἱ λόγοι σὺν τῇ πρὸς τὸν πατριάρχην διαγωγῇ τὰ μάλιστα ἐπενήργησαν· ὁ λαὸς οὕτως αὐτὸν θεασάμενος καὶ ἀκούσας μετετίθετο καὶ παρεκάλει αὐτὸν τὸν στέφανον περιθέσθαι ὑποσχόμενος ἡσυχίαν ἄγειν.¹⁾

Οὕτως ἀπέβη ἡ τοῦ λαοῦ στάσις. Ὁ Ἀναστάσιος κατῴρθησε μὲν ἐξελθεῖν ταύτης τηρῶν ἐπὶ κεφαλῆς τὸ αὐτοκρατορικὸν διάδημα, ἀλλὰ μετὰ δεινὸν κίνδυνον καὶ οὐ σμικρὰν ταπείνωσιν· ὅτι δὲ τὰ μάλιστα βαρέως ἔφερεν, ἦν ὁ τοῦ Μακεδονίου θρίαμβος καὶ οἱ πρὸς αὐτὸν πικροὶ ἔλεγχοι· ὁ πατριάρχης ἦν αὐτῷ ἐφεξῆς οὐ μόνον μισητός, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐπικίνδυνος· ἔδει ἄρα αὐτὸν παντὶ τρόπῳ καὶ πάσῃ μηχανῇ ἐκποδὼν γενέσθαι. Ἀλλ' ἡ τοῦ λαοῦ στάσις ἐδίδαξεν αὐτὸν ἀποσχόντα τοῦ λοιποῦ πάσης κατὰ τοῦ πατριάρχου βίας,

¹⁾ Ὁ καθηγητὴς τοῦ ἐν Halle πανεπιστημίου F. Loofs ἐκ τῶ σπουδαιωτάτῳ καὶ ἀξιολογωτάτῳ αὐτοῦ συγγράμματι „Leontius von Byzanz“ σελ. 254 ἐπόμενος τῷ Μαρκελλίῳ (Marcellin. comes ad. ann. 512) τίθησι τὴν ἔνεκα τῆς ἐν τῷ Τρισαγίῳ προσθήκης ἐπισυμβᾶσαν ταύτην στάσιν, τὴν ὑπὸ Εὐαγρίου, Θεοδώρου τοῦ Ἀναγνώστου καὶ Θεοφάνους μνημονευομένην, ἐν ἔτει 512 καὶ οὐχὶ ὡς ὁ Θεοφάνης ἐν ἔτει 511 ἐπικαλούμενος ὑπὲρ τῆς γνώμης τοῦ Μαρκελλίου Κύριλλον τὸν Σκυθοπολίτην (Coteler. eccl. graec. monum. tom. III. σελ. 305 κεφ. γδ!), ὃς παράγει τὸν Σάββαν προλέγοντα τῷ πρωθυπουργῷ Μαρίνῳ τὴν καταστροφὴν τοῦ οἴκου αὐτοῦ συμβᾶσαν ὀλίγους μῆνας μετὰ τὴν κατὰ Μάϊον τοῦ 512 (Ἰνδικτιῶν. 5η) ἀπέλευσιν αὐτοῦ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως. Ἀλλ' ἡ στάσις ὡς παρ' Εὐαγρίῳ, Θεοδώρῳ καὶ Θεοφάνῃ δηλοῦται, συνέβη πρὸ τῆς καθαιρέσεως καὶ ἐξορίας τοῦ Μακεδονίου. Περὶ τούτου οὐδεμίαν καταλείπει ἀμφιβολίαν ἡ τοῦ Εὐαγρίου μαρτυρία, ὅτι ὁ Σευῆρος ἐπιστέλλων τῷ Καισαρείας Σωτηρίῳ καὶ τὰ κατὰ τὴν στάσιν ἀγγέλλων γράφει „ἀρχηγὸν καὶ προστάτην αὐτῆς γενέσθαι τὸν Μακεδόνιον καὶ τὸν ὑπ' αὐτὸν κλῆρον“ (Εὐαγρ. III, 44). Ἐπεὶ δὲ ἡ τοῦ Μακεδονίου καθαίρεσις καὶ ἐξορία κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην, ἣν καὶ αὐτὸς ὁ Loofs ἀποδέχεται, (σελ. 244), συνέβη τῷ 511, ἔπεται ὅτι καὶ ἡ στάσις πρὸ τῆς τοῦ Μακεδονίου ἐξορίας. Τὰ δὲ περὶ πληρώσεως τῆς τοῦ Σάββα προρρήσεως, δοκεῖ μοι ἀνακτέα εἰς ἑτέραν στάσιν συμβᾶσαν τῷ 513 (Θεοφαν. σελ. 157), ὅτε ὁ διάδοχος τοῦ Μακεδονίου Τιμόθεος ἐπειράθη ἐγγράψαι τὸ τοῦ Σευήρου ὄνομα τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις· τότε δὲ πιθανὸν ἐπυρπολήθη καὶ ὁ οἶκος τοῦ Μαρίνου, λίαν ὑπὸ τοῦ λαοῦ νῦν μισηθέντος ἔνεκα τῶν εἰσηγήσει αὐτοῦ οὐ πρὸ πολλοῦ ἐφαρμοσθέντων οἰκονομικῶν μέτρων (ὄρα Εὐαγρ. III, 42. „Βίος Σάββα“ κεφ. γδ! σελ. 303—306), ἐν τῇ πρώτῃ ἐκείνῃ στάσει μόνον ἴσως λεηλατηθεὶς.

ἄλλως ἐπιδιδῶσαι τὴν πλήρωσιν τοῦ ἑαυτοῦ πόθου. Γινώσκων, ὅτι ὁ Μακεδόνιος ἐτιμᾶτο καὶ ἠγαπᾶτο ὑπὸ πάντων, οὐ μόνον διὰ τὸ καθαρὸν τοῦ βίου, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ὀρθὸν τῶν δογμάτων (Θεοφ. σελ. 155. Θεοδ. Ἀναγν. II, 14), ἔγνω πειραθῆναι ἀμφίβολον παραστῆσαι τὴν τοῦ πατριάρχου ὀρθοδοξίαν καὶ κατ' αὐτοῦ τὴν δυσπιστίαν τῶν ὀρθοδόξων ἐξεγεῖραι πρὸς εὐχερεστέραν τῶν κατ' αὐτοῦ μελετωμένων πλήρωσιν. Ἄγνωστον οὖν τίνι χρησάμενος μέσῳ “ἠπάτησε (τὸν Μακεδόνιον) διὰ Κέλορος μαγίστρου ὑπομνηστικὸν ποιῆσαι πρὸς αὐτόν, ἐν ᾧ τὴν πρώτην καὶ δευτέραν σύνοδον ὁμολογεῖ δέχεσθαι, τὴν δὲ ἐν Ἐφέσῳ καὶ Χαλκηδόνι εἶασε”. Τὸ τέχνασμα ἐπέτυχε τοῦ σκοποῦ· τὸ περιεχόμενον τοῦ ὑπομνηστικοῦ σκοπίμως καὶ κακοβούλως δημοσιευθὲν “μέμψιν μεγάλην τῷ Μακεδονίῳ προσήγαγεν”, οἱ δὲ ζηλωταὶ τῆς ὀρθοδοξίας κληρικοὶ καὶ μοναχοὶ λίαν ἐπὶ τούτῳ σκανδαλισθέντες ἀπέστησαν αὐτοῦ (Θεοφ. σελ. 155. Εὐαγρ. III, 31). Ὁ Μακεδόνιος ὁψὲ τὴν ἀπάτην καὶ τὸν τοῦ αὐτοκράτορος δόλον κατανοήσας ἔσπευσεν ἀποκροῦσαι ἢ διασκεδάσαι τὰς καθ' ἑαυτοῦ ὑποψίας καὶ μομφάς. Πορευθεὶς εἰς τὴν μονὴν τοῦ Δαλμάτου καὶ λίαν ψυχρᾶς τυχὼν ὑποδοχῆς, ἀπελογήσατο ἐν προσφωνητικῷ λόγῳ ἐκθεὶς τὰς αἰτίας καὶ τὰ μέσα, δι' ὧν ὁ Ἀναστάσιος ἐξεβίασε παρ' αὐτοῦ τὸ ὑπομνηστικὸν ἐκεῖνο καὶ δηλώσας, “ὅτι δέχεται τὴν ἀγίαν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον καὶ τοὺς μὴ δεχομένους αὐτὴν αἵρετικοὺς ἔχει” (Θεοφ. σελ. 155). Ἀλλ' ἐκ τῶν δηλώσεων τούτων τοῦ Μακεδονίου δεδοικὼς ὁ Ἀναστάσιος μὴ “ὥς ἀθῶον ὁ λαὸς ἀντιλήψεται” ἐπέσπευσε τὴν λύσιν. Ἐπωφελούμενος τῆς κατὰ τοῦ πατριάρχου κρατούσης ἔτι παρὰ τοῖς πολλοῖς ὑποψίας, συμβουλεύμασι τοῦ Κέλορος ὀλίγους ἀπὸ τῆς στάσεως μῆνας τὸ 511 λαθραίως καὶ μετὰ βίας τὸν Μακεδόνιον εἰς Χαλκηδόνα ἐκπέμπει, κάκειθεν εἰς Εὐχάϊτα, διάδοχον δ' αὐτοῦ προβάλλεται Τιμόθεόν τινα πρεσβύτερον τῆς ἐκκλησίας καὶ σκευοφύλακα, ἄνδρα κατὰ τὰς τῶν ἱστορικῶν μαρτυρίας ἀμφιβόλου δόγματος καὶ ἠθῶν, πειθήνιον δὲ ἑαυτοῦ ὄργανον. (Θεοδ. Ἀναγν. II, 28. 29. 32. 33. Θεοφ. σελ. 155. Εὐαγρ. III, 32. Νικηφορ. XVI, 25.).

Οὕτως οἱ μονοφυσῖται διεξήγαγον ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ Ἐνωτικοῦ καὶ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῆς αὐλῆς τὸν κατὰ τῶν ὀρθοδόξων αὐτῶν πόλεμον, οὗ καὶ Σευῆρος, ὥς εἶδομεν, ἐν τοῖς μάλιστα μετέσχε καὶ κρατερῶς ἠγωνίσαστο. Εἰ δὲ καὶ ἀπέτυχον ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐκποδῶν ποιῆσαι τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον, ἐγκαθιδρῦσαι δὲ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὴν περὶ μιᾶς φύσεως δόξαν, ἐπέτυχον ὅμως καθαιρέσαι καὶ ἐξορίσαι τὸν Μακεδόνιον, τὸν κύριον πάσης αὐτῶν τῆς ἀποτυχίας

αἴτιον, ἀναβιβάσαι δὲ ἐπὶ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἄνδρα, ὃς καίπερ μὴ ὢν κεκηρυγμένος μονοφυσίτης, διὰ τὸ ἀσταθὲς μέντοι καὶ ἀόριστον τῶν δογματικῶν αὐτοῦ πεποιθήσεων, ἠδύνατο ἐν τῷ μέλλοντι πειθηνίως ἐξυπηρετῆσαι τοὺς σκοποὺς αὐτῶν καὶ τὰ σχέδια. Καὶ τοῦτο ἦν κέρδος οὐ σμικρόν· ἡ πεῖρα ἐδίδαξεν αὐτοὺς μὴ ἀπαιτεῖν πλείονας ἐνταῦθα ἐπιτυχίας· ὅθεν ἔστρεψαν ἀλλαχόσε τὰς ἐαυτῶν ἐνεργείας καὶ τὸν πόλεμον μετήνεγκον νῦν ἐνθα τὰ πράγματα ὑπισχνοῦντο αὐτοῖς ἐπιτυχεστέρας νίκας καὶ πλουσιώτερα λάφυρα. Τὸ πεδῖον τοῦ ἀγῶνος μετετέθη νῦν ἐν Συρίᾳ καὶ ὁ πόλεμος ἤρξατο ταῦτοχρόνως δεινότερος διεξάγεσθαι κατὰ τῶν ὀρθοδόξων πατριαρχῶν, Ἡλία τοῦ Ἱεροσολύμων καὶ Φλαβιανοῦ τοῦ Ἀντιοχείας.

Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀναστάσιος ἀπ' ἀρχῆς ἤδη εἶχεν ὑπόπτως πρὸς τὰ δογματικὰ φρονήματα Ἡλία καὶ Φλαβιανοῦ, καὶ τὴν ἣν εἶχον περὶ τοῦ Ἑνωτικοῦ γνώμην. Αἱ ὑποψίαι καὶ ἡ κατ' αὐτῶν δυσμένεια ἠῤῥησεν ἀφ' οὗ χρόνου ἀμφοτέρω ἠνώθησαν τῷ Μακεδονίῳ (Βίος Σάββα κεφ. νβ'. σελ. 300). Ὁ σύνδεσμος οὗτος ἐπελθὼν, καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Μακεδόνιος παρρησίᾳ ἐκηρύχθη ὑπὲρ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, κατέστησε τῷ Ἀναστασίῳ σαφέστερον, ὅτι καὶ οὗτοι τὴν δόξαν ἐκείνου ἠσπάζοντο· τούτων ἕνεκα ταῦτοχρόνως τῷ κατὰ Μακεδονίῳ διωγμῷ ἐπέτρεψε καὶ ἐπεδοκίμασε καὶ τὰς κατὰ Φλαβιανοῦ καὶ Ἡλία ἐπιθέσεις. Οἱ ἐν Συρίᾳ καὶ Παλαιστίνῃ πάσης ἀποχρώσεως καὶ ὀνόματος μονοφυσῖται γινώσκοντες τὸ τοῦ αὐτοκράτορος φρόνημα, τὸ Ἑνωτικὸν προβαλλόμενοι, ἤρξαντο τaráσσειν καὶ ἀνακυκᾶν τὰ πάντα, διαβάλλειν δὲ ἀμφοτέρους τοὺς πατριάρχας, ὡς τὰ τοῦ Νεστορίου φρονοῦντας. Ὁ Ἀναστάσιος προθύμως, ὡς εἰκός, τὴν κατηγορίαν δεξάμενος καὶ τῆς εὐκαιρίας ἐπωφελοῦμενος, ἀπῆτει ἀμφοτέρους συνόδους ἀθροῖσαι τῶν ὑπ' αὐτοὺς ἐπισκόπων καὶ ἐκθέσεις πίστεως αὐτῷ πέμψαι. Καὶ κατὰ μὲν τοῦ Ἡλία οὐδὲν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἠδυνήθη· οὗτος γάρ ἐπὶ τὸ ὁμόφωνον τῆς γνώμης καὶ τὴν ὀρθοδόξιαν τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπων καὶ μοναστηρίων πεποιθὼς σύνοδον μὲν οὐ συνήθροισεν· ἐκθεσιν δὲ πίστεως γράψας ἔπεμψε διὰ τῶν Διοσκοριανῶν τῷ βασιλεῖ “ἀναθεματίζων Νεστόριον καὶ Εὐτυχέα, καὶ Διόδωρον δὲ καὶ Θεόδωρον καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἀποδεχόμενος” (Θεοφαν. σελ. 151. Θεοδ. Ἀναγν. II, 23. Εὐαγρ. III, 31).¹⁾

¹⁾ Τὸ ἀνωτέρω χωρίον, ὅπερ ὁ Θεοφάνης ἐκ τῆς ἐπιτομῆς Θεοδώρου τοῦ Ἀναγνώστου παρέλαβε, φέρεται παρ' ἐκείνῳ οὕτως ἐλλιπές: „ἀναθεματίζων Νεστόριον καὶ Εὐτυχῆ καὶ Διόδωρον καὶ Θεόδωρον καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον“ (Θεοδώρ. Ἀναγν. II, 23). Ἐντεῦθεν ἀγόμενος ὁ Valesius (ὄρα Migne Ἑλλ. Πατρ. τομ. 86, Λ. σελ. 195—196, σημ. 72), θέλει οὕτω καὶ παρὰ Θεοφάνη διορθωθῆναι

Ἄλλ' ἢ κατὰ τοῦ Φλαβιανοῦ ἐπίθεσις ἦν πολλῶ σφοδρότερα. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Ἀντιοχείας κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἢ περὶ μιᾶς φύσεως δόξα ἦν τὰ μάλιστα διαδεδομένη· πολλοὶ τῶν ἐπισκόπων, τὸ πλεῖστον τοῦ λαοῦ καὶ τὸ μοναδικὸν ἰδίᾳ τῆς πρώτης λεγομένης Συρίας ἐφρόνουν μονοφυσιτικῶς· ἐν τούτοις δὲ καὶ ἰδίᾳ ἐν τῷ Ἱεραπόλεως Ξεναΐᾳ εἶχεν ὁ Φλαβιανὸς ἀδιάλλακτον πολέμιον καὶ οὐκ εὐκατα-

τὸ χωρίον ἐκσυριττομένης τῆς λέξεως: „ἀποδεχόμενος“, ὡς προσθήκης ἀντιγραφείως τινὸς τῇ ἀναγνώστου φίλα τῷ Ἡλίᾳ φρονοῦντος ἢ τῆς ὀρθοδόξιας αὐτοῦ κηδομένου, ἐπαγόμενος ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ ἰσχυρισμοῦ τὸ μὲν τὸν Παλατῖνον κώδικα μὴ φέροντα τὴν λέξιν, τὸ δὲ τὰ ἐξῆς τοῦ Θεοφάνους χωρία: „Ὁ δὲ βασιλεὺς Μακεδόνιον τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἠνάγκαζεν ἀναθεματίσαι τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον καθάπερ καὶ Ἡλίας ὁ Ἱεροσολύμων“ (Χρον. σελ. 152) καὶ: „Ἡλίας δὲ ὁ Ἱεροσολύμων καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἔγραψεν ἀποβάλλεσθαι“ (αὐτόθ. σελ. 153). Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Valesius πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ δικαίου τῆς καταδίκης καὶ τοῦ ἀναθέματος, ὃ οἱ πάπαι κατὰ τοῦ πατριάρχου Ἀκακίου καὶ τῶν τὸ Ἑνωτικὸν δεξαμένων ὀρθοδόξων ἐξήνεγκον. Ἄλλ' ἢ νεωτέρα καὶ μὴ τῇ παπικῇ παραδόσει δουλεύουσα κριτική· μᾶλλον ἀπροκαταλήπτως καὶ βαθύτερον τὰ πράγματα ἐρευνῶσα καὶ ἀνακρίνουσα ὑπεστήριξε τὸ τῆς λέξεως ὀρθὸν καὶ γνήσιον, ὡς τοῦτο ἐποίησεν ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδόσει τοῦ Θεοφάνους ὁ δὲξὺς καὶ πολυμαθὴς κριτικὸς C. de Boor, γράψας εἴτα ἐν τῇ Zeitschrift für Kirchengeschichte (τόμ. VI, σελ. 573—577 ὅρα καὶ σελ. 491) ἰδίαν ἐπὶ τούτῳ ἀξιοσπούδαστον διατριβὴν ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν: „Analekten zu Theodorus Lector“. Ἐν ταύτῃ ἀντεπεξερχόμενος κατὰ τῶν ἐπιχειρημάτων τοῦ Βαλεσίου καὶ τῶν αὐτῷ ἐπομένων ἀποδείκνυσι διὰ πραγμάτων, ὅτι ἐλλείπει μὲν ἡ λέξις: „ἀποδεχόμενος“ ἐν τῷ Παλατίνῳ κώδικι, ὑπάρχει ὅμως ἐν τῷ Βατικανῷ (154) καὶ τῇ λατινικῇ μεταφράσει Ἀναστασίου τοῦ Βιβλιοθηκαρίου τῇ γενομένῃ βραχὺν χρόνον μετὰ τὴν ὑπὸ Θεοφάνους δημοσίευσιν τῆς ἑαυτοῦ ἱστορίας· εἴτα ὑποστηρίζει τὸ τῆς λέξεως γνήσιον ἐκ τοῦ ἀναλόγου χωρίου τῆς Θεοδώρου τοῦ Ἀναγνώστου ἐπιτομῆς (II, 23) ἀποδεικνύς, ὅτι φέρεται μὲν ἐλλιπὲς τὸ χωρίον ἐν ταῖς μέχρι τοῦ νῦν ἐκδόσεσι τοῦ Θεοδώρου καὶ τῷ Παρισινῷ κώδικι, ἐξ οὗ αὗται ἐγένοντο, ὑπάρχει ὅμως πλήρες ἐν τῷ Βαροκιανῷ (Barocianus), οὗ ἀπόγραφον ὁ Παρισινὸς τυγχάνει, ἔχον ὧδε: „... αὐτὸς δὲ μόνος ἔγραψε βασιλεῖ ἀναθεματίζων Νεστόριον καὶ Εὐτυχῇ, Διόδωρον καὶ Θεόδωρον καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον κρατύνων“· εἰ δέ, προσεπάγεται, ἐν ταῖς νῦν φερομέναις ἐκδόσεσιν καὶ ἐν τῷ Παρισινῷ κώδικι ἐλλείπουσιν αἱ λέξεις: „ἔγραψε“ „βασιλεῖ“ καὶ „κρατύνων“, τοῦτο προῆλθεν ἐκ τοῦ ὅτι ὁ τοῦ Παρισινοῦ κώδικος ἀντιγραφεὺς μὴ δυνάμενος ἀναγνοῦναι αὐτὰς τῆς ὑγρασίας ἔνεκεν λίαν δυσαναγνώστους ἐν τῷ Βαροκιανῷ ἀποβάσας, παρέλιπε. Περὶ δὲ τῶν ὑπὸ Βαλεσίου παραγομένων ἀνωτέρω χωρίων εἰς ἀπόδειξιν τῆς παρὰ Θεοφάνη προκυπτούσης ἀντιθέσεως παρατηρητέον, ὅτι ὁ Θεοφάνης οὕτω πρὸς ἑαυτὸν ἀντιφάσκων, ἢ ἔγραψε καθ' ἃ ἐκ τῶν πηγῶν, ἃς εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν ἠντλησεν, ἢ μηδεμίαν ἔχων ὀρθὴν τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην κρατουσῶν δογματικῶν ἐρίδων καὶ τοῦ Ἑνωτικοῦ ἀντίληψιν, εὐπίστως δὲ λίαν πᾶν τὸ κατὰ τῶν εἰρηνικῶν ὀρθοδόξων ἀποδεχόμενος, ἀταλαιπώρως ἐξηρτήθη τῆς τοῦ Ἡλίου ἐκείνης ὁμολογίας, περὶ ἧς τὰ πρὸς Ἀλκίσωνα γράμματα τῶν τῆς Παλαιστίνης μοναχῶν βεβαιοῦσιν, ὅτι ὑπὸ τῶν Διοσκοριανῶν, δι' ὧν ἐστάλη τῷ Ἀναστασίῳ ἐνοθεύθη τῷ ἀναθέματι τῶν δύο φύσεις εἰρηκότων, ἀνθ' ἧς μετὰ μικρὸν ὁ Ἡλίας διαμαρτυρόμενος κατὰ τῆς νοθείας ἑτέραν ὀρθόδοξον προεβάλετο (Εὐαγγ. III, 31).

φρόνητον ἀντίπαλον. Ὅτε οὖν ἐπόμενος τῇ τοῦ Ἀναστασίου δια-
ταγῇ συνήθροισε σύνοδον τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπων, ὁ Ξεναΐας παν-
τοῖα ἐμηχανήσατο, ὅπως παρασύρῃ καὶ ἐξαναγκάσῃ αὐτὸν εἰς εὐνοϊκὰς
ὑπὲρ τῆς μιᾶς φύσεως δηλώσεις. Ἄλλ' οὗτος οὐδαμῶς παρεκκλίνων
τῆς ὀρθοδόξου αὐτοῦ εἰρηνικῆς τάσεως καὶ τῆς κατ' ὀρθοδόξους
ἐκδοχῆς τοῦ Ἑνωτικοῦ, ὁ πρὸ μικροῦ κατ' ἀπαίτησιν τοῦ αὐτοκρά-
τορος ὑπέγραψε (Θεοφ. σελ. 151) ἀποκρούων τὴν κατ' αὐτοῦ νῦν ἐκτο-
ξευομένην ἐπὶ Νεστοριανῇ πλάνῃ κατηγορίαν, ἐπέστειλε τῷ βασιλεῖ
ἐκθεσιν πίστεως, ἣν Θεοφάνης (σελ. 151) “ἐπιστολὴν πολύστιχον” ἀπο-
καλεῖ “τὴν ἐν Νικαίᾳ καὶ Κωνσταντινουπόλει καὶ Ἐφέσῳ ὁμολογῶν
συνόδους τὴν ἐν Χαλκηδόνι παρασιωπήσας· ἀπεκήρυξε δὲ Διόδωρον
καὶ Θεόδωρον” (Θεοφ. σελ. 151. Εὐαγρ. III, 31).¹⁾ Ἡ εἰρηνικὴ αὕτη
καὶ διαλλακτικὴ τοῦ Φλαβιανοῦ τάσις οὐδαμῶς ἀπήλλαξεν αὐτὸν
τῶν τοῦ Ξεναΐου καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτῷ προσβολῶν· ὅσῳ οὗτος
ἐδείκνυτο εἰρηνικώτερος καὶ διαλλακτικώτερος, τοσούτῳ ἐκεῖνοι θρα-
σύτεροι καὶ ἀπαιτητικώτεροι. Ἡ τόλμη καὶ τὸ θράσος ἰδίᾳ τοῦ
Ξεναΐου ὑπερέβη πᾶν μέτρον, ὅτε ἐν Συρίᾳ ἐγνώσθη ἡ ἐν Κωνσταν-
τινουπόλει κίνησις τῆς τῶν μονοφυσιτῶν μερίδος, ἐπιστολαὶ δὲ τοῦ
Σευήρου πρὸς τε τὸν Φλαβιανὸν καὶ ἑτέρους ἐπισκόπους κληρικούς
καὶ λαϊκοὺς τῆς Ἀνατολῆς ἀφικόμεναι προέτρεπον αὐτοὺς ἀναθεμα-
τίσαι τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον (Liberat. brev. cap. 19). Ὁ Ξεναΐας
καὶ τινες τῶν μονοφυσιτῶν ἐπισκόπων ἐπετέθησαν νῦν σφοδρότερον
κατὰ τοῦ Φλαβιανοῦ ἀπαιτοῦντες αὐτὸν “τῆς συνόδου..... αὐτῆς
ἀναθεματισμὸν καὶ τῶν δύο φύσεις ἐπὶ τοῦ Κυρίου εἰρηκότων, τῆς
σαρκὸς καὶ τῆς θεότητος”, μὴ ὑπείκοντος δὲ ἔτι σφοδρότερον αὐτοῦ
ὥς νεστοριανοῦ κατηγοροῦν. Καίτοι δὲ ὁ Φλαβιανὸς μετὰ τινα
ἀντίστασιν καὶ αὐθις ὁμολογίαν πίστεως ἐκθείς, αὐτῆς δὲ τῆς ἐν
Χαλκηδόνι συνόδου ταῖς δηλώσεσιν ἐπόμενος (Mansi VII, σελ. 73.
112—117 ὅρα Harnack Dogmengeschichte τομ. II, σελ. 371), “ὁμο-

¹⁾ Τούτοις ὁ Θεοφάνης προστίθῃσιν ὅτι ὁ Φλαβιανὸς ὑπέταξε τῇ ἐκθέσει τέσσαρα κεφάλαια ὑπὸ τινων ἀποδιδόμενα Ἀκακίῳ τῷ Κωνσταντινουπόλεως, „δι' ὧν μὴ συνά-
δων τῇ ἐν Χαλκηδόνι φαίνεται συνόδῳ μάλιστα δὲ τῇ φωνῇ: ἐν δύο φύσεσιν: ἀπο-
μάχονται“ (Θεοφ. σελ. 151). Περὶ τῶν κεφαλαίων τούτων οὐδεὶς ἕτερος ἱστορικὸς
ἀναφέρει· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Εὐάγριος λόγον περὶ τῆς ἐκθέσεως ταύτης τοῦ Φλαβιανοῦ
ποιούμενος ὁλοτελῶς ἀγνοεῖ τὰ κεφάλαια ταῦτα· οὐκ ἀπίθανον δὲ ἐνταῦθα τὸν Θεο-
φάνην συγχέειν τὸ περιεχόμενον δύο διαφόρων ὁμολογιῶν, ταύτης δηλονότι καὶ ἑτέρας
βραχὺ μετὰ ταῦτα, ὡς ὁ Εὐάγριος μαρτυρεῖ, τῷ βασιλεῖ ἀποσταλείσης „ἐν ᾗ (ὁ Φλα-
βιανός) πρὸς καθαίρεσιν μὲν Νεστορίου καὶ Εὐτυχοῦς δέχεσθαι τὴν σύνοδον ὁμολόγει,
μὴ μέντοι, ὡς ὅρον καὶ διδασκαλίαν πίστεως“ (Εὐαγρ. III, 31), ὅπερ ἐκ πρώτης
ὄψεως τὰ μάλιστα ἐδύνατο σκανδαλίσαι τὸν προκατειλημμένον Θεοφάνην.

λόγει δέχεσθαι τὴν σύνοδον πρὸς καθάίρεσιν μὲν τοῦ Νεστορίου καὶ τοῦ Εὐτυχοῦς, μὴ μέντοι ὡς ὄρον καὶ διδασκαλίαν πίστεως”¹⁾, ὁ Ξεναΐας καὶ οἱ περὶ αὐτὸν μηδὲ τούτοις ἀρκούμενοι “ὡς τὰ τοῦ Νεστορίου ὑπούλως φρονοῦντες ἐπελαμβάνοντο, εἰ μὴ καὶ τὸν ἀναθεματισμὸν αὐτῆς προσθείη τῆς συνόδου καὶ τῶν δύο φύσεις ἐπὶ τοῦ Κυρίου εἰρηκότων, σαρκὸς καὶ θεότητος” (Εὐαγρ. ΙΙΙ, 31). Ὁ Φλαβιανὸς φρονῶν, ὅτι συνωδᾷ τῷ Ἑνωτικῷ ἀποφαίνεται καὶ τῷ σκοπῷ τοῦ αὐτοκράτορος ἔπεται ἔγραψε τούτῳ, κατὰ Θεοφάνην, “ἰδιάζουσαν ἐπιστολὴν” καταγγέλλων τὰ τολμήματα καὶ τὰς ὑπερβολικὰς ἀπαιτήσεις τοῦ Ξεναΐου καὶ τῶν περὶ αὐτόν. Ὁ Ἀναστάσιος ἀναφανδὸν ἤδη ὑπὲρ τῶν μονοφυσιτῶν κεκηρυγμένος, δεξάμενος τὰ τοῦ Φλαβιανοῦ γράμματα ἅμα ταῖς τοῦ Ξεναΐου καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Σελευκείας ἐπιστολαῖς περιεχούσαις “ἀνάθεμα κατὰ τοῦ θειοτάτου Λέοντος Ῥώμης καὶ τῆς συνόδου καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτῶν” “ἡγανάκτησε κατ’ αὐτοῦ Κωνσταντῖνον καὶ Ξεναΐαν μᾶλλον ἀποδεξάμενός” (Θεοφάν. σελ. 151).

Ἡ ἐν τοῖς προεκτεθεῖσι γεγονόσι τοῦ Φλαβιανοῦ καὶ Ἡλίας διαγωγή ἐντελῶς ἔπεισαν τὸν Ἀναστάσιον, ὅτι ἀμφοτέροι οὐδαμῶς συνετίθεντο δέξασθαι τὸ Ἑνωτικόν, ἐν ᾧ πνεύματι αὐτὸς καὶ οἱ μονοφυσῖται ἐνόουν καὶ ἀπεδέχοντο· ἐθήρευσεν οὖν εὐκαιρίαν, ἥ πειθαναγκάσαι αὐτοὺς τῇ ἑαυτοῦ γνώμῃ ὑπεῖξαι, ἥ καθαιρέσαι καὶ ἐξορίσαι. Τὴν εὐκαιρίαν παρέσχεν ἡ βραχὺ μετὰ ταῦτα συμβᾶσα τοῦ Μακεδονίου καθάίρεσις καὶ ἡ ἐπὶ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τοῦ Τιμοθέου ἄνοδος. Ὁ Φλαβιανὸς καὶ Ἡλίας σὺν τοῖς Τιμοθέου συνοδικαῖς καὶ τὰ καθαιρετικὰ Μακεδονίου κομισάμενοι “τοῖς μὲν Τιμοθέου συνήνεσαν συνοδικοῖς, οὐ μὴν καὶ τοῖς καθαιρετικοῖς Μακεδονίου” (Βίος Σάββα κεφ. ν. σελ. 295. Εὐαγρ. ΙΙΙ, 33). Ὁ Ἀναστάσιος τῷ θυμῷ ὑπερζέσας ἀμετάκλητον ἔλαβεν ἀπόφασιν ἀμφοτέρους τῶν ἐπισκοπῶν αὐτῶν ἐξῶσαι καὶ ὑπερορίαις καταδικάσαι. ἄλλ’ ἐν τῷ μεταξὺ γράμματα παρὰ Ξεναΐου καὶ Σωτηρίχου κομισάμενος, δι’ ὧν ἡτοῦντο “σύνοδον γενέσθαι εἰς Σιδόνα ἐπὶ τελείᾳ ἐκβολῇ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου”, ἐλπίσας δὲ δι’ αὐτῆς κάμψαι καὶ καταβαλεῖν ἀμφοτέρων τῶν δυσηνίων ἐπισκόπων τὸ ἄκαμπτον φρόνημα, μεταγνοὺς τὸ 20^{ον} ἔτος τῆς βασιλείας αὐτοῦ (511—512) “κελεύει

¹⁾ Ἴσως ἡ ἔκθεσις αὕτη τοῦ Φλαβιανοῦ κακοβούλως γνωρισθεῖσα τῷ Μακεδονίῳ, καθ’ ἣν δὴ ἐποχὴν οὗτος κατανόησας τὰς προθέσεις τῶν μονοφυσιτῶν καὶ τοῦ αὐτοκράτορος ἀναφανδὸν καὶ παρρησίᾳ ἀνεκήρυττε τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον, ἐξήγειρε τὰς κατὰ Φλαβιανοῦ αὐτοῦ ὑποψίας, ὥστε αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς τολμῶντας λέγειν τι κατὰ τῆς συνόδου ἀνεθεμάτιζε καὶ τοὺς ἀποκρισαρίους τούτου ἐλθόντας πρὸς αὐτόν διὰ τινὰς χρεῖας ἀνεθεμάτισε καὶ ἐδίωξε (Θεοφάν. σελ. 153).

σύνοδον ἐν Σιδόνι γενέσθαι τῶν τε ἀνατολικῶν καὶ τῶν παλαιστινῶν ἐπισκόπων, ἐξάρχειν τε τῆς συνόδου κελεύσας Σωτήριχόν τε τὸν Καισαρείας Καππαδοκίας καὶ Φιλόξενον τὸν Ἱερᾶς πόλεως, τοὺς τὰ μάλιστα τὰ ἐν Χαλκηδόνι δογματισθέντα ἀναθεματίζοντας" (Βίος Σάββα κεφ. ν'. σελ. 298. Θεοφάν. σελ. 153. Ζαχαρ. Μιτυλήν. Ἐκκλ. Ἱστορ. X, βιβλ. VII. ὅρα καὶ Byz. Zeitschrift τ. I. φυλλάδ. 1. σ. 42 καὶ φυλλάδ. 2, σ. 333).

Ἄλλ' ἡ σύνοδος αὕτη συνέστη καὶ θᾶττον κατὰ τὸ θέσπισμα τοῦ αὐτοκράτορος διελύθη (Θεοφάν. σελ. 153. Βίος Σάββα κεφ. νβ'. σελ. 300), Τί τὸ κινήσαν τὸν Ἀναστάσιον ἄπρακτον διαλύσαι τὴν σύνοδον, περὶ τούτου οὐ μετὰ τῆς δεούσης σαφηνείας ἱστοροῦσιν αἱ πηγαί. Ἡ διήγησις Κυρίλλου τοῦ Σκυθοπολίτου (Βίος Σάββα κεφ. νβ. σελ. 300) πείθει ἐκ πρώτης ὄψεως τὸν ἀναγνώστην, ὅτι αἱ τοῦ Φλαβιανοῦ καὶ Ἡλίας κολακευτικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ ἐπιστολαί, ἃς ἀπὸ Σιδόνος ἔγραψαν, ἐπεισαν τὸν Ἀναστάσιον διαλύσαι τὴν σύνοδον. Ἐκ τῶν πρὸς τὸν Σάββαν μέντοι τοῦ Ἀναστασίου λόγων (αὐτόθι) δείκνυται, ὅτι εἰς τοῦτο ἠνάγκασαν αὐτόν, οὐχὶ αἱ ἐπιστολαί, ἀλλ' ἕτερα αἷτια· εἰ γὰρ ἐκ τῶν ἐπιστολῶν ἐκείνων πεισθεὶς διέλυσε τὴν σύνοδον, τίνας ἔνεκεν ἡ ἀκράτητος αὐτοῦ κατ' ἀμφοτέρων τῶν πατριαρχῶν ἐπὶ τῇ διαλύσει τῆς συνόδου ὀργή; Εἶτα δὲ καὶ Θεοφάνης (σελ. 153) τὰ περὶ τῆς συνόδου ἱστορῶν, οὐδὲν μὲν περὶ τῶν αἰτίων τῆς διαλύσεως λέγει, ῥητῶς μέντοι μαρτυρεῖ, ὅτι αἱ τοῦ Φλαβιανοῦ καὶ Ἡλίας ἐπιστολαὶ ἐγράφησαν τῇ προτροπῇ τοῦ βασιλικοῦ ἀπεσταλμένου, Εὐτροπίου μετὰ τὴν τῆς συνόδου διάλυσιν. Ἐκ πάντων τούτων ἐξάγεται, ὅτι οὐχὶ αἱ ἐπιστολαί, ἀλλ' ἕτερα αἷτια ἠνάγκασαν εἰς τοῦτο τὸν Ἀναστάσιον. Ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Ζαχαρίου τοῦ Μιτυλήνης (κεφ. X, βιβλ. VII. ὅρα Byz. Zeitschrift τομ. I, φυλλάδ. 1. σελ. 42 καὶ φυλλάδ. 2. σελ. 333.) ἐξάγεται ὅτι προηγήθησαν συνεδριάσεις τῶν 80'. που (Marcellin. comes ad ann. 513.) ἡθροισμένων ἐπισκόπων, προπαρασκευαστικαὶ τῶν ἐργασιῶν καὶ τῶν ἀποφάσεων τῆς συνόδου, ἐν αἷς ὁ Φλαβιανός, ἡ κεφαλὴ τῶν ἐπισκόπων, καὶ οἱ ὁμόφρονες αὐτῷ ὀριστικῶς ἀπέρριψαν τὰ κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου 77 ἄρθρα, ἃ ἐπέδωσαν τῇ συνόδῳ οἱ ὑπὸ τοῦ Ξεναΐου κατηχηθέντες μοναχοὶ συγκατατεθέντες μόνον τῇ καταδίκη τῶν 12 ἀναθεματισμῶν, τῶν ὑπὸ τῶν ὁπαδῶν τοῦ Νεστορίου (Θεοδωρήτου) κατὰ τῶν 12 κεφαλαίων τοῦ Κυρίλλου γραφέντων· ἐκ δὲ τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Σάββα (κεφ. νβ'. σελ. 300) βεβαιοῦται, ὅτι τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἐδέξατο καὶ Ἡλίας ὁ Ἱεροσολύμων μετὰ τῶν περὶ αὐτόν· ἡ πλειονοψηφία ἄρα ἦν ὑπὲρ καὶ οὐχὶ κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου. Ταῦτα, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὁρῶντες Ξεναΐας καὶ Σωτήριχος καὶ δεδοι-

κότες μὴ ἡ σύνοδος τῇ τῶν πλειόνων ἐπισκόπων ὑπείκουσα γνώμη, τάναντία τῶν ὅσων αὐτοὶ ἐπόθουν καὶ ἐπεδίωκον ὀρίσειτο, προλαμβάνοντες, ἔσπευσαν ἀναγγεῖλαι πάντα τῷ Ἀναστασίῳ καὶ γνωρίσαι αὐτῷ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον· οὗτος δὲ ὑπὸ τῶν αὐτῶν καταληφθεὶς φόβων ἀπέστειλεν, ὡς τάχος τὸν Εὐτρόπιον, ὃς τὸ ἀμετάπειστον καὶ ἀνένδοτον τοῦ Φλαβιανοῦ καὶ Ἡλία ἰδὼν διέλυσε τὴν σύνοδον πείσας ἀμφοτέρους τοὺς πατριάρχας ἐξιλεῶσαι τοῦλάχιστον δι' ἐπιστολῶν τὸν ἐπὶ τῇ ἀντιστάσει αὐτῶν λίαν παρωργισμένον αὐτοκράτορα (Θεοφάν. σελ. 153).¹⁾

¹⁾ Τὸ περιεχόμενον τῶν πρὸς ἡδονὴν τῷ βασιλεῖ τούτων γραμμάτων, ἃ καὶ Κύριλλος ὁ Σκυθοπολίτης κολακευτικὰ καὶ οἰκονομικὰ ὀνομάζει, μανθάνομεν παρ' αὐτοῦ τοῦ Θεοφάνους (ἐνθ. ἀνωτέρ.) γράφοντος „Φλαβιανὸς τὰς τρεῖς συνόδους καὶ τὸ Ζήνωνος Ἐνωτικὸν δέχεσθαι ἔγραψε τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου μνησίαν μὴ ποιησάμενος, Ἡλίας δὲ ὁ Ἱεροσολύμων καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἔγραψεν ἀποβάλλεσθαι“. Καὶ περὶ μὲν τῆς τοῦ Φλαβιανοῦ ἐπιστολῆς κατὰ πάντα συμφωνούσης ταῖς γνωσταῖς ἡμῖν αὐτοῦ ὁμολογίαις καὶ τοῖς περὶ αὐτῶν εἰρημένοις ἀρκείτωσαν ταῦτα. Περὶ δὲ τοῦ περιεχομένου τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἡλία παρατηρητέον, ὅτι ὁ Θεοφάνης οὐκ ὀρθῶς αὐτὸ ἀποδίδωσιν, ὅλως δὲ ἀπ' ἀρχῆς τὰ κατὰ τὸν Ἡλίαν παρανοήσας προσάπτει καὶ νῦν αὐτῷ δόξαν, ἣν οὐδέποτε ἐκεῖνος ἔσχεν· ὅτι δὲ τὸ πρᾶγμα οὕτως ἔχει, ἀρκεῖ, οἶμαι, αὕτη ἡ τοῦ Ἡλία ἐπιστολὴ μαρτυρῆσαι τοῦτο καὶ ἀποδείξαι. Καὶ τὸ μὲν ὅλον τῆς ἐπιστολῆς οὐ μέχρις ἡμῶν δυστυχῶς περιέσωσται· χωρίον μέντοι αὐτῆς τὸ καὶ σπουδαιότατον, ὃ οὐκ ἀπίθανον καὶ τὸν Θεοφάνην πρὸ ὀφθαλμῶν ἐσχηκέναι, διέσωσεν ἡμῖν ὁ τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Σάββα συγγραφεὺς, αὐταῖς λέξεσιν ἔχον ὥδε. „Πᾶσαν αἵρεσιν καινοπρεπὲς τι κατὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἐπεισάγουσαν ἀποβάλλομεν, οὐ προσιέμενοι καὶ τὰ ἐν Χαλκηδόνι πεπραγμένα διὰ τὰ γενόμενα δι' αὐτὴν σκάνδαλα“ (Βίος Σάββα κεφ. νβ! σελ. 300). Ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ, ὡς πᾶς τις ὀρθῶς, περὶ μὲν τῶν αἱρέσεων προκειμένου ὁ Ἡλίας γράφει: „ἀποβάλλομεν“· περὶ δὲ τῶν ἐν Χαλκηδόνι πεπραγμένων: „οὐ προσιέμενοι“· τὴν πρὸς ἀλλήλας δὲ ἀμφοτέρων τῶν λέξεων διαφορὰν, οὐδεὶς, οἶμαι, ἀρνήσεται. Εἴτα δὲ καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν οὐ προσίεται δηλῶν ἐπάγει· „διὰ τὰ γενόμενα δι' αὐτὴν σκάνδαλα“. Τὴν διαφορὰν δὲ ταύτην ἀμφοτέρων τῶν ῥημάτων καὶ τὸν ἀληθῆ τοῦ χωρίου καὶ τῆς ὅλης ἐπιστολῆς νοῦν κατενόησεν ὑπὲρ πάντα ὁ Ἀναστάσιος καὶ τούτου ἕνεκα ἐκδηλῶν τὴν κατὰ τοῦ Ἡλία ὀργὴν αὐτοῦ λέγει τῷ Σάββα, ὅτι ὁ Ἡλίας οὐκ ἠπάτησεν αὐτὸν „καὶ νῦν τε καὶ πρότερον ὅτι ὑπέρμαχος τυγχάνει τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου καὶ ὅλης τῆς Νεστορίου αἱρέσεως“. Ὡς δ' ἐγὼ ἐμαυτὸν πείθω ἡ μόνη παραχώρησις, ἣν ὁ Ἡλίας ἐν τῷ ἀνωτέρῳ χωρίῳ φαίνεται στέργων, ἐστίν· ὅτι, ἐν ᾧ πρότερον σὺν τῷ Ἐνωτικῷ καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον παρρησίᾳ ὁμολόγει, νῦν πρὸς ἀποφυγὴν τῶν σκανδάλων καὶ ὅπως ἄρῃ πασαν καθ' ἑαυτοῦ τοῦ μονοφυσίτου αὐτοκράτορος ἐπιθέσεως ἀφορμήν, ἴσως δὲ καὶ ταῖς τοῦ Εὐτροπίου προτροπαῖς ἐνδιδούς, ὑπισχνεῖται δεχόμενος κατὰ γράμμα τὸ Ἐνωτικὸν ἐπιβαλεῖν ἑαυτῷ τοῦ λοιποῦ σιγὴν περὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου προκειμένου χάριν τῆς εἰρήνης. Τὴν παραχώρησιν ταύτην, ἣν ὁ συγγραφεὺς τοῦ βίου τοῦ ἁγ. Σάββα κατὰ τὴν ἀληθῆ αὐτῶν ὄψιν γινώσκων καὶ κρίνων τὰ σύγχρονα αὐτῷ γεγονότα, οἰκονομίαν ἀποκαλεῖ, ὀνομάζει ὁ Θεοφάνης ὁ ἐν ἑτέρᾳ ἐποχῇ ζῶν καὶ τὰ πράγματα ἐξ ἀπόψεως τῆς κατ' αὐτὸν ὀρθοδοξίας θεωρῶν ἀποβολὴν τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου.

Οὕτω τοίνυν τῇ τοῦ Φλαβιανοῦ καὶ Ἡλίας ἐνεργείᾳ ἀπέτυχεν ἡ ἐν Σιδόνι σύνοδος τοῦ ἑαυτῆς σκοποῦ. Ἐντεῦθεν ὁ Ἀναστάσιος ἀμετάκλητον ἔλαβεν ἀπόφασιν ἀμφοτέρους ἐκποδῶν ποιήσασθαι. Κατανοήσας μέντοι ἐκ τῶν τοῦ Σάββα δηλώσεων, ὅτι ἡ ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησία οὐδαμῶς ἐπιτρέψοι τὴν τοῦ ἐπισκόπου ἔξωσιν, κατὰ μὲν τοῦ Ἡλίας ἀπέσχευεν ἐπὶ τοῦ παρόντος τι ἐπιχειρῆσαι, ἅπασαν δ' αὐτοῦ τὴν ἐκδίκησιν ἔστρεψε κατὰ τοῦ Φλαβιανοῦ, ἐπιτρέψας τῷ Ξεναΐᾳ καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν σφοδρότερον ἐπιλαβέσθαι τοῦ κατ' αὐτοῦ πολέμου. Οὗτοι τοίνυν „λαβόντες, ἣν ᾔθελον ἐξουσίαν καὶ χρυσίον ἱκανὸν τῷ Ἀντιοχείᾳ δῆμῳ διαδόσαντες” πείσαντες δὲ καὶ τοὺς τῆς Κυνηγικῆς μοναχοὺς καὶ πολλοὺς τῶν τῆς πρώτης Συρίας ἀρχόντων, ἄθρόοι καὶ μετὰ ταραχῆς καὶ εἰς ἄγαν ἀταξίας εἰσῆλθασαν τῇ πόλει Ἀντιοχείᾳ „βιαζόμενοι Φλαβιανὸν ἀναθεματίσαι τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον καὶ τὸν τόμον Λέοντος”. Ἡ θρασύτης καὶ ἡ βία τῶν ἐπελθόντων εἰς μεγάλην περιήγαγον τὸν Φλαβιανὸν ἀμηχανίαν. Τα πράγματα ἔτι μᾶλλον ἐδεινώθησαν, ὅτε οἱ τῆς Κοίλης Συρίας ὀρθόδοξοι μοναχοὶ προσῆλθον αὐτῷ εἰς ἐπικουρίαν. Αἱ περὶ τὸν Ξεναΐαν φανατικαὶ τῶν μοναχῶν ἀγέλαι εἰς τοσαύτας καὶ τηλικαύτας ἐξετραχηλίσθησαν αὐθαιρέτους καὶ βιαίας πράξεις, ὥστε ὁ ὀρθόδοξος τῆς Ἀντιοχείας δῆμος ὑπὸ τῶν προσδραμόντων μοναχῶν πιθανῶς ἐξοτρυνόμενος “ ἀναστάς φόνον πολὺν τῶν μοναχῶν κατειργάζετο, ὡς καὶ πολλοὺς καὶ ἀναριθμήτους αὐτῶν τάφον τὸν Ὀρόντην κληρώσασθαι”. Τὰ διαδραματισθέντα γνωστὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει γεγόμενα ἐπλήρωσαν χαρᾶς τὸν Ἀναστάσιον, ὡς παραστάσης τῆς εὐκαιρίας τῆς κατὰ τοῦ Φλαβιανοῦ δεδικαιολογημένης ἐκδικήσεως· τὴν εὐθύνην οὖν πάντων αὐτῷ ἐπιρρίπτων θεσπίζει τὴν καθαίρεσιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐξορίαν (Εὐαγγ. III, 32. Βίος Σάββα κεφ. νστ! σελ. 307. Θεοφαν. σελ. 153.).¹⁾

¹⁾ Οὕτως ἱστορεῖ τὸ γεγονός ὁ Εὐάγγριος παρ' αὐτοπτῶν μαρτύρων πρᾶλαβών. Ἀλλ' ὁ Θεοφάνης τὰ μὲν ἄλλα συμφωνῶν αὐτῷ προστίθῃσιν εἶτα, ὅτι ὁ Φλαβιανὸς μικροψυχῆσας ἐνέδωκεν ἀναθεματίσας „Διόδωρον καὶ Θεόδωρον καὶ Ἰβαν καὶ Θεοδώρητον σὺν τῇ συνόδῳ”· τούτῳ συμφωνεῖ καὶ Κύριλλος ὁ Σκυθοπολίτης (Βίος Σάββ. κεφ. νστ., σελ. 308) γράφων „πολυτρόπως θλίψαντες τὸν Φλαβιανὸν καὶ τρόπον τινὰ ἀποπνίξαντες καὶ καταναγκάσαντες τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἀναθεματίσαι σύνοδον, οὕτως αὐτὸν τῆς ἐπισκοπῆς ἐξεώσαντες ὑπερορία κατεδίκασαν.” Ἐκ τῶν μαρτυριῶν τούτων δείκνυται, ὅτι ὁ Φλαβιανὸς καταληφθεὶς πιθανὸν ἐξ ἀπροϋπτου μεμονωμένος καὶ πρὸ τοῦ ἀφικέσθαι τοὺς ἐκ Κοίλης Συρίας μοναχοὺς, πολυτρόπως δ' ὑπὸ τοῦ Ξεναΐου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν θλιβεῖς καὶ καταναγκαθεῖς ἐνέδωκεν ἐν μέρει. Ἀλλ' αἱ κατὰ τῆς συνόδου αὐτοῦ δηλώσεις ἄτε προελθοῦσαι ἐν στιγμῇ βίας καὶ καταναγκασμοῦ ἢ καὶ ἀνακληθεῖσαι ὕστερον ἢ καὶ μὴ εἶναι ἀπ' εὐθείας ἀνάθεμα κατὰ τῆς συνόδου, οὐδαμῶς ἱκανοποίησαν, ὡς εἰκός, τοὺς ἀντιπάλους αὐτοῦ· ἐντεῦθεν καὶ „ἐπέθεντο μετὰ ταῦτα

Ἄλλ' ἐν ταύτῳ ἐξελέγη καὶ ὁ τοῦ Φλαβιανοῦ διάδοχος. Τὰ ἐν Ἀντιοχείᾳ συμβάντα οὐδαμῶς διέλαθον τὴν τοῦ Ἀναστασίου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ὀξύδερκειαν. Ἐν τῇ ἀπὸ μακροῦ διεξαγομένη ἐν Συρίᾳ ὀρθοδόξων καὶ μονοφυσιτῶν πάλῃ, ἀνθίσταντο μὲν ἐκάστοτε οἱ ὀρθόδοξοι ταῖς τῶν μονοφυσιτῶν ἀξιώσεσιν, ἀλλὰ καὶ οἱ μονοφυσῖται σὺν τῷ χρόνῳ ἐκτῆσαντο ἄρκοῦσαν δύναμιν, ἥ προσηκόντως καὶ ὑπὸ στιβαρᾶς διευθυνομένη χειρός, ἠδύνατο ἀγαγεῖν εἰς τελείαν τῆς μερίδος αὐτῶν νίκην. Ὡς διάδοχος οὖν τοῦ Φλαβιανοῦ ἔδει ἐκλεγῆναι ἀνὴρ μονοφυσίτης, ὃς ἐπωφελούμενος τῶν εὐνοϊκῶν περιστάσεων καὶ διὰ τοῦ προσωπικοῦ αὐτοῦ κύρους καὶ τῆς ἱκανότητος ἐπιβαλλόμενος τοῖς ὀρθοδόξοις καὶ πᾶσαν αὐτῶν ἀντίστασιν καταστέλλων ἐδύνατο συντελέσαι εἰς τὸν πλήρη τοῦ μονοφυσιτισμοῦ θρίαμβον. Ὡς τοιοῦτον δὲ μεταξὺ πάντων ἐξελέξατο ὁ Ἀναστάσιος τὸν Σευῆρον, ὡς τὸν μόνον ταῖς περιστάσεσι κατάλληλον. Τὸν καθ' ὑπερβολὴν μέντοι τοῦ ἀνδρὸς ζῆλον εἰδὼς καὶ δεδοικὼς μὴ τὴν πατριαρχικὴν ἐξουσίαν ἀναλαβὼν, εὐθὺς ἐν ἀρχῇ προβῆ εἰς τὴν καταδίκην τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, προκαλῶν οὕτω τὴν δυσπιστίαν καὶ ἀντίδρασιν τῶν ὀρθοδόξων, ἀπήτησεν αὐτόν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, πρότερον τὴν ὑπόσχεσιν ἢ τὸν ὅρκον, „ὅτι ἢ δ' ἂν γένηται Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος, οὐδαμῶς τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ἄψεται” (Θεόδωρ. Ἀναγν. II, 31 καὶ 49. Liberat. brev. cap. 19.). Τὴν ὑπόσχεσιν δὲ ταύτην δοὺς ὁ

κατὰ Φλαβιανοῦ κατηγοροῦντες, ὅτι στόματι μόνον τὴν σύνοδον ἀνεθεμάτισε καὶ οὐ καρδίᾳ” (Θεοφάν. σελ. 156). ἐντεῦθεν καὶ οἱ τῷ Εὐαγρίῳ τὰ συμβάντα διηγηθέντες αὐτόπται μάρτυρες οὐκ ἔγνωσαν Φλαβιανὸν ἀναθεματίσαντα. ἐντεῦθεν καὶ οἱ ἐπὶ Ἰουστίνου ἐπιδοθέντες ὑπὲρ αὐτοῦ λίβελλοι τῶν κληρικῶν καὶ μοναχῶν τῆς Ἀντιοχείας τῷ διαδόχῳ τοῦ Τιμοθέου, Ἰωάννῃ καὶ τῇ ἐνδημούσῃ συνόδῳ γινώσκουσι καὶ κηρύττουσι Φλαβιανὸν ὀρθόδοξον, ἡ δὲ ἐκκλησία ἀναλογιζομένη τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰ παθήματα, ὅσα ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας ὑπέστη καὶ τὸ συμβάν τοῖς μονοφυσίταις καταλογίζουσα, ἀπεφάνθη ὑπὲρ αὐτοῦ πανηγυρικῶς τὸ ὄνομα αὐτοῦ μετὰ τῶν τοῦ Εὐφημίου, Μακεδονίου καὶ Ἡλίου ἐντάξασα τότε τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις (ὅρα Mansi VIII, σελ. 1082 καὶ 1087). Ἴδου δὲ τίνι τρόπῳ Ἐπιφάνιος ὁ Τύρου ἀποδεχόμενος τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ 518 γενόμενα ἐξαιτεῖται τὴν τοῦ Φλαβιανοῦ ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις ἐγγραφὴν. „Καὶ τὸ σῶμα τοῦ γεγονότος ἡμῶν πνευματικοῦ πατρὸς καὶ πατριάρχου τῆς Ἀντιοχείων Φλαβιανοῦ ἀποκαταστῆσαι τῷ καταλόγῳ τῶν προκοιμηθέντων ἀγίων πατέρων κατ' αὐτὸν τὸν ἀποστολικὸν θρόνον, ἐνταγῆναι δὲ καὶ τὴν τιμίαν αὐτοῦ προσηγορίαν ταῖς ἱεροῖς δέλτοις· δίκαιον γὰρ τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν κεκμηκότα καὶ τῶν αὐτὸν συκοφαντησάντων ὑπομείναντα τὴν μοχθηρὰν ψῆφον μετασχεῖν ὧν κατὰ κρίσιν τῆς ὑμετέρας θεοφιλείας μετέσχον οἱ γεγονότες αὐτοῦ συλλειτουργοὶ καὶ συναγωνισταὶ πατριάρχαι τῆς βασιλευούσης πόλεως Εὐφήμιος καὶ Μακεδόνιος.” Καὶ ὁ τῆς Τύρου δὲ λαὸς οὕτως ἀπαιτεῖ ἐπ' ἐκκλησίας τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ Φλαβιανοῦ (Mansi VIII, 1082—1087).

Σευήρος ἀπῆλθεν εἰς Ἀντιόχειαν συν τοῖς αὐτοκρατορικοῖς ἄρχουσι τοῖς ἐντεταλμένοις τὴν τοῦ Φλαβιανοῦ ἔξωσιν. Εἰς Ἀντιόχειαν δ' ἀφικόμενοι καὶ ἰδόντες, ὡς ἔοικε, μήτε δεδικαιοληγμένην, μήτε ῥαδίαν εἶναι τὴν τοῦ Φλαβιανοῦ ἔξωσιν, ἀπάτῃ χρησάμενοι „συνεβούλευον αὐτῷ οἱ πεμφθέντες ἄρχοντες παρὰ τοῦ βασιλέως τοῦ ἐξεῶσαι αὐτὸν ὀλίγον ὑποχωρῆσαι διὰ τὸν τάραχον“. ὁ δὲ χάριν τῆς εἰρήνης πεισθεὶς καὶ μηδὲν ὑποπτεύων ἐξῆλθεν εἰς τι χωρίον, Πλατάνους καλούμενον. Ἀλλ' εὐθὺς μετὰ τὴν ἔξοδον σύνοδος ἐν Ἀντιοχείᾳ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Ξεναίου ὁμοφρόνων ἐπισκόπων συγκροτηθεῖσα καθαιρεῖ τὸν Φλαβιανὸν καὶ ἐπικυροῖ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Σευήρου, ὃς μετ' οὐ πολὺ ἐπίσκοπος ὑπὸ μονοφυσιτῶν προχειρισθεὶς ἄνεισι τὸν πατριαρχικὸν τῆς Ἀντιοχείας θρόνον τὸν Νοέμβριον τοῦ 512 (ὄρα Θεοφάν. σελ. 156. Liberat. brev. cap. 19. Εὐαγρ. III, 33. Libell. synod. cap. 107. Assemani B. O. τομ. II σελ. 17. Walch, Ketzergeschichte τομ. VI, σελ. 1022).

Οὕτως ἡ ἐν Συρίᾳ τῶν μονοφυσιτῶν νίκη ἠτοίμασε τῷ Σευήρῳ καθάπερ τι γέρας τῶν ἀγώνων, οὓς μέχρι τοῦ νῦν ὑπὲρ τῆς μονοφυσιτικῆς δόξης ἠγωνίσαστο καὶ οἷόν τινα ἐκ προκαταβολῆς μισθὸν τῶν μελλόντων τὸ πατριαρχικὸν ἀξίωμα. Οἷαν δὲ τούτου ἐσκόπει ποιήσασθαι χρῆσιν, σαφῶς ἐμαρτύρησεν ἡ πρώτη πράξις, δι' ἧς τὴν πατριαρχικὴν αὐτοῦ ἐνέργειαν ἐνεκαίνισε. Καίπερ γὰρ Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος ἐκλεγείς, ὡς ὁπαδὸς δῖθεν τοῦ Ἑνωτικοῦ (Mansi VIII σελ. 999. Liberat. brev. cap. 19), καίπερ τῷ αὐτοκράτορι δοὺς ὑπόσχεσιν μηδὲν κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ἐπιχειρήσειν, τάχιστα μέντοι διὰ τῶν ἔργων κατέδειξεν, ὡς μὲν ἐνόει καὶ ἀπεδέχετο τὸ Ἑνωτικόν, ὅσον δὲ τὰς ἑαυτοῦ ὑποσχέσεις ἐτήρησεν· εὐθὺς γὰρ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἑαυτοῦ χειροτονίας, ὁρῶν ἑαυτὸν ὑπὸ μονοφυσιτῶν ἐπισκόπων χειροτονούμενον καὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν ἀπεσταλμένων κυκλούμενον „ἀλαζονείᾳ δεινῇ κρατηθεὶς καὶ βασιλικῇ δυναστείᾳ ἐπερειδόμενος“ (Βίος Σάββα κεφ. νστ. σελ. 309) τάχιστα ἐπελάθετο καὶ ὅρκων καὶ ὑποσχέσεων ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἐπισκοπικοῦ θρόνου ἐξενεγκὼν τὸ κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ἀνάθεμα. Τὸ τόλμημα δὲ τοῦτο ὁ Ἀναστάσιος μαθὼν καὶ μὴ ὀργισθεὶς, ἀλλ' ἀποδεξάμενος τὴν τοῦ Σευήρου δικαιολογίαν, ὅτι οἶονεὶ ἐξαναγκασθεὶς προέβη εἰς τὸ ἀνάθεμα „ἀπαιτηθεὶς παρὰ τῶν συσπουδαστῶν αὐτοῦ“ (Θεοδ. Ἀναγν. II, 31 καὶ 59. Liberat. brev. cap. 19), ἔδειξεν, ὅτι τὰς ὑποσχέσεις ἐκείνας δι' οὓς προέφημεν λόγους τὸν Σευήρον ἀπήτησε· νῦν δὲ τοὺς μὲν φόβους αὐτοῦ ἰδὼν ὑπερβολικοὺς ἐξελεγχομένους, τὴν δὲ τοῦ Σευήρου τόλμην μηδεμίαν προκαλέσασαν τῶν ὀρθοδόξων διαμαρτυρίαν (ἐπτοη-

μένων ἔτι ὑπὸ τῶν πρὸ μικροῦ διαδραματισθεισῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ σκηνῶν καὶ τῆς τοῦ Φλαβιανοῦ καὶ ἐτέρων ὀρθοδόξων ἐπισκόπων τύχης), οὐ μόνον ἐπεδοκίμασε τὰ τῷ Σευήρῳ τετολμημένα, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν αὐτῷ ἐλευθερίαν καὶ ἄδειαν παρέσχε, καταπιέσαι μὲν καὶ ἐξοντῶσαι τὴν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου προσκειμένην μερίδα, ἐξαπλῶσαι δὲ καὶ στερεῶσαι ἐν Συρίᾳ τὴν μονοφυσιτικὴν δόξαν.

Ἀμφότεροι μέντοι, αὐτοκράτωρ καὶ Σευῆρος, λίαν ἐσφάλησαν ἐν τοῖς ὑπολογισμοῖς αὐτῶν. Ἄμα γὰρ τοῦ Σευήρου βουλευθέντος ἀπὸ τῶν λόγων ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ πράγματα, ἅμα γνόντος τὰς ἑαυτοῦ δόξας ἐπιβαλεῖν τοῖς ὑπ' αὐτὸν ὀρθοδόξοις ἐπισκόποις καὶ ἐξαναγκάσαι συνθέσθαι τοῖς συνοδικοῖς αὐτοῦ „ἀναθεματισμὸν ἔχουσι τῆς συνόδου καὶ τῶν εἰρηκότων δύο φύσεις ἢ ἰδιότητος ἐπὶ τοῦ Κυρίου, τῆς σαρκὸς καὶ τῆς θεότητος“, αἱ διαμαρτυρίαι τῶν ὀρθοδόξων ἐπῆλθον ἀθρόαι καὶ ἡ ἐναντίωσις ἐξερράγη ἰσχυρὰ καὶ ἀνένδοτος. Ἐπίσκοποι τῶν ἐπιφανεστέρων τῆς Συρίας μητροπολιτικῶν θρόνων, οἱ Ἐπιφάνιος ὁ Τύρου, ὁ τῶν ἐν Ἀραβίᾳ Βόστρων Ἰουλιανὸς, Πέτρος ὁ Δαμασκοῦ καὶ ἕτεροι διαρρήδην ἠρνήσαντο δέξασθαι τὰς συνοδικὰς τοῦ Σευήρου ἐπιστολάς καὶ κοινωνῆσαι αὐτῷ· ἕτεροι δέ, ὡς οἱ ὑπὸ τὸν θρόνον Ἀπαμείας ὑπαγόμενοι ἐπίσκοποι βία καὶ ἀνάγκη τὸ κατ' ἀρχὰς συνθέμενοι τοῖς τοῦ Σευήρου συνοδικοῖς μετὰ μικρὸν μεταβαλόμενοι ἀνεκαλέσαντο· τούτων ὁ Εὐάγριος μνημονεύει Κοσμᾶν τὸν Ἐπιφανείας καὶ Σευηριανὸν τὸν Ἀρεθούσης, οἱ τὸ κατ' ἀρχὰς συνέθεντο τῇ ἐκλογῇ τοῦ Σευήρου· εἶτα δὲ λαβόντες τὰ συνοδικὰ αὐτοῦ περιέχοντα ἀνάθεμα κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, ταραχθέντες καὶ τῆς ἐκείνου κοινωνίας ἑαυτοὺς ἀπορρήξαντες ἔπεμψαν αὐτῷ διὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἐπιφανείας Αὐρηλιανοῦ βιβλίον καθαιρέσεως. Εἰ δὲ νῦν ἀναλογισόμεθα, ὅτι ὑπὸ τοὺς μητροπολίτας τούτους καὶ ἐπισκόπους διετέλουν πολυάριθμοι κληρικοί, ὅτι ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν ὑπῆρχον μοναστήρια ὀρθοδόξως φρονοῦντα, πολλάκις δὲ καὶ ὁ λαὸς τῶν πόλεων, ὃς ἐπεσκόπουν, ἦν ὑπὲρ αὐτῶν (Εὐαγρ. III, 33 καὶ 34), πειθόμεθα, ὅτι ἡ τῶν ὀρθοδόξων ἐναντίωσις ἦν ἀρκούντως ἰσχυρὰ καὶ μεθ' ὅλην τὴν αὐτοκρατορικὴν ὑποστήριξιν καὶ τὸ πλῆθος τῶν ὀπαδῶν, οὓς ἠρίθμει ἡ μονοφυσικῶς φρονοῦσα καὶ τὸν Σευῆρον ὡς κανονικὸν Ἀντιοχείας πατριάρχην ἀναγνωρίσασα τῶν ἐπισκόπων μερίς.

Ἄλλ' ἀνὴρ, οἷος ὁ Σευῆρος, οὗ ὁ μέχρι τοῦδε βίος διέρρευσεν ἐν διγνεκεῖ ἀγῶνι καὶ πάλῃ, οὐδαμῶς ἐδύνατο διατελέσαι ἀτάραχος καὶ ἀδρανῆς πρὸ τῆς τοιαύτης τῶν ὀρθοδόξων ἀντιστάσεως, ἀλλὰ παντοιοτρόπως ἠγωνίσαστο αὐτὴν καταστεῖλαι τιθεὶς εἰς ἐνέργειαν πάντα τὰ μέσα, ὅσα ὑπηγόρευεν αὐτῷ ὁ φύσει δεσποτικὸς καὶ βίαιος αὐτοῦ

χαρακτήρ καὶ ἡ τοῦ μονοφυσίτου αὐτοκράτορος εὐνοία. Καὶ ὅσοι μὲν τῶν μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων ἐπερείδοντο τῷ ὀρθοδόξῳ φρονήματι τῶν ὑπ' αὐτοὺς ἐπισκόπων, τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, ὡς Ἐπιφάνιος ὁ Τύρου καὶ ἕτεροι, κατὰ τούτων οὐδὲν ἠδύναντο, οὔτε ἡ βία, οὔτε αἱ τῶν ὀργάνων αὐτοῦ ἐπιβουλαί, οὔτε αἱ τοῦ αὐτοκράτορος ἀπειλαί· ἀλλ' ἑτέρους, οἱ οὐκ εἶχον ἀντιτάξαι, οἷαν οἱ ἀνωτέρω δύναμιν, ἐξηνάγκασε παντοιοτρόπως καταλιπόντας τὰς ἑαυτῶν ἐκκλησίας ζητῆσαι ἐν τε Ἱεροσολύμοις καὶ ἀλλαχοῦ ἄσυλον καὶ σωτηρίαν ἀπὸ τῆς βίας καὶ τῶν ἐπιβουλῶν αὐτοῦ. (Εὐαγγρ. III, 33. Mansi VIII, σελ. 995—1007). Ἀλλ' ἰδίᾳ ἀπηνῶς κατηνέχθη ὁ Σευῆρος κατὰ τῶν μοναστηρίων καὶ τῶν μοναχῶν τῆς δευτέρας Συρίας, ὧν τὰ δεινὰ καὶ τὰς συμφορὰς διεκτραγωδοῦσιν αἱ δεήσεις αὐτῶν τούτων τῶν μοναχῶν πρὸς Ἰωάννην τὸν Κωνσταντινουπόλεως. (Mansi VIII, σελ. 997. 999.) Ἀδυνατῶν πεῖσαι τούτους τὰς ἑαυτοῦ ἀσπάσασθαι δόξας, εἴτε κωλύσαι τοῦ ἀνακηρύττειν τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον, εἰδὼς δὲ αὐτοὺς ἀφ' ἑτέρου ἰσχυρὸν εἶναι τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων ἔρεισμα καὶ τοῦ λαοῦ διδασκάλους, ἔγνω τούτους μὲν ἐξοντῶσαι, τὰ δὲ μοναστήρια αὐτῶν κατασκάψαι καὶ ἐξαφανίσει. Συνεργὸν δὲ ἐν τούτῳ ἔχων Πέτρον ἐκεῖνον τὸν Ἀπαμείας, ἄνδρα βίαιον καὶ οὐκ ἐπὶ σμικροῖς οὐδ' ἐπ' ὀλίγοις ἐγκλήμασι διαβαλλόμενον (Mansi VII, σελ. 1094. 1095. 1098—1112), ἐμισθώσατο ὄμιλον Ἰουδαίων ἐμπόρων καὶ ἑτέρων κακούργων, οἱ ἄφνω καθ' ὁδὸν ἐπιπεσόντες κατὰ μοναχῶν καὶ ἀσκητῶν ὑπὲρ τοὺς 350 τοῦ ἀριθμὸν καὶ ἐκ τῆς δευτέρας ὁρμωμένων Συρίας, ἐγύμνωσαν, ἐπλήγωσαν, ἐφόνευσαν καὶ ἀπῆλθον ἐν μέσῃ ὁδῷ αὐτοὺς καταλιπόντες, τὰ δὲ μοναστήρια, ἐν οἷς οἱ περισωθέντες τῶν ὁδοιπόρων κατέφυγον, ἐπέδραμον φονεύσαντες τοὺς ἐν αὐτοῖς μοναχοὺς καὶ αὐτὰ κατασκάψαντες καὶ πυρὶ παραδόντες. (Mansi VIII, σελ. 1130—1135. Θεοφ. σελ. 157.) Οὐ μόνον δὲ κατὰ τῶν ἀντιδοξούντων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ἰδίων ὁπαδῶν καὶ ὁμοφρόνων κατηνέχθη ὁ Σευῆρος. Ἀγνωστον τίνων ἕνεκα λόγων, τὸν ἀρχιμανδρίτην Μάμαντα, οὗ τὴν μονὴν ἐπὶ πολὺ ἄσυλον ἔσχε καὶ μεθ' οὗ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπῆλθεν, ἴσως δὲ καὶ δι' αὐτοῦ “πολλῆς παρὰ τῷ βασιλεῖ παρρησίας μετέχοντος”, γνώριμος τῷ Ἀναστασίῳ γενόμενος καὶ τοῦτον “καταγνόντα τῆς αὐτοῦ αὐθαδείας” “καὶ πικρῶς πρὸς αὐτὸν διενεχθέντα”, ἠνάγκασε φυγεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα (Εὐαγγρ. III, 33. Βίος Σάββα κεφ. νέ. σελ. 306. καὶ κεφ. νστ'. σελ. 308.)¹⁾

¹⁾ Περὶ τοῦ Μάμαντος τούτου ἱστορεῖ περαιτέρω ὁ τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Σάββα συγγραφεὺς „κατενέγκας μεθ' ἑαυτοῦ ὁ πατὴρ ἡμῶν Σάββας εἰς Ἱεροσόλυμα παρεκάλει ἀποστῆναι τῆς τῶν ἀκεφάλων ἑτεροδοξίας καὶ τῇ καθολικῇ κοινωνῇσαι ἐκκλησίᾳ

Ἄλλ' ἐν ᾧ οὕτως ὁ Σευήρος ἠγωνίζετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐπαρχίᾳ ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ ἀναγνωρίσεως οὐδενὸς φειδόμενος καὶ πρὸ οὐδενὸς ὀπισθοχωρῶν, ἐπεζήτησεν ἐν τῷ μεταξὺ καὶ τὴν πρὸς τοὺς λοιποὺς τρεῖς τῆς ἀνατολῆς πατριάρχας ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν καὶ τὴν ἑαυτοῦ ἀναγνώρισιν, ὡς κανονικοῦ πατριάρχου Ἀντιοχείας. Κανονικὰ τοίνυν γράμματα κατὰ τὸ εἰωθὸς τούτοις ἐπιστέλλων ἠγγέλλε τὴν ἑαυτοῦ ἐκλογὴν, ἐκτιθεὶς ἅμα καὶ τὴν τῆς ἰδίας πίστεως ὁμολογίαν. Ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ ἐκήρυττεν ἐμμένειν τῇ πίστει Κυρίλλου, Διοσκορού καὶ Τιμοθέου τοῦ Αἰλούρου, ὁμολόγει δέχεσθαι τὸ Ἐνωτικόν, προστιθεὶς ἅμα ἀναθεματισμὸν τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου καὶ τῶν ὑπ' αὐτῆς τυπωθέντων καὶ πάντων τῶν ὑπὲρ αὐτῆς ἀγωνιζομένων (Εὐαγγ. III, 33. IV, 4. Migne Ἑλλ. Πατρ. τόμ. 86. Α. σελ. 904 καὶ 909 Mansi VIII, 1046. ὅρα καὶ Byzant. Zeitschrift τομ. I, φυλλάδ. 1, σελ. 39). Τὰ κοινωνικὰ ταῦτα γράμματα ἐδέχθησαν ἐν τοῖς λοιποῖς τρισὶ τῆς ἀνατολῆς πατριαρχείοις διαφόρως. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ὡς εἰκός, ἐδέχθησαν ματὰ χαρᾶς, ὁ δὲ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἀλεξανδρείας τηνικαῦτα ἰθύνων Ἰωάννης ὁ Νικαιώτης ἀπαντῶν ἐπανελάμβανε τὰ αὐτὰ ἀναθέματα καὶ τὰς ἀρὰς κατὰ τῶν δύο φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ ὁμολογούντων (Εὐαγγ. IV, 4. Liberat. brev. cap, 19. Byzant. Zeitschrift τομ. I, σελ. 39). Καὶ Τιμόθεος δὲ ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐδέξατο ταῦτα καὶ ἀνταπέστειλε τῷ Σευήρῳ φόβῳ τοῦ μονοφυσίτου αὐτοκράτορος καὶ πόθῳ τοῦ πατριαρχικοῦ ἀξιώματος· ὅτε ὅμως καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Σευήρου ἐπειράθη τοῖς ἱεροῖς ἐγγράφαι διπτύχοις ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Φλαβιανοῦ, ὁ ὀρθόδοξος τῆς πρωτεύουσης δῆμος, ὁ κληρὸς καὶ οἱ μοναχοὶ ἐκώλυσαν τούτου, ἐντόνως καὶ ἀπειλητικῶς κατὰ τῆς τόλμης αὐτοῦ διαμαρτυρηθέντες, δημοσίᾳ δὲ καὶ ἐπ' ἐκκλησίας ἀνεθεμάτισαν τὸ τοῦ Σευήρου ὄνομα καὶ δευτέραν κατὰ τοῦ Ἀναστασίου ἡγείραν στάσιν (Θεοφ. σελ. 157. Liberat. brev. cap. 19).¹⁾ Ἄλλ' ἐν Ἱεροσολύμοις, ἔνθα οἱ πάντες ἐνέμενον στερρῶς τῇ ὀρθο-

καὶ πολλὰς τοιαύταις χρησάμενος προτροπαῖς, προσαγαγὼν αὐτὸν τῷ πατριάρχει Ἠλίᾳ δέξασθαι τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον καὶ κοινωνῆσαι τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ παρεσκεύασε, τὸν Εὐτυχῆ καὶ Διόσκορον ἀναθεματίσαντα καὶ πολλοὺς εἰς τοῦτο καθοδηγήσαντα διὰ τοῦ καθ' ἑαυτὸν ὑποδείγματος, ὅπερ οὐ μικρὸν τὸν βασιλέα Ἀναστάσιον κατὰ τοῦ πατριάρχου Ἠλίου διετάραξε“ (Βίος Σάββα κεφ. νε', σελ. 306).

¹⁾ Καὶ ὅμως ὅλως παρατρέχων τὸ γεγονὸς τοῦτο ὁ Rose „Die byzantinische Kirchenpolitik unter Kaiser Anastasius. Wohlan 1888“, ἰσχυρίζεται „Der beste Beweis für die Trefflichkeit dieser im Sinne des Kaisers geübten Kirchenpolitik ist die Thatsache, dass niemals mehr unter diesem neuen Kirchenregiment von Unruhen die Rede ist, wie sie die Vorgänger des Timotheus in der Hauptstadt hervorriefen.“

δοξία, ὁ πατριάρχης Ἡλίας ἠρνήσατο δέξασθαι ταῦτα καὶ κοινώ-
νῃσαι τῷ Σευήρῳ. Ὁ Ἀναστάσιος, ὃς τὸ πρᾶγμα ἀνήγγειλεν ὁ
Σευήρος, προσῆλθεν αὐτῷ ἐπίκουρος· ὁ δὲ ἐντεῦθεν ἐνθαρρυνόμενος
ἀποστέλλει καὶ αὖθις τὰ ἑαυτοῦ συνοδικὰ τῷ Μαΐῳ μηνὶ τῆς ἑκτης
Ἰνδικτιόνος (513) μετὰ τινων κληρικών καὶ δυνάμεως βασιλικῆς.
Ὁ Ἡλίας καὶ αὖθις ἠρνήσατο· ὁ δὲ Σάββας “ἀνελθὼν ἐν τῇ ἀγίᾳ
πόλει μετὰ τῶν ἄλλων ἡγουμένων τῆς ἐρήμου τοὺς μὲν ἐλθόντας
μετὰ τῶν συνοδικῶν Σευήρου τῆς ἀγίας ἀπεδίωξε πόλεως, τὸ δὲ
πλῆθος τῶν μοναχῶν πάντοθεν ἐπισυνάξαντες ἔμπροσθεν τοῦ ἀγίου
Κρανίου μετὰ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἔκραζον λέγοντες ἀνάθεμα Σευήρῳ
καὶ τοῖς κοινωνοῦσιν αὐτῷ, παρόντων ἔτι καὶ ἀκουόντων τῶν τε
μαγιστριανῶν καὶ ἀρχόντων καὶ στρατιωτῶν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀποστα-
λέντων” (Βίος Σάββα κεφ. νστ’. σελ. 308. Εὐαγρ. ΙΙΙ, 33). Ταῦτα
ὁ αὐτοκράτωρ μαθὼν, προφάσει μὲν, ὅτι Ἡλίας τὴν τῆς ἐκκλη-
σίας εἰρήνην ταρασσει, πράγματι δὲ τῆς ἐν Σιδόνι ἡττης ἐκδίκησιν
λαμβάνων, ἀποστέλλει Ὀλύμπιον τινα τὸ δουκᾶτον ἔχοντα τῆς Πα-
λαιστίνης συναποστείλας αὐτῷ καὶ τὴν ἀπὸ Σιδόνης γραφεῖσαν εἰκο-
νομικὴν ἐπιστολὴν ἐπὶ τῷ τὸν Ἡλίαν τῆς ἐπισκοπῆς ἐξῶσαι. Ὁ δὲ
μετὰ δυνάμεως βασιλικῆς παραγενόμενος, τρόποις ποικίλοις καὶ μηχαν-
ήμασι χρησάμενος, Ἡλίαν μὲν τῆς ἐπισκοπῆς ἐξέωσε καὶ εἰς Αἰλᾶν
(ἐν Ἀραβίᾳ παρὰ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν) περιώρισεν, Ἰωάννην δὲ συν-
θέμενον τὸν τε Σευήρον κοινωνικὸν εἰσδέξασθαι καὶ τὴν σύνοδον
Χαλκηδόνος ἀναθεματίσαι ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων πεποίηκεν.¹⁾ Ἰω-
άννης δὲ πατριάρχης γενόμενος οὐδέτερον ἐξετέλεσεν, ἀλλ’ ἐπὶ τῷ
Σάββα καὶ τῷ Θεοδοσίῳ καὶ τοῖς λοιποῖς μοναχοῖς θαρρῶν, ἐν μεγίστῃ
τοῦ λαοῦ καὶ τῶν μοναχῶν συνάξει ἐν τῷ ναῷ τοῦ πρωτομάρτυρος
Στεφάνου παρόντος καὶ τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ αὐτοκράτορος Ὑπατίου “τότε
ἐκ τῆς Βιταλιανοῦ ἀπολυθέντος αἰχμαλωσίας καὶ εἰς Ἱεροσόλυμα
εὐχῆς ἕνεκα ἐλθόντος”, ἀνελθὼν ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος μετὰ Θεοδοσίου
καὶ Σάββα “ἀνεθεμάτισε Νεστόριον καὶ Εὐτυχέα καὶ Σευήρον καὶ
Σωτήριχον τὸν Καππαδοκίας”, διαμαρτυρίαν δὲ εἶτα ἀπὸ κοινοῦ
γράψαντες ἀπέστειλαν τῷ βασιλεῖ καὶ τῷ διαδόχῳ τοῦ πατριάρχου
Τιμοθέου, Ἰωάννη. Ὁ Ἀναστάσιος τὰ τε γεγενημένα μαθὼν καὶ τὴν
διαμαρτυρίαν δεξάμενος παρσκευάζετο δυνάμει τὸν τε Ἰωάννην καὶ
Θεοδόσιον καὶ Σάββαν ὑπερορίαις καταδικάσαι· τὰ μάλιστα μέντοι
τότε συνεχόμενος ὑπὸ τῆς τοῦ στρατηγοῦ Βιταλιανοῦ στάσεως ἀπέσχε

¹⁾ Ὁ Möller (Herzog, R.-Encycl. τομ. X, σελ. 240) τίθησι τὴν τοῦ Ἡλίου κα-
θίρεσιν ἐν ἔτει 514, ὅπερ καὶ τὸ πιθανώτερον.

τι κατ' αὐτῶν ἐπιχειρῆσαι (Εὐαγρ. III, 33. Βίος Σάββα κεφ. νστ'. καὶ νζ'. σελ. 308—313. Θεοφάν. σελ. 156).

Ἄλλ' εἰ καὶ ἰσχυρᾶς ἔτυχεν ὁ Σευῆρος παρὰ τοῖς ἐν Συρίᾳ ὀρθοδόξοις ἀντιστάσεως, δεινὴ δὲ καὶ ἀκατάσχετος ἐξεδηλώθη ἐν τε Κωνσταντινουπόλει καὶ Ἱεροσολύμοις ἢ κατ' αὐτοῦ ἀποστροφή, αὐτὸς παρ' οὐδὲν πάντα τιθέμενος, καὶ τὸ μὲν ἐπὶ τὴν προστασίαν καὶ ἀρωγὴν τοῦ αὐτοκράτορος πεποιθώς, τὸ δὲ τῇ συμπράξει τῶν ὁμοφρόνων μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων ἐρειδόμενος, ἔγνω τὸν μέχρι τοῦδε κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου αὐτοῦ πόλεμον διὰ τολμηρᾶς ἐπισφραγίσαι πράξεως, αὐτὴν τε καὶ τὸν τόμον Λέοντος ἐπὶ μεγάλης συνόδου ἀναθεματίζων. Τὸν σκοπὸν τοίνυν αὐτοῦ τοῦτον ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ Ξεναίου ἀγγέλλων τῷ αὐτοκράτορι καὶ τὰς ἐλπίδας τῆς ἐπιτυχίας πιθανῶς ἐκτιθεὶς ἐξητεῖτο τὴν συγματάθесιν αὐτοῦ. Ὁ Ἀναστάσιος προθύμως, ὡς εἰκός, τὸ πρᾶγμα ἀποδεξάμενος διέταξε συγκροτηθῆναι ἐν Τύρῳ σύνοδον τῶν ἀνατολικῶν ἐπισκόπων. Ἐπὶ τούτῳ συνῆλθον ἐν Τύρῳ οἱ ἐπίσκοποι τοῦ θρόνου Ἀντιοχείας, οἱ τῶν ἐπαρχιῶν δηλονότι Ἀπαμείας Εὐφρατησίας, Ὀσροηνῆς, Μεσοποταμίας, Ἀραβίας καὶ τῆς παρὰ τὸν Λίβανον Φοινίκης. Ὁ Σευῆρος προεδρεύων τῆς συνόδου ἀνέπτυξε καὶ ἡρμήνευσε τὸ τοῦ Ζήνωνος Ἐνωτικὸν καταδειξας τοῦτο γενέσθαι ἐπὶ τῷ ἄρθῳ τὰ ἐν Χαλκηδόνι πεπραγμένα. Οἱ μετασχόντες τῆς συνόδου ἐπίσκοποι προθύμως ἀποδεξάμενοι τὰ τῷ Σευῆρι δοκοῦντα ὁμοφώνως ἀνεθεμάτισαν τὸν ὅρον τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου καὶ τὸν τόμον Λέοντος. τὰς δ' ἀποφάσεις τῆς συνόδου ἡγγειλαν Ἰωάννη τῷ Ἀλεξανδρείας, Τιμοθέῳ τῷ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἡλίᾳ τῷ Ἱεροσολύμων.¹⁾

¹⁾ Ἡ τῆς συνόδου ταύτης ὑπαρξίς ἐτίθετο τὸ πρὶν ἐν ἀμφιβόλῳ· τῶν μὲν γὰρ ἐλλήνων ἱστορικῶν οὐδεὶς αὐτῆς ποιεῖται μνείαν· ἡ δὲ παρὰ Assemani (B. O. τομ. II, σελ. 19) σωζομένη διήγησις τοῦ Διονυσίου Tell-Mahrè περιέχει τοσαύτας ἱστορικὰς ἀνακριβεῖας, ὅσας καὶ λέξεις. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1870, ὅτε ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ Land τὰ „Anecdota syriaca“, οὐδεμία ἐπιτρέπεται ἡμῖν περὶ τοῦ ἱστορικοῦ τῆς συνόδου ἀμφιβολία. Ἐνταῦθα (τόμ. III, σελ. 228), ἐν τῷ XII. κεφαλαίῳ τοῦ VII. βιβλίου τῆς Ζαχαρίας τῷ Μιτυλήνης ἀποδιδομένης ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας σώζεται περὶ τῆς ἐν Τύρῳ ταύτης συνόδου διήγησις, ἥς τὴν ἐν τῷ γερμανικῷ μετάφρασιν ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ ἐν Strassburg πανεπιστημίου Th. Nöldeke γενομένην κατεχώρισεν ὁ ἡμέτερος καθηγητὴς H. Gelzer ματὰ παρατηρήσεων ἐν τῇ Byzantinische Zeitschrift (δρα τ. I, φυλλάδ. 1, σελ. 44—46 καὶ φυλλάδ. 2, σελ. 334 σημ.), ἐξ ἧς καὶ ἡμεῖς ἠρύσθημεν τὰς ἀνωτέρω εἰδήσεις. Καὶ περιέχει μὲν ἡ διήγησις ἱστορικὰς τινὰς ἀνακριβεῖας, παριστᾶσα λ. χ. καὶ τὸν Ἱεροσολύμων Ἡλίαν δεξάμενον καὶ ἐπιδοκιμάσαντα τὰς τῆς συνόδου ἀποφάσεις, ὅπερ ἀντικρὺς ἐναντιοῦται τῇ ἱστορικῇ ἀληθείᾳ, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου παρέχει ἡμῖν α'.) ἄμεσον ἐκ μονοφυστικῆς ἀπορρέουσας πηγῆς μαρτυρίαν περὶ τῆς γνώμης, ἣν ὁ Σευῆρος περὶ τοῦ Ἐνωτικοῦ εἶχε, ἐπιβεβαιοῦσαν τὰς περὶ τούτου εἰ-

Ἄλλ' εἰ καὶ ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ ἀκωλύτως καὶ μηδενὸς ἴσως ἀντιλέγοντος ἐπέτυχον αἱ τοῦ Σευήρου καὶ τοῦ Ξεναίου μακροχρόνιοι ἐνέργειαι καὶ ἐπληρώθησαν οἱ τοῦ μονοφυσίτου αὐτοκράτορος καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ὑποκάρδιοι πόθοι, ὅ, τι δὲ ἐν τῇ ἐν Σιδόνι συνόδῳ ἐκώλυσεν ἡ τοῦ Φλαβιανοῦ καὶ Ἡλίας ἀντιστάσις, νῦν τοσούτῳ ῥαδίως ἐπετεύχθη, καὶ μεθ' ὅλα ταῦτα ἡ ἐν Τύρῳ αὕτη σύνοδος παρῆλθεν ἄνευ σπουδαίου τινὸς ἀποτελέσματος, οὐδὲν μὲν προσπορίσασα τοῖς μονοφυσίταις ἴδιον ὄφελος, οὐδὲν δὲ καὶ τῇ ὀρθοδοξίᾳ τραῦμα ἐπενεγκοῦσα· τοῦναντίον μάλιστα· νῦν, ὅτε οἱ μονοφυσῖται φαίνονται εἴπερ ποτὲ ἐν Συρίᾳ θριαμβεύοντες, ἡ τῶν ὀρθοδόξων μερίς ἐγείρεται αἰφνης ἀλλαχοῦ ἰσχυρὰ καὶ ἀπειλητική, μαρτυροῦσα, ὅτι καὶ μεθ' ὅλους τοὺς κατ' αὐτῆς διωγμούς, ἀρκοῦσαν ἔτι ἐκέκτητο ἰσχύν, ἀντιστῆναι ταῖς τοῦ μονοφυσίτου αὐτοκράτορος καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἐνεργείαις καὶ μηδενίσαι εἰς τὸ παντελὲς τοὺς πρὸς καιρὸν τῶν μονοφυσιτῶν θριάμβους. Τοῦτο ἔδειξαν τὰ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος (513) ἐπελθόντα γεγονότα.

Οἱ θριάμβοι, οὓς νεωστὶ κατήγαγον οἱ μονοφυσῖται ἐν Συρίᾳ, αἱ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἀσκούμεναι κατὰ τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων πιέσεις καὶ ἐξορίαι καὶ τὰ ἀλλεπάλληλα αὐτοῦ κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας τολμήματα ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνελθόντα ἐκορύφωσαν τὴν κατ' αὐτοῦ τῶν ὀρθοδόξων ἀγανάκτησαν ἐκδηλωθεῖσαν περὶ τὰ τέλη τοῦ 513¹⁾ ἐν μεγίστῃ καὶ ἀπειλητικωτάτῃ αὐτῶν κινήσει. Οὐχὶ ἡ Κωνσταντινούπολις μόνη, ἀλλ' ἐπαρχίαι τοῦ κράτους ὅλαι, ἡ Μυσία καὶ ἡ Σκυθία ἐπανέστησαν κατὰ τοῦ μονοφυσίτου αὐτοκράτορος. Ὁ ἐκ Θράκης

δήσεις τῶν ὀρθοδόξων αὐτοῦ ἀντιπάλων καὶ β'.) ὑποδήλωσιν, ἐξ ἧς δυνάμεθα τὸν τῆς συγκροτήσεως τῆς συνόδου χρόνον συμπερᾶναι· βεβαιοῦσα γὰρ τὸν Ἱεροσολύμων Ἡλίαν δέξασθαι τὰς τῆς συνόδου ἀποφάσεις μικρὸν δὲ ὕστερον τῆς ἑαυτοῦ ἐκβληθῆναι καθέδρας παρέχει ἡμῖν τὸ ἐνδόσιμον εἰκάσαι τὴν σύνοδον γενέσθαι βραχὺν πρὸ τῆς τοῦ Ἡλίας καθαιρέσεως χρόνον· γνωστοῦ δὲ ὄντος ὅτι Ἡλίας οὐ πρὸ τοῦ 514 (ὄρα Herzog, R.-Encycl. τομ. X, σελ. 240) καθηρέθη, ἔπεται ὅτι ἡ σύνοδος οὐ δύναται τεθῆναι πέραν τῶν μέσων ἢ τοῦ τέλους τοῦ ἔτους 513.

¹⁾ Πητῶς ὁ Θεοφάνης μαρτυρεῖ, ὅτι τὸ 22^{ον} τῆς τοῦ Ἀναστασίου βασιλείας ἔτος „Βιταλιανὸν οἱ ἐν Σκυθίᾳ καὶ Μυσίᾳ καὶ ταῖς λοιπαῖς χώραις ὀρθόδοξοι παρεκάλουν κινηθῆναι κατὰ Ἀναστασίου“ (Χρον. σελ. 157). Ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν κατὰ τὴν συνθήκην μέλλουσιν ἐν Ἡρακλείᾳ τῆς Θράκης συγκροτηθῆναι σύνοδον τίθησιν ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀναστασίου (Χρον. σελ. 160—161) γνωστὸν δὲ ἐστίν, ὅτι αἱ μετὰ τῆς Ῥώμης περὶ τῆς συνόδου διαπραγματεύσεις, ὡς ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Ἀναστασίου (Mansi VIII, σελ. 388) μαρτυρεῖ, ἤρξατο τὸν Δεκέμβριον τοῦ 514, ἐντεῦθεν ὁρμώμενος ὁ Loofs (Leontius von Byzanz σελ. 245—248) ἀπέδειξε τρανότατα τὸ ὀρθὸν καὶ ἀκριβὲς τῆς τοῦ Θεοφάνους περὶ τοῦ γεγονότος χρονολογίας, δεξιόμενος, ὡς ἔτος τῆς τῆς στάσεως ἐνάρξεως τὸ ἔτος 513.

καταγόμενος στατηγὸς Βιταλιανὸς (ὄρα Προκοπ. „περὶ τοῦ Περσικ. πολέμου“ ἔκδ. Bonn. I, 39, 19, καὶ ἐξῆς Victor Tunun. ad. ann. 510 Gallandi XII σελ. 227. Θεοφάν. σελ. 157. Εὐαγρ. III, 43. Marcel. comes ad. ann. 514, Μαλάλ. 402, 4 ἔκδ. Bonn) ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων ἐξοτρυνόμενος (Θεοφ. σελ. 157), ἄγων σπουδαῖον τὸ στρατοῦ μέρος καταλαμβάνει τὰς ἀνωτέρω ἐπαρχίας· ἐντεῦθεν δὲ ὀρμηθεὶς κατάρχεται τῶν κατὰ Ἀναστασίου ἐχθροπραξιῶν, τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον καὶ τὴν πρὸς τοῦ αὐτοκράτορος ἀδικουμένην καὶ πιεζομένην ὀρθοδοξίαν ἀφορμὴν προβαλλόμενος¹⁾. Δις δὲ τοὺς κατ' αὐτοῦ ἐκπεμφθέντας αὐτοκρατορικοὺς στρατοὺς κατὰ κράτος νικήσας καὶ τοὺς ἀρχηγοὺς αὐτῶν αἰχμαλώτους λαβὼν, προήλασε δηρῶν καὶ καταστρέφων μέχρι τῶν τειχῶν τῆς πρωτευούσης. Ὁ Ἀναστάσιος ἔξωθεν μὲν ὑπὸ τοῦ Βιταλιανοῦ πολιορκούμενος καὶ πιεζόμενος, ἔσωθεν δὲ ὑπὸ τῶν στασιαστικῶν τοῦ δήμου διαθέσεων ἀπειλούμενος καὶ τὰ μάλιστα δεδοικῶς μὴ καὶ αὐθις οὗτος νῦν κατ' αὐτοῦ στασιάσῃ²⁾ εἶδεν ἑαυτὸν ἠναγκασμένον πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ ἀπειλουμένου αὐτοῦ θρόνου ἑτέραν τραπῆναι πορείαν καὶ προτείνει τῷ ἀντάρτῃ καὶ ἐπικινδύνῳ στρατηγῷ τὴν εἰρήνην, ἣν ἐκεῖνος ἐδέξατο ἐπὶ μόνῃ τῇ ῥητῇ τοῦ αὐτοκράτορος ὑποσχέσει τοῦ πληρῶσαι πάντας τοὺς προταθέντας ὅρους, ἀνακαλέσαι δηλονότι τοὺς ἐκβληθέντας ἐπισκόπους, Μακεδόνιον καὶ Φλαβιανόν, ἐνεργῆσαι δὲ ὑπὲρ τῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀποκαταστάσεως τῆς εἰρήνης, συγκαλοῦντα ἐπὶ τούτῳ σύνοδον οἰκουμενικὴν, ἐν ᾗ κατὰ ῥητὴν τοῦ Βιταλιανοῦ ἀπαίτησιν ἔδει καὶ αὐτὸν τὸν ἐπίσκοπον Ῥώμης παρῆναι καὶ δι' αὐτοῦ τὴν ἐκκλησιαστικὴν εἰρήνην διευθετηθῆναι (Θεοφάν. σελ. 160. Victor Tunun. ad. ann. 514. Mansi VIII, 388. ὄρα καὶ Walch Ketzergeschicht. τόμ. VI, σελ. 1044—1051. Herzog. R—E. том. X, σελ. 240. Harnack. Dogmengeschicht. τόμ. II, σελ. 380—381. Loofs. Leont. v. Byz. σελ. 246). Ἡ σύνοδος ἔμελλε συγκροτηθῆναι ἐν Ἡρακλείᾳ τῆς Θράκης· ὡς χρόνος δὲ τῆς ἐνάρξεως αὐτῆς ὠρίσθη

¹⁾ Ὁ Εὐάγριος (III, 43) οὐ μόνον περὶ τῶν θρησκευτικῶν λόγων, οἱ τὸν Βιταλιανὸν ἐκίνησαν εἰς τὴν κατὰ τοῦ Ἀναστασίου στάσιν σιγᾷ, ἀλλὰ καὶ τοῦναντίον βεβαιοῖ, ὅτι οὐδὲν ἕτερον οὗτος ἐσκόπει „ἢ καὶ τὴν πόλιν αὐτὴν ἐξελεῖν καὶ τῆς βασιλείας κρατῆσαι.“ Πάντες ὁμῶς οἱ λοιποὶ χρονογράφοι (ὄρα Marcellin. comes ad. ann. 514 Victor Tunun. ad. ann. 510, Θεοφάν. σελ. 157. Μαλάλ. — εἰ καὶ τούτῳ πρόσχημα μόνον οἱ θρησκευτικοὶ λόγοι δοκοῦσιν εἶναι — 402, 4) καὶ αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ Ἀναστάσιος (Mansi VIII, σελ. 388) βεβαιοῦσιν ὅτι ἡ ἐπανάστασις ἐκ θρησκευτικῶν προῆλθε λόγων (ὄρα Loofs „Leont. von Byzanz“ σελ. 244—245).

²⁾ Ὁ Θεοφάνης (σελ. 159) ἱστορεῖ, ὅτι ἅμα τῆς ἀγγελίας τῆς τοῦ Βιταλιανοῦ στάσεως εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀφικομένης, ὁ δῆμος τῆς πόλεως ἐπανεστήσαν κατὰ τοῦ Ἀναστασίου θέλοντες αὐτὸν καθελεῖν καὶ Βιταλιανὸν εἰς τὸν θρόνον ἀνυψῶσαι.

ἡ πρώτη Ἰουλίου τοῦ 515. Ὡς ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἀναστασίου καὶ τῶν ἀπαντήσεων τοῦ πάπα Ὀρμίσδα ἐξάγεται, αἱ μετὰ τῆς ἐκκλησίας τῆς Ῥώμης περὶ τῆς συνόδου διαπραγματεύσεις ἤρξαντο ἤδη ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 514, ἐν ᾧ ἄφ' ἑτέρου αὐτοκρατορικὰ διατάγματα συνεχάλουν ἐν Ἡρακλείᾳ εἰς σύνοδον τοὺς τοῦ κράτους ἐπισκόπους. Ἀλλ' ἡ πονηρὰ καὶ παλίμβουλος τοῦ Ἀναστασίου πολιτική γινώσκουσα ὠφελεῖσθαι ἐκ τε τῶν ὑπερβολικῶν τῆς Ῥώμης ἀπαιτήσεων καὶ τῆς ἀρνήσεως τῶν ἐν ἀνατολῇ ὀρθοδόξων δέξασθαι ταύτας¹⁾ ἐματαιώσε τὰ πάντα καὶ ἡ σύνοδος πρὸ τοῦ συνελθεῖν διελύθη περὶ τὰ μέσα τοῦ 515, τῶν τε ἀπεσταλμένων τοῦ Ὀρμίσδα καὶ τῶν συναθροισθέντων διακοσίων που ἐπισκόπων (Θεοφ. σελ. 160) ἀπράκτων ὑποστρεφάντων εἰς τὰς ἑαυτῶν ἐπαρχίας, τοῦ δὲ Βιταλιανοῦ καὶ αὖθις ἐπαναστατήσαντος κατὰ τοῦ παρασπόνδου αὐτοκράτορος (Θεοφάν. σελ. 161).²⁾

Αὕτη ἦν, καθόσον ἡμῖν γνωστὸν ἐκ τῶν μαρτυριῶν τῶν ἀρχαίων χρονογράφων, ἡ τελευταία τοῦ αὐτοκράτορος Ἀναστασίου πρᾶξις, ἡ τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτοῦ πολιτικὴν καὶ τὴν βασιλικὴν ἐνέργειαν ἐπισφραγίσασα. Τὸ τέλος τοῦ βίου αὐτοῦ ἦν ἐγγύς· τὸ ἔργον αὐτοῦ, ὅπερ πολλῶν ἐγένετο αὐτῷ φόβων καὶ κινδύνων παραίτιον καὶ τὴν συνείδησιν αὐτοῦ διὰ τοσούτου ἄχθους ἐπεβάρυνεν ἀδικίας, ἡπείλει ἡ καταστροφή καὶ ἡ ἐκμηδένησις. Τὸ μέλλον τοῦ πρὸς καιρὸν ὑπούλως κρατήσαντος καὶ βία θριαμβεύσαντος μονοφυσιτισμοῦ ἐξηρτάτο τῆς ζωῆς ἢ τοῦ θανάτου τοῦ εἰς τὸ ἑαυτοῦ τέλος ἐγγίζοντος

¹⁾ Βεβαίως αἱ τῆς Ῥώμης ἀπαιτήσεις ἦσαν ἄγαν ὑπερβολικαί, ὡς ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ὀρμίσδα καὶ τῶν διαταγῶν, ἃς τοῖς ἀπεσταλμένοις αὐτοῦ ἔδωκεν, ἐξάγεται καὶ ὧν ἡ κυριωτέρα ἦν τὸ κατὰ τοῦ ὀρθοδόξου Ἀκακίου ἀνάθεμα (ὅρα Mansi VIII, σελ. 388, 389, 397, 398, 412 καὶ 424), ὃ δὴ ὑπὲρ πάντα οἱ ἐν Ἀνατολῇ ὀρθόδοξοι ἀπέκρουον. Τίνος ὅμως ἔνεκεν ὁ Ἀναστάσιος, οὐκ ἀφίησι τὴν περὶ τούτου κρίσιν τῇ μελλούσῃ συνόδῳ, ἀλλὰ διακόπτει τὰς μετὰ τοῦ πάπα διαπραγματεύσεις καὶ ματαιοῖ τὴν σύνοδον; ἔμελεν ἄρα γε αὐτῷ περὶ τῆς μνήμης τοῦ Ἀκακίου, ἢ περὶ τῶν ὀρθοδόξων; οὐδαμῶς, ὡς ἡ πρὸς αὐτοὺς διαγωγή, τὰ φρονήματα καὶ ἡ περὶ τοῦ Ἑνωτικοῦ αὐτοῦ γνώμη μαρτυροῦσι καὶ αἱ πρότερον αὐτοῦ μετὰ τοῦ πάπα Ἀναστασίου πρὸς ἔνωσιν διαπραγματεύσεις ἀπέδειξαν (Θεόδωρ. Ἀναγν. II, 17)· ὅτι ἰδίᾳ ἔμελεν αὐτῷ ἦν τὸ καταστεῖλαι ἐπὶ τοῦ παρόντος τὴν ὁρμὴν τοῦ ἐπικινδύνου Βιταλιανοῦ καὶ κερδῆσαι καιρὸν πρὸς τὸ τελεσφορώτερον κατ' αὐτοῦ ἀντεπεξελθεῖν, ὡς τὰ μετὰ ταῦτα γεγονότα ἐμαρτύρησαν.

²⁾ Εἰς τὴν δευτέραν ταύτην ἐπανάστασιν ἀνακτέον τὴν ὑπὸ Εὐαγρίου (III, 43) καὶ Μαλάλα (σελ. 403) μνημονευομένην καὶ μετὰ τὴν ἥτταν τοῦ στρατηγοῦ Κυρίλλου συμβᾶσαν παρὰ τὰς Συκὰς ναυμαχίαν, καθ' ἣν ὁ Βιταλιανὸς κατὰ κράτος ὑπὸ Μαρίνου τοῦ Σύρου ἡττηθεὶς ἀπεχώρησεν εἰς Ἀγχίαλον (ὅρα Loofs, Leont. v. Byzanz σελ. 247).

αὐτοκράτορος. Τὸ μοιραῖον τέρμα ἐπῆλθεν· ὁ θάνατος κατέλαβεν ἐν ἀνησυχίᾳ καὶ ἐσωτερικοῖς ἀγῶσι¹⁾ τὸν ἐσχατόγηρον, τὸ 84 πού τῆς ἡλικίας ἔτος ἄγοντα Ἀναστάσιον, τὴν 9^{ην} πρὸς τὴν 10^{ην} Ἰουλίου τοῦ 518 (Θεοφάν. σελ. 154. Βίος Σάββα κεφ. νζ! σελ. 325. Μαλάλ. σελ. 410)· σὺν τῷ θανάτῳ δ' αὐτοῦ ἐπῆλθεν ἐν τε τοῖς πολιτικοῖς καὶ ἐκκλησιαστικοῖς τοῦ Βυζαντίου πράγμασι μεγίστη μεταβολὴ καὶ ἀλλοίωσις τὰ μάλιστα, ὡς ὁψόμεθα, ἐπὶ τε τῶν τυχῶν τοῦ μονοφυσιτισμοῦ ἐν γένει καὶ τῶν τοῦ Σευήρου ἰδίᾳ ἐπενεργήσασα.

III.

Ο ΣΕΥΗΡΟΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ.

Ὁ Ἀναστάσιος ἐτελεύτησεν ἄπαις, οὐδένα καταλιπὼν τοῦ τε θρόνου καὶ τοῦ ἔργου αὐτοῦ διάδοχον. Ὁ τοῦ Βυζαντίου θρόνος ἐπεφυλάσσετο καὶ αὖθις τῷ εὐνοηθησομένῳ ὑπὸ τῆς εὐτυχοῦς τῶν περιστάσεων συνδρομῆς καὶ τῆς τοῦ στρατοῦ εὐνοίας, ἡ δὲ περαιτέρω τήρησις τῆς μέχρι τοῦ νῦν φίλα τοῖς μονοφυσίταις φρονούσης ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς ἐξηρτᾶτο τῆς τοῦ νέου αὐτοκράτορος ἐκλογῆς καὶ τῶν δογματικῶν, ὧν οὗτος εἶχετο φρονημάτων. Ἡ στιγμὴ ἦν κρισιμωτάτη τοῖς μονοφυσίταις· ἡ τοῦ νέου αὐτοκράτορος ἐκλογὴ ἔμελλεν ἐξαγγεῖλαι τὴν ζωὴν ἢ τὸν θάνατον τῆς ἐαυτῶν μερίδος. Ταῦτα ὑπὲρ πάντα ἕτερον κατανοοῦντες οἱ τοῦ τελευτήσαντος αὐτοκράτορος μονοφυσῖται ὑπουργοί, οἱ μεγάλῃν δύναμιν ἐν τοῖς πολιτικοῖς κεκτημένοι ἐπειράθησαν τὴν ἀνωτάτην καταλαβεῖν ἀρχήν, ἕνα τινὰ ἐκ μέσου αὐτῶν ἐκλέγοντες καὶ αὐτοκράτορα καθιστάντες.

¹⁾ Τὰ περὶ τῶν φοβερῶν ὀνείρων καὶ τοῦ ἔτι φοβερωτέρου τέλους τοῦ Ἀναστασίου, περὶ ὧν ἡμῖν ἱστοροῦσι Θεοφάνης (σελ. 163—164), Θεόδωρος ὁ Ἀναγνώστης (II, 27) καὶ ὁ τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Σάββα συγγραφεὺς (κεφ. ξ', σελ. 326) οὐκ ἔστιν εἰλημμένα ἐκ τοῦ ἀέρος, οὐδὲ τὸ μῖσος καὶ ἡ τῶν ὀρθοδόξων κατὰ τοῦ Ἀναστασίου ἀποστροφὴ ἐφεῦρε καὶ ἔπλασεν, ὡς ὁ Walch (ὄρα Ketzergeschichte τομ. V, σ. 1025) θέλει, ἀλλ' ἔχουσιν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὑπόστασιν τινα ἀληθείας. Βεβαίως ὁ Ἀναστάσιος οὐδαμῶς ἐβλήθη ὑπὸ φυσικῶν κεραυνῶν, οὐδὲ ἐμβρόντητος γέγονεν· ὅτι αὐτὸν δεινῶς κατὰ τὰς τελευταίας αὐτοῦ ἐπιγείους ἡμέρας ἔβαλλεν, ἦσαν οἱ ἡθικοὶ κεραυνοί, αἱ τοῦ συνειδότος τύψεις καὶ ἡ καταλαβοῦσα αὐτὸν ἐσωτερικὴ ἀνησυχία, ὅτι μετὰ τοσαύτας ὑπὲρ τοῦ μονοφυσιτισμοῦ ἐνεργείας ἔβλεπε τοὺς ὀρθοδόξους αἰφνης ἰσχυροὺς ἐξεγειρομένους καὶ ἀπειλοῦντας τὸ ἑαυτοῦ ἔργον· ταῦτα γνωστὰ τοῖς τότε γεγόμενα καὶ διαδοθέντα, παρέσχον εἴτα ἀφορμὴν τῇ εὐσεβεῖ καὶ πρὸς πᾶν τὸ ὑπερφυσικὸν καὶ θαυμάσιον ῥεπούση φαντασίᾳ τῶν χρονογράφων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δοῦναι αὐτοῖς δραματικωτέραν ὄψιν καὶ παραστήσαι ἐπὶ τὸ φοβερώτερον, ὡς τιμωρίαν τῆς θείας δίκης.

Κατὰ τὴν τοῦ Εὐαγρίου (IV 1 καὶ 2) διήγησιν ὁ ὑπουργὸς Ἀμάντιος, ὁ τῶν βασιλικῶν κοιτῶνων προεστώς, καίπερ τὰ μάλιστα δυνατὸς τὴν αὐτοκρατορικὴν σφετερίσασθαι ἐξουσίαν, ὑπὸ τοῦ νόμου μέντοι, ἅτε εὐνοῦχος, ἀπειργόμενος, ἠβουλήθη Θεόκριτόν τινα πιστὸν αὐτῷ τυγχάνοντα τὴν αὐτοκρατορικὴν περιβαλεῖν ἀλουργίδα, ἵνα αὐτὸς δι' ἐκείνου κυβερνᾷ. Πρὸς τὴν τοῦ σχεδίου μέντοι διεξαγωγὴν καὶ ἐπιτυχίαν ἔδει ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸν στρατὸν ἔχειν καὶ δὴ τὴν ἐν τῷ παλατίῳ φρουρὰν καὶ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῆς. Ἀρχηγὸς τότε τῶν αὐτοκρατορικῶν σωματοφυλάκων ἐτύγγχανεν ὢν Ἰουστῖνος ὁ Θραῶξ, ὃν, ὡς Προκόπιός φησι (Histor. arcan. 6, 4), „ἄρχοντα..... Ἀναστάσιος βασιλεὺς κατεστήσατο τῶν ἐν τῷ παλατίῳ φυλάκων”. Τοῦτον οὖν Ἀμάντιος πιθανῶς ἤττον πόντων τῶν ἄλλων ὑποπτεύων εἰς τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν ἐποφθαλμιᾷν μεταπεμψάμενος „χρήματα αὐτῷ μεγάλα δίδωσι διανεῖμαι κελεύσας τοῖς εἰς τοῦτο μάλιστα ἐπιτηδείοις, οἷοις τε οὔσι τὸ ἀλουργὲς σχῆμα τῷ Θεοκρίτῳ περιθεῖναι”. Ἰουστῖνος δὲ τὰ χρήματα λαβὼν, ἐχρήσατο μὲν τούτοις, οὐ μὲν ὑπὲρ τῆς τοῦ Θεοκρίτου, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἐκλογῆς· καὶ οὕτω τὸν τε δῆμον καὶ τὸν στρατὸν εἰς ἑαυτὸν ἐλκύσας, ἀναγορεύεται ὑπὸ τῶν βασιλικῶν σωματοφυλάκων αὐτοκράτωρ τὴν αὐτὴν τοῦ θανάτου τοῦ Ἀναστασίου ἡμέραν (ὄρα Θεοφάν. σελ. 165. Θεοδώρ. Ἀναγνώστ. II, 37. Μαλάλ. 409—410. Πασχάλ. χρονικ. σελ. 611).

Σὺν τῇ ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἀνόδῳ τοῦ Ἰουστίνου ὥχετο καὶ ἡ τελευταία τῶν μονοφυσιτῶν ἐλπίς, τὰ δὲ κατ' αὐτοὺς ἐν μεγίστῳ περιέστησαν σάλῳ καὶ κλύδωνι. Ἰουστῖνος γὰρ ὀρθόδοξος ὢν καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ὁπαδός, ἅμα τὰ τῆς βασιλείας σκῆπτρα ἀναλαβὼν, εἴτε οἰκεία βουλήσει, εἴτε ταῖς τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ Ἰουστινιανοῦ ὁδηγίαις καὶ τῇ τοῦ στρατηγοῦ Βιταλιανοῦ ἐπόμενος συμβουλῇ (Θεοφάν. σελ. 165. Εὐαγρ. IV, 3 καὶ 4. Marcellin. comes ad ann. 519) σκοπὸν καὶ τέλος τῆς ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς αὐτοῦ πορείας ἔθετο τὴν ἀπανταχοῦ τοῦ κράτους ἀνασύστασιν τῆς ὀρθοδοξίας αἵρων τὸ ἀπὸ τοῦ Ἑνωτικοῦ τοῦ Ζήνωνος μεταξὺ ἀνατολῆς καὶ δύσεως κρατοῦν σχίσμα. Τὴν πρὸς τοῦτο δὲ ἐξομαλύνων ὁδὸν ἐπεχείρησε πρῶτον ἐπαναγαγεῖν τὸ πρὸ τοῦ Ἀναστασίου καὶ Ζήνωνος καθεστὸς ἐπιβάλλων ἀπανταχοῦ τῆς ἀνατολῆς τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀναγνώρισιν καὶ ἀποδοχὴν τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου. Τούτου δὲ μετὰ μεγίστου ἐπελάβετο ζήλου, διότι οὐ μόνον δογματικαὶ πεποιθήσεις ὑπηγόρευον αὐτῷ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ αἱ πανταχόθεν τῆς ἀνατολῆς ἀφικνούμεναι ἀναφοραὶ καὶ λίβελλοι πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν τῆνικαῦτα πατριάρχην Ἰωάννην ἐπεκαλοῦντο τὴν ἐπέμβασιν αὐτοῦ καὶ ἀρωγὴν ὑπὲρ τῆς ὑπὸ

τῶν μονοφυσιτῶν πολεμουμένης ὀρθοδοξίας, ὑπὲρ τῶν ἀδίκως διωχθέντων καὶ καθαιρεθέντων ἐπισκόπων καὶ τοῦ ὑπ' αὐτοὺς κλήρου. Ἐν τούτῳ ἀρχὴν ἐποιήσατο αὕτῃ ἡ πρωτεύουσα. Τὴν 15 Ἰουλίου, ἱεουργοῦντος τοῦ πατριάρχου, κλήρος καὶ λαὸς ἐπιμόνως ἀπήτουν τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον καὶ τὰ ὀνόματα τῶν πατριαρχῶν, Ῥώμης Λέοντος καὶ Κωνσταντινουπόλεως Εὐφημίου καὶ Μακεδονίου τοῖς ἱεροῖς ἐγγραφῆναι διπτύχοις· τὴν ἐπιοῦσαν δὲ ἐπινεύσει τοῦ αὐτοκράτορος πρὸς καθολικὴν χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν μετὰ ἐκκλησιαστικῆς πομπῆς καὶ μεγαλοπρεπείας ἀνεκηρύχθη ἡ ἐν Χαλκηδόνι σύνοδος καὶ ἐνεγράφησαν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις τὰ ὀνόματα τῶν ἀνωτέρω πατριαρχῶν. Σύνοδος δὲ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐνδημούντων ἐπισκόπων ὑπὲρ τοὺς τεσσαράκοντα ἐπιδοκιμάσασα καὶ ἐπιβεβαιώσασα τὰ γενόμενα ἀνήγγειλε διὰ τοῦ πατριάρχου τῷ αὐτοκράτορι. Αὐτοκρατορικὰ τοίνυν κελεύσματα¹⁾ μετὰ πατριαρχικῶν γραμμάτων ἀπολυθέντα ἐνετέλλοντο τοῖς ἀπανταχοῦ τοῦ κράτους ἐπισκόποις τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου καὶ τὴν ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις αὐτῆς ἐγγραφῆν. Ἐν ᾧ δὲ οἱ ὀρθόδοξοι πρόθυμοι καὶ χαίροντες ἔσπευδον τὰς βασιλικὰς ἐκτελέσαι διατάξεις, οἱ μονοφυσῖται καὶ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Συρίᾳ μετὰ τοσαύτης ἀνθίσταντο ἐπιμονῆς ὑπεῖξαι ταύταις, μεθ' ὅσου πρότερον ζήλου ἀπέκρουον καὶ ἀνεθεμάτιζον τὴν σύνοδον. Καὶ ἐν Αἰγύπτῳ μὲν, ἔνθα ἡ περὶ μιᾶς φύσεως δόξα ἦν τὸ κρατοῦν δόγμα, ἡ δὲ τοῦ αὐτοκράτορος ἐξουσία τοσοῦτον ἀσθενής, ὅσον ἄγριος ὁ φανατισμὸς τοῦ κλήρου καὶ ἡ ἐπὶ τῶν ἰθαγενῶν αὐτοῦ δύναμις ἀπεριόριστος, ἡ βασιλικὴ ἐξουσία ἡδυνάτει ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐπιβαλεῖν καὶ σεβαστὴν καταστῆσαι τὴν ἑαυτῆς θέλησιν. Ἀλλ' ἐν Συρίᾳ, ἔνθα καὶ οἱ ὀρθόδοξοι πολυάριθμοι καὶ ἡ αὐτοκρατορικὴ ἐξουσία ἰσχυρὰ καὶ σεβαστή, οἱ μονοφυσῖται ἀπέτισαν πικρὰ τῆς ἀντιστάσεως αὐτῶν τὰ ἀντίποινα. Αἱ ἐν Συρίᾳ ἀρχαὶ διετάχθησαν ἀγγεῖλαι τοῖς μονοφυσίταις τῶν ἐπισκόπων ἢ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἀναγνωρίσαι, ἢ τὰς ἑαυτῶν ἐπισκοπὰς καταλιπεῖν. Καί τινες μὲν ὑπέκυψαν τοῖς

¹⁾ Ῥητῶς βεβαιοῦται ὅτι ὁ Ἰουστίνος ἀπέλυσε τοιαῦτα κελεύσματα καίπερ μὴ μέχρις ἡμῶν περιωθέντα. Ὁ Εὐάγριος (IV, 9) γράφει: „ἤδη τε τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου κηρυττομένης ἀνὰ τὰς ἀγιωτάτας ἐκκλησίας κελεύσασιν Ἰουστίνου“· ὁ δὲ Σκυθοπολίτης Κύριλλος (Βίος Σάββα κεφ. ξ', σελ. 366) „Ἀναστασίου τελευτήσαντος, Ἰουστίνος αὐτίκα τὴν βασιλείαν παραλαβὼν νόμοις ἐχρήσατο τοῖς κελεύουσι τοὺς ὑπὸ Ἀναστασίου ἐξορισθέντας πάντας ἀνακληθῆναι καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον τοῖς ἱεροῖς ἐνταγῆναι διπτύχοις, ὅπερ ἐποίησαν ἐμφανισθεισῶν τῶν θείων κελεύσεων καὶ ἐν Ἱεροσολύμοις“· ὁ δὲ τῆς Τύρου λαὸς ἐν ταῖς ὑπὲρ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου καὶ κατὰ τοῦ Σευήρου ἐπ' ἐκκλησίας δηλώσεσιν αὐτοῦ ἀναφωνεῖ: Ἰουστίνος κελεύει (ὅρα Mansi τομ. VIII, σελ. 1083).

βασιλικοῖς κελεύσμασιν, οἱ πλείοις μέντοι καὶ φανατικώτεροι, ἢ προλαβόντες ἔφυγον κρύφα, ἢ προείλοντο τὴν παραίτησιν καὶ τὴν ἐξορίαν (Θεοφάν σελ. 165. ὅρα Herzog. R. E. τομ. X, σελ. 212—244. Assemani B. O. τομ. II, σελ. 50—52).¹⁾

Ἀλλὰ τὰ ὑπὸ τῆς πολιτείας ληφθέντα κατὰ τῶν μονοφυσιτῶν μέτρα μετ' ἐξαιρετικῆς αὐστηρότητος ἔμελλον ἐφαρμοσθῆναι κατὰ τοῦ πατριάρχου Ἀντιοχείας Σευήρου, ὡς τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ ὑποκινητοῦ πασῶν τῶν ταραχῶν, τῶν πιέσεων καὶ τῶν διωγμῶν, οὓς οἱ ὀρθόδοξοι ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀναστασίου ἐν Συρίᾳ ὑπέμειναν, ὡς τοῦ ἀσπονδοτέρου ἐχθροῦ τῆς ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ δεινοτέρου τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου πολεμίου καὶ ὑβριστοῦ. Ἡ κατ' αὐτοῦ ἀποστροφὴ καὶ κατακραυγὴ ἐξεδηλώθη ἰσχυρὰ καὶ καθολικῇ. Ἄμα γὰρ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀναστασίου καὶ τῆς ἐπὶ τὸν θρόνον ἀνόδου τοῦ ὀρθοδόξου Ἰουστίνου ἀνὰ τὰς ἐπαρχίας τοῦ κράτους διαφημισθείσης, ἄθροοι ἐκ Συρίας καὶ Παλαιστίνης ἀφικνοῦντο πρὸς τὸν πατριάρχην Ἰωάννην καὶ τὸν αὐτοκράτορα λίβελλοι καὶ δεήσεις ἐπαρχιῶν, μοναστηρίων, ἐπισκόπων, ἀρχιμανδριτῶν καὶ μοναχῶν, διεκτραγωδοῦντες τὰ κατὰ τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας, τῶν ἁγίων πατέρων καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ἀναθέματα αὐτοῦ καὶ τὰς ὑβρεις, τὸν ὑπ' αὐτοῦ ποικίλαις μηχαναῖς ἀσκηθέντα βιασμόν τῶν συνειδήσεων, τὰς πιέσεις καὶ τοὺς διωγμούς, ὅσους πρὸς αὐτοῦ ὑπέμειναν οἱ ὀρθόδοξοι, τὰς στάσεις τοὺς φόνους καὶ τὰς τῶν μοναστηρίων κατασκαφάς, ἅπερ τῇ γνώσει καὶ τῇ ἐπιδοκιμασίᾳ καὶ τῇ συνδρομῇ αὐτοῦ διεπράχθησαν, τὰς ἀντικανονικὰς αὐτοῦ ἐν ταῖς ὑπὸ τὸν θρόνον Ἀντιοχείας ὑπαγομέναις μητροπόλεσι καὶ ἐπισκοπαῖς ἐπεμβάσεις, τὴν κατασπάθησιν καὶ ἀπεμπόλησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν χρημάτων καὶ μυρία ἕτερα ἐγκλήματα καὶ ἐκλιπαροῦντες, ὅπως ἢ τῶν Ἀντιοχέων ἐκκλησία ἀπαλλαγῇ τοῦ ἐπὶ πλέον κακοπαθεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι πρὸς ἀνδρός, ὃς ἐν τῇ ἑαυτοῦ ποιμαντορίᾳ λύκος ἀντὶ ποιμένος ἐδείχθη. Ἀλλὰ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἔνθα ζωηρὰν ἔτι ἐτήρουν τὴν μνήμην τῶν πράξεων τοῦ Σευήρου, τὰς παρρησίας καὶ ἀναφανδὸν κατὰ τῆς ἐν

¹⁾ Καὶ ἐκ τοῦ Χρονικοῦ τῆς Ἑδέσσης (Assemani B. O. τομ. I, σελ. 408—412) καὶ ἐκ τῆς ἐκκλ. ἱστορίας Ἰωάννου τοῦ Ἐφέσου (ἐνθ. ἀνωτέρ. τομ. II, σελ. 50—52) ἐξάγεται, ὅτι οἱ ὑπὸ τῆς πολιτείας διωχθέντας ἐν ἀνατολῇ μονοφυσῖται ἐπίσκοποι ἦσαν πολυάριθμοι. Τὸ δὲ Χρονικὸν τοῦ Διονυσίου Tell-Mahré ὀνομαστὶ ἀναφέρει πεντήκοντα καὶ τέσσαρας ἐπισκόπους τῶν ἐπαρχιῶν Κιλικίας, Καππαδοκίας καὶ Συρίας ἐκβληθέντας τῶν ἐπισκοπῶν αὐτῶν ἅτε πείσμονα ἀντιτάξαντας ἄρνησιν τοῖς τε αὐτοκρατορικοῖς ὑπεῖξαι κελεύσμασι καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι δέξασθαι σύνοδον (ὅρα Corpus Inscript. Graec. 1269. Leiden 1891. „Bijdrage tot Kerkgeschiedenis het Oosten“ κτλ. ὑπὸ H. G. Kleyn, σελ. 66—68).

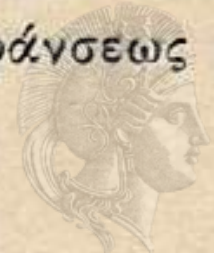
Χαλκηδόνι συνόδου αὐτοῦ βλασφημίας καὶ τὴν κατὰ τοῦ πατριάρχου Μακεδονίου ἐνέργειαν, κληῖρος καὶ λαὸς ἐν πανηγυρικῇ καὶ πανδήμῳ ἐπ' ἐκκλησίας δηλώσει μιᾷ φωνῇ ὑπέβαλον αὐτὸν τῷ ἀναθέματι, ὡς τὸν μέγιστον καὶ φοβερώτατον τῆς ὀρθοδοξίας πολέμιον, ὡς τὸν κινδυνωδέστατον κατὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν στασιαστὴν καὶ αἵρεσιάρχην. Αὐτὸ τοῦτο συνέβη καὶ ἐν Τύρῳ καὶ ἐνταῦθα λαὸς καὶ κληῖρος προεξάρχοντος τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἐπιφανίου, ἐπιδοκιμάσαντες καὶ δεξάμενοι τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει πραχθέντα πανηγυρικῶς τὴν 16^{ην} Σεπτεμβρίου ἐξήνεγκον ἐπ' ἐκκλησίας κατὰ τοῦ Σευήρου τὸ ἀνάθεμα· οὐκ ἄλλως δὲ καὶ ἐν Ἱεροσολύμοις ἐγένετο (Mansi τόμ. VIII, σελ. 998. 999 καὶ 1033. Βίος Σάββα κεφ. ζ'. σελ. 326). Ἀλλὰ καὶ ὁ στρατηγὸς Βιταλιανὸς, ὁ τὰ μέγιστα παρὰ Ἰουστίνου τιμηθεὶς καὶ τὰ μάλιστα νῦν παρ' αὐτῷ ἰσχύων ἐκ προσωπικῆς ἀγόμενος κατὰ τοῦ Σευήρου ἔχθρας ("διότι γε εἰς αὐτὸν ὕβριζεν ἐν τοῖς ἑαυτοῦ λόγοις ὁ Σευῆρος") τὰ μέγιστα κατ' αὐτοῦ συνεβάλετο (Εὐαγγ. IV, 4. Μαλάλ. σελ. 411. Θεοφάν. σελ. 165. Liberat. brev. cap. 19). Ἐκ τούτων τοίνυν ἀπάντων ὁ αὐτοκράτωρ κινηθεὶς κελεύει τῷ πρώτῳ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἔτει Εἰρηναῖον τὸν κόμητα τῆς Ἀνατολῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐδρεύοντα κωλύσαι τὸν Σευῆρον τοῦ δραπετεῦσαι, αὐτοκρατορικὸς δὲ ἀπεσταλμένος ἀπέρχεται ὡς τάχος εἰς Ἀντιόχειαν ἐντεταλμένος τὸν Σευῆρον εἰς Κωνσταντινουπολιν ἀγαγεῖν ἐπὶ τῷ ἀπολογῆσθαι διὰ τὰς συγγραφὰς αὐτοῦ κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου καὶ τὰς βλασφημίας. Καὶ Εἰρηναῖος μὲν τὰς αὐτοκρατορικὰς πληρῶν ἐντολὰς "πᾶσαν ἀκριβῆ τῷ Σευήρῳ φυλακὴν περιέθετο μὴ διαδρᾶναι τῆς Ἀντιόχου". Ἀλλ' ὁ Σευῆρος εὖ εἰδώς, οἷον ἐχθρὸν θανάσιμον εἶχεν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐκ δὲ τῶν κατ' αὐτοῦ ληφθέντων μέτρων τεκμαιρόμενος, οἷα αὐτὸν ἀνέμενεν ἐκεῖ τύχη, ἐπέτυχε ματαιῶσαι πάντα τὰ ὑπὸ τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ ἀρχῶν κατ' αὐτοῦ ληφθέντα μέτρα καὶ διαφυγὼν τοὺς ἑαυτοῦ φύλακας καταλαμβάνει νυκτὸς τὸ τῆς Ἀντιοχείας ἐπίνειον, τὴν Σελεύκειαν, καὶ πλοίου ἐπιβιβασθεὶς ἀπαίρει ὡς τάχος εἰς Ἀλεξάνδρειαν περὶ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου τοῦ 518 (Εὐαγγ. IV, 4. Liberat. brev. cap. 19. Μαλάλ. σελ. 411. Θεοφάν. σελ. 165. Λεοντίου Βυζαντ. "κατὰ Μονοφυσιτῶν" Migne Ἑλλ. Πατρολ. τόμ. 86, Β. σελ. 1845. Renaudot "hist. patriarch. alexandrin." σελ. 133).

Ἐνταῦθα ἐζήτησαν ἄσυλον μικρὸν πρὸ τοῦ Σευήρου Ἰουλιανὸς ὁ Ἀλικαρνασοῦ καὶ ἕτεροι τῶν ἀρχηγῶν τῶν μονοφυσιτῶν φεύγοντες τὴν τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ὀργὴν καὶ τὴν τιμωρίαν. Ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην οἱ μονοφυσῖται εἰσιν, οὐχὶ μερίς τις τὴν

ὑπεροχὴν ἀξιοῦσα, ἀλλὰ σύμπας ὁ ἰθαγενὴς λαὸς καὶ κληῖρος ἀντε-
χόμενοι τῆς περὶ μιᾶς φύσεως δόξης, οἷά τινος τὴν ἐθνικὴν αὐτῶν
ἰδιοφυΐαν, τὸν ἐθνικὸν αὐτῶν χαρακτῆρα διακρίνοντος γνωρίσματος,
ἀκατατανίκητον αἰσθανόμενοι ἀπέχθειαν καὶ ἀποστροφὴν καὶ φυλε-
τικόν, οὕτως εἰπεῖν, μῖσος κατὰ τε τῶν ἐν Βυζαντίῳ ἀρχῶν καὶ τῶν
ὀρθοδόξων ἐν γένει. Τὸ ἐν τῇ δογματικῇ καὶ φυλετικῇ ταύτῃ ἀντι-
θέσει συμπαγὲς καὶ ὁμόφωνον τῶν Αἰγυπτίων ἀφ' ἐνὸς καὶ τὸ ἀνίσ-
χυρον τῆς ἐν Βυζαντίῳ κυβερνήσεως ἐν τοῖς πράγμασι τῆς Αἰγύπτου
ἀφ' ἐτέρου, παρεῖχε τοῖς ἐνταῦθα μονοφυσίταις τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν
τόλμην τὰ τε ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου
αὐτοκρατορικὰ κελεύσματα ἀνεκτέλεστα παραθεωρῆσαι καὶ τοῖς φυ-
γάσιν ἀσφαλὲς ἄσυλον παρασχεῖν. — Καὶ πάντας μὲν τοὺς εἰς αὐτὴν
καταφυγόντας ὑπεδέξατο ἢ τῶν Ἀλεξανδρέων πόλις μετ' ἀγάπης καὶ
θαυμασμοῦ, οἷά τινος ἡττηθέντας μὲν, ἀλλὰ κρατερῶς καὶ ἐνδόξως
ἀγωνισαμένους ἥρωας, ἐξαιρέτως ὅμως τὸν Σευῆρον, ὃν οἱ ὑπὲρ τῆς
περὶ μιᾶς φύσεως διδασκαλίας ἀγῶνες καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ καὶ συγ-
γραφῇ ἀνήγαγον εἰς τὸ ὑψιστον τῆς δόξης καὶ τῆς περιωπῆς σημεῖον.
Ἡ γενομένη αὐτῷ ὑποδοχὴ ἦν ἀξία τῆς φήμης, ἥς ἀπέλαυε καὶ ἡ
εἰς Ἀλεξάνδρειαν εἰσοδος αὐτοῦ ἦν ὁμοία θριάμβῳ. Ὁ πατριάρχης
Τιμόθεος ὁ τοῦ Διοσκόρου τοῦ II διάδοχος μετὰ τοῦ κλήρου καὶ τοῦ
λαοῦ ὑπεδέξατο καὶ προσηγόρευσε αὐτόν, ὥς τὸν πρόμαχον τῆς
ὀρθοδοξοῦ πίστεως κατὰ τῶν πεπλανημένων τοῦ Νεστορίου δογμάτων
ἐπὶ μακρὸν δὲ εἶτα ἐώρταζον οἱ μονοφυσῖται τὴν μνήμην τῆς εἰς
Ἀλεξάνδρειαν εἰσόδου αὐτοῦ (Liberat. brev. cap. 19 ὅρα καὶ Dictio-
nary of christian biography "Severus" σελ. 638).

Ἀλλ' ὁ ἐνθουσιασμὸς καὶ ἡ χαρὰ τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπὶ τοῖς
πρὸς αὐτοὺς καταφυγοῦσιν ὁμοδόξοις οὐκ εἰς μακρὸν παρετάθη. Τὴν
πρότερον κρατοῦσαν παρ' αὐτοῖς εἰρήνην καὶ σύμπνοιαν ἐν τῷ δόγ-
ματι διεδέξαντο μετὰ μικρὸν διάστασις φρονημάτων καὶ σφοδραὶ
ἐριδες καὶ σχίσματα· οἱ πρὸς αὐτοὺς καταφυγόντες ἡνωμένοι πρότερον
ἐν τῷ κατὰ τῶν ὀρθοδόξων πολέμῳ, ἤρξαντο νῦν σφοδρῶς ἀλλήλοις
ἐρίζοντες· "προσθέντες ἑαυτοῖς τμήματα καὶ κατ' ἀλλήλων τὸν ἐκεῖσε
λαὸν κινήσαντες, ὥστε καὶ ἐμφυλίους γενέσθαι πολέμους καὶ πολλῶν
μὲν οἴκων γενέσθαι καύσεις, πολλῶν δὲ ἀνθρώπων αἵματα χεθῆναι"
(Mansi τομ. VIII, σελ. 1002. Liberat. brev. cap. 19 καὶ 20. Θεοφάν.
σελ. 165. Λεοντ. Βυζαντ. "Σχόλια" Ἑλλ. Πατρολ. Migne τομ. 86.
Α. σελ. 1229). Τῶν ἐρίδων δὲ τούτων μάλιστα πάντων ὁ Σευῆρος
μετασχών, συνετέλεσε μὲν τὸ καθ' ἑαυτὸν εἰς τὴν γένεσιν τῶν μερί-
δων καὶ τῶν ταραχῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, διὰ τῆς ἀποφάνσεως μέντοι

αὐτοῦ καὶ τοῦ κύρους ἔθηκε φραγμὸν τοῖς ἀτόποις, εἰς ᾧ ἤγε τὴν μονοφυσιτικὴν διδασκαλίαν τὸ πρῶτον ἄτοπον, ἢ ἀποδοχὴ μιᾶς ἐν τῷ Χριστῷ φύσεως. Τὴν ἀφορμὴν παρέσχεν ἡ πρὸς Ἰουλιανὸν τὸν Ἀλικαρνασοῦ διαφωνία τοῦ Σευήρου περὶ φθαρτοῦ καὶ ἀφθάρτου τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. Καὶ πότε μὲν ἡ διαφωνία ἐγεννήθη καὶ ἡ ἔρις ἐξερράγη, οὐχ οἶον τέ ἐστὶν ἀκριβῶς ὀρίσασθαι· ὡς μέντοι ἐκ τῶν πηγῶν ἐξάγεται, οὐ πολλῷ βραδύτερον τῆς εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀφίξεως αὐτῶν (Liberat. brev. cap. 19. Λεοντ. Βυζαντ. “Σχόλια” ἐνθ. ἀνωτέρ. Loofs Leontius v. Byzanz σελ. 31—32. Θεοφάν. σελ. 222). Τὴν εἰς τὴν ἔριδα μέντοι ἀφορμὴν παρέσχεν, ὡς ἔοικεν, ὁ Ἰουλιανός, αὐτὸς πρῶτος ἀρξάμενος διαδιδόναι μετὰ τῶν μοναχῶν, ἣν εἶχε περὶ τοῦ πράγματος δόξαν. Τὰ ὑπὸ Λιβεράτου ἱστορούμενα (brev. cap. 19) οὕτω τοῦλάχιστον ἐπιτρέπουσιν ἡμῖν εἰκάσαι καὶ ἀποδέξασθαι. Ἰουλιανὸς γὰρ τὴν περὶ δύο φύσεων διδασκαλίαν τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου πολεμῆσαι βουλόμενος ἰσχυρίσατο ἀφθαρτον εἶναι μετὰ τὴν ἔνωσιν τὸ τοῦ Κυρίου σῶμα καὶ ἀθάνατον· “εἰμὴ γὰρ εἶπομεν ἀφθαρτον, ἀλλὰ φθαρτόν, διαφορὰν εἰσάγομεν πρὸς τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ. διαφορὰς δὲ εἰσαγομένης δύο φύσεις εὐρίσκονται ἐν τῷ Χριστῷ καὶ τί ἀκαίρως μαχόμεθα τῇ συνόδῳ;” Ἀλλ’ ὁ Σευήρος τοὺς πατέρας καὶ τὴν παράδοσιν ἐπικαλούμενος ἀπέδειξε τῷ προσελθόντι καὶ ἐρωτήσαντι μοναχῷ, φθαρτὸν μὲν εἶναι τὸ τοῦ Κυρίου σῶμα πρὸ τῆς ἀναστάσεως, ἀφθαρτον δὲ μετ’ αὐτήν· ἔλεγε δὲ ἀντικρούων τὰ τοῦ Ἰουλιανοῦ “ὅτι δύναται καὶ φθαρτὸν εἰπεῖν τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ διαφορὰν εἰσαγαγεῖν καὶ μίαν φύσιν εἰπεῖν (Liber. brev. cap. 19. Λεοντ. Βυζαντ. “Σχόλια” Migne Ἑλλ. Πατρ. τόμ. 86. Α. σελ. 1229). Τούτοις ἠκολούθησαν ἐπιστολιμαῖα συγγράμματα, ἐν οἷς ἀμφοτέροι τὸ κατ’ ἀρχὰς μὲν ἠπίως, εἴτα δὲ καὶ ἐπὶ τὸ σφοδρότερον καὶ ἀγωνιστικώτερον ἀντέλεξαν ἀλλήλοις ὑπερασπίζοντες ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ δόξαν.¹⁾ Ἐν τῷ διχασμῷ τούτῳ τῶν γνωμῶν ὁ πατριάρχης Τιμόθεος τὸ κατ’ ἀρχὰς ἀμφίρροπος καὶ μετὰ ἀμφοτέρων κυμαινόμενος, ἐδέξατο εἴτα ὀριστικῶς τὴν τοῦ Σευήρου δόξαν. Ἀλλ’ ἡ ἔρις μετὰ μικρὸν ἐδεινώθη εὐρυτέρας λαβοῦσα διαστάσεις· τὰ συγγράμματα ἀμφοτέρων τῶν ἐπὶ διαλεκτικῇ δεινότητι ἰσοπάλων ἀντιπάλων παρὰ τοῖς μοναχοῖς ἰδίᾳ διαδοθέντα παρέσχον ἀφορμὴν εἰς γένεσιν μερίδων, τούτων μὲν τῇ τοῦ Σευήρου, ἐκείνων δὲ τῇ τοῦ Ἰουλιανοῦ δόξῃ προ-

¹⁾ Οὐδὲν τῶν ἀνταλλαγέντων συγγραμμάτων περιεσώθη μέχρις ἡμῶν πλὴν τῶν ἐπιγραφῶν μόνον (ὄρα Assemani B. O. τομ. I, σελ. 223 καὶ 224) καὶ τινων βραχυτάτων ἀποσπασμάτων παρὰ Εὐσταθίῳ τῷ μοναχῷ (Migne Ἑλλ. Πατρ. τομ. 86, Α., σελ. 929, 932, 933. ὄρα καὶ Walch, Ketzergeschichte τομ. VIII, σελ. 550—557).

σκευμένων· καὶ τῶν μὲν τοῦ Σευήρου τοὺς τοῦ Ἰουλιανοῦ ἀφθαρτο-δοκῆτας καὶ φαντασιαστάς, τούτων δὲ ἐκείνους φθαρτολάτραις ἀποκαλούντων. Τοῦ χρόνου δὲ προϊόντος τοσοῦτον ἐπληθύνθησαν αἱ μερίδες καὶ ἐξήφθη τὸ κατ' ἀλλήλων μῖσος, ὥστε πολλὰς μὲν γενέσθαι στάσεις, πολλοὺς δὲ φόνους συμβῆναι καὶ τὴν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκκλησίαν „ἐφ' ἑαυτῆς ἡσυχάζουσιν, ὅπως ποτέ καὶ διέκειτο” εἰς δεινὴν σύγχυσιν καὶ ταραχὴν ἐμπεσεῖν καὶ εἰς τελείαν ἀνατροπὴν καταστῆναι (Θεοφάν. σελ. 165. *Liberat. brev. cap. 19* καὶ 20. Λεοντ. Βυζαντ. “Σχόλια” ἐνθ. ἀνωτέρ. *Mansi VIII*, σελ. 999—1002).

Ἄλλ' ἐν ᾧ τὰ τῶν μονοφυσιτῶν ἐν οὕτως οἰκτρᾷ διετέλουν καταστάσει καὶ ἐν μὲν τῇ ἀνατολῇ ὑφίσταντο οὗτοι περιορισμοὺς καὶ ἀφηροῦντο τὴν ἐπὶ τῆς προκατόχου βασιλείας ἐνέργειαν καὶ ἰσχύν, ἐν δὲ τῇ Αἰγύπτῳ, τῇ κοιτίδι τῆς ἑαυτῶν δόξης καὶ τῷ κέντρῳ τῆς ἑαυτῶν ἰσχύος, ἤρξαντο αὐτοὶ ἑαυτοὺς καταπολεμοῦντες, ἐν Κωνσταντινουπόλει στερρότεραι ἐτίθεντο αἱ βάσεις τῆς ἀνασυστάσεως τῆς ὀρθοδοξίας, μετὰ ζήλου ἐπιδιωκομένης τῆς ἄρσεως τοῦ ἀπὸ τριάκοντα καὶ πέντε ἐτῶν κρατοῦντος μεταξὺ ἀνατολῆς καὶ δύσεως σχίσματος. Αἱ τοῦ αὐτοκράτορος μετὰ τῆς Ῥώμης διαπραγματεύσεις¹⁾ ἤρξαντο ἤδη τὸ 518, τὸν δὲ Μάρτιον τοῦ ἐπιόντος ἔτους τῇ τε ἐπιρροῇ τοῦ Βιταλιανοῦ καὶ τῇ δραστηρίᾳ καὶ ἀκαμάτῳ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐνεργείᾳ ἐπῆλθεν ἡ ποθητὴ ἀμφοτέραις ταῖς ἐκκλησίαις ἑνώσις. Αἱ τῆς Ῥώμης ἀπαιτήσεις ἦσαν σκληραὶ καὶ καθ' ὑπερβολὴν ἄδικοι· τῆς εἰρήνης μέντοι καὶ τῆς ἐνώσεως χάριν ἐνέδωκε ταύταις ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησία· σὺν ἀνδράσιν ὑπόπτοις μόνον ἢ ἀμφιβόλοις ἢ καὶ καθαρῶς τὸ φρόνημα μονοφυσίταις, ἀνεθεματίσθησαν ἢ τῶν ἱερῶν διπτύχων ἐξηλείφθησαν καὶ ἄνδρες, ὧν οἱ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς ὀρθοδοξίας ἀγῶνες, οἱ διωγμοὶ καὶ τὰ παθήματα προὔκειντο τρανὸν ὀρθοδόξου φρονήματος τεκμήριον, τὴν δὲ ἀνασύστασιν τῆς μνήμης καὶ τὴν τοῦ ὀνόματος αὐτῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις ἐγγραφὴν ἀπήτησεν ἐπιμόνως καὶ πανηγυρικῶς ἐπεδοκίμασεν οὐ πρὸ πολλοῦ σύμπασα ἡ ὀρθόδοξος ἀνατολή. Ἡ θυσία ἦν ἀληθῶς ὀδυνηρά· ἐπεβάλλετο ὅμως ὑπὸ τῆς ἀναποδράστου ἀνάγκης. Ἐπιτελεσθείσης τῆς θυσίας, ἐπιτυχούσης τῆς Ῥώμης, εἰ μὴ ἐν πάσαις, ἀλλὰ γε ἐν ταῖς πλείσταις τῶν ἑαυτῆς ἀξιώσεων, αἱ ὑποψίαι ἐντελῶς

¹⁾ Τὴν ὅλην πορείαν τῶν μετὰ τῆς Ῥώμης διαπραγματεύσεων καὶ τῆς ἄρσεως τοῦ σχίσματος λεπτομερῶς ἱστοροῦσιν αἱ τοῦ αὐτοκράτορος, τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ Ἰουστινιανοῦ, τῶν πατριαρχῶν Ἰωάννου καὶ Ἐπιφανίου, αἱ τοῦ πάπα Ὁρμίσδα ἐπιστολαὶ καὶ αἱ τῶν ἀπεσταλμένων τούτου ἐκθέσεις παρὰ *Mansi* τομ. *VIII*, σελ. 434—524.

ἤρθησαν καὶ αἱ ἀπὸ μακροῦ κεχωρισμένοι ἀδελφαὶ ἐκκλησίαι ἐκοινώνησαν καὶ αὖθις ἀλλήλαις.¹⁾

Οὕτως ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστῖνος διὰ τῆς ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς αὐτοῦ πορείας κατὰ τὴν ἐνεαετῇ αὐτοῦ βασιλείαν ἐπέτυχεν ἐν μέρει παρασχεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ κράτει σταθεράν τινα καὶ ὀρισμένην πραγμάτων κατάστασιν. Αἱ ἐπὶ τοῦ Ζήνωνος δημιουργηθεῖσαι διάφοροι ἀντίπαλοι μερίδες ὀρθοδόξων καὶ μονοφυσιτῶν, ἐπὶ δὲ τῆς τοῦ Ἀναστασίου βασιλείας διὰ τῆς λοξῆς καὶ παλιμβόλου ἐκείνου πολιτικῆς πληθυνθεῖσαι καὶ τὴν ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς σύγχυσιν καὶ ταραχὴν εἰς τὸ ἔπακρον ἀγαγοῦσαι, νῦν ἡ ἐξέλιπον, ἡ ὑπάρχουσαι οὐκέτι ἐτόλμων δημοσίᾳ τι ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀξιῶν. Τὸ τοῦ Ζήνωνος Ἑνωτικὸν τῷ ἐπὶ καλῷ μὲν σκοπῷ ἐπινοηθὲν καὶ ἐκδοθὲν, ἀλλὰ τοσοῦτον ὑπὸ τῶν μονοφυσιτῶν διαστραφὲν καὶ ὑπὸ τῶν κατὰ τὴν δύσιν ὀρθοδόξων παρανοηθὲν, ἐξηφανίσθη διὰ παντὸς²⁾ ταφὲν ὑπὸ τὰ ἔρείπια τῆς τοῦ Ἀναστασίου πολιτικῆς. Ἀπὸ τοῦ νῦν τῇ ἀνασυστάσει τῆς ὀρθοδοξίας καὶ τῆς μετὰ τῆς Ῥώμης ἐκκλησιαστικῆς

¹⁾ Ὅποίας ἀντιστάσεως ἔτυχον αἱ ἀπαιτήσεις τῆς Ῥώμ. ἐκκλησίας καὶ μεθ' ὁπόσας δυσχερείας ἐπετεύχθη ἐν ἀνατολῇ τὸ τῆς ἐνώσεως ἔργον μαρτυρεῖ οὐ μόνον ἡ ἐν Θεσσαλονίκῃ κατὰ τῶν παπικῶν ἀπεσταλμένων στάσις (Mansi VIII, 474—476), ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστίνου πρὸς τὸν πάπαν Ὁρμίσδαν ἐπιστολὴ (αὐτόθι σελ. 509), δι' ἧς ἀναγγέλλων τούτῳ τὴν ἀντίστασιν τῶν ἐν Πόντῳ, Ἀσίᾳ καὶ Ἀνατολῇ ἐπισκόπων τοῦ ὑπεῖξαι ταῖς Ῥωμαϊκαῖς ἀξιώσεσι καὶ ἀναθεματίσαι ἐπισκόπους, ὧν ἡ μνήμη ἐτηρεῖτο παρ' αὐτοῖς ἐν εὐλογίαις, αἰτεῖ τὸν πάπαν πρὸς ἄρσιν τῶν δυσχερειῶν ἀποστῆναι τῶν ἀξιώσεων τούτων καὶ συγκαταβατικώτερον φανῆναι ἐπισυνάπτων εἰς βεβαίωσιν καὶ τὰς αὐτῷ πεμφθείσας ἀναφοράς. Ἐντεῦθεν οὖν ὁ πάπας πεισθεὶς γράφει εἴτα τῷ πατριάρχῃ Ἐπιφανίῳ ἐνδιδούς καὶ ἀφίεις αὐτὸν ἐλεύθερον ἐνεργῆσαι, ὡς αὐτὸς οἶδε, τὴν μετὰ τῶν λοιπῶν ὀρθοδόξων τῆς ἀνατολῆς ἐκκλησιῶν ἔνωσιν (Mansi VIII, σελ. 1029—1032). Ἡ ἔνωσις σὺν τῷ χρόνῳ συνετελέσθη· ὁ ὀρθόδοξος Ἀκάκιος κατ' οἰκονομίαν καὶ διὰ τὰς καιρικὰς περιστάσεις, ὡς ὁ λίθος τοῦ προσκόμματος, προσηνήχθη θυσία· ὁ αὐτοκράτωρ Ζήνων ἐτάχθη ἐν τῇ αὐτῇ μετὰ τοῦ Ἀναστασίου μοίρᾳ, τὰ ὀνόματα ὅμως τῶν πατριαρχῶν, Εὐφημίου καὶ Μακεδονίου, Φλαβιανοῦ καὶ Ἡλίου καὶ πρὸς καιρὸν τῶν ἱερῶν ἐκβληθέντα διπτύχων, ἐνεγράφησαν εἴτα τούτοις καὶ αὖθις· ἡ μνήμη αὐτῶν ἐν ἀνατολῇ ἐτηρεῖτο ἐν εὐλογίαις, ὁ δὲ Μακεδόνιος καὶ νῦν ἔτι καταλέγεται ἐν τοῖς ἁγίοις τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἡ τὴν μνήμην αὐτοῦ ἄγουσα τῇ 25ῃ Ἀπριλίου ἀνέθηκεν αὐτῷ τὸ ἐξῆς ἱαμβικὸν δίστιχον·

„Ἐκστάς, Μακεδόνιε, τοῦ φθαρτοῦ θρόνου“

„Ἵμνεῖς τὸ θεῖον σὺν Σεραφίμ καὶ Θρόνοις.“

(ὅρα Συναξαριστὴν Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου ὑπὸ Θ. Νικολαΐδ. Φιλαδελφέως. Ἀθήνησι 1868).

²⁾ Παρατηρητέον, ὅτι οὐδαμοῦ μὲν τοῦ λοιποῦ παρὰ τοῖς ὀρθοδόξοις γίνεται μνεῖα τοῦ Ἑνωτικοῦ, ταῖς ὀρθοδόξοις μέντοι αὐτοῦ ἐκφράσεις χρῆται πολλαχοῦ ἑρμηνεύουσα ἡ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ὀρθόδοξος θεολογία ἐν τῷ κατὰ μονοφυσιτῶν αὐτῆς πολέμῳ (ὅρα Migne Ἑλλ. Πατρ. τομ. 86, Α καὶ Β).

κοινωνίας, τῇ ἀνακηρύξει τοῦ καθολικοῦ καὶ ὑποχρεωτικοῦ κύρους τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου αἱ μερίδες καὶ αὖθις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ περιστάλησαν εἰς δύο· ἀπέναντι τῶν ὀρθοδόξων τῶν τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἀνακηρυττόντων, ἴστανται οἱ μονοφυσῖται, οἱ τὸ κῦρος αὐτῆς διαφιλονεικοῦντες. Ἡ φορὰ τῶν πραγμάτων ἀφ' ἐνός, συμφέροντα καὶ λόγοι πολιτικοὶ ἀφ' ἐτέρου ἄγουσι καὶ αὖθις τοὺς ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας ἔτι διατελοῦντας μονοφυσίτας ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Σευήρου εἰς ἐπαφὴν καὶ σύγκρουσιν πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους. Πῶς καὶ πόθεν τοῦτο προῆλθεν, ὁποῖον δὲ καὶ ὁ Σευῆρος μέχρι τέρατος τοῦ βίου αὐτοῦ διεδραμάτισε πρόσωπον, τοῦτο ὑπολείπεται ἡμῖν ἱστορῆσαι ἐν τοῖς ἐφεξῆς.

IV.

Ο ΣΕΥΗΡΟΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΑΤΟΡΟΣ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ.

Ζῶν ἔτι ὁ Ἰουστῖνος ἐξελέξατο τὴν 1^η Ἀπριλίου τοῦ 527 συναυτοκράτορα τὸν ἀδελφιδοῦν αὐτοῦ Ἰουστινιανόν. Ἐπὶ τέσσαρας δὲ συγκυβερνήσας τῷ ἀνεψιῷ μῆνας ἐτελεύτησε τὴν 1^η Αὐγούστου τοῦ αὐτοῦ ἔτους καταλιπὼν αὐτὸν τοῦ τε θρόνου καὶ τοῦ ἔργου αὐτοῦ διάδοχον (Προκοπ. Περὶ περσ. πολέμ. I, 13. Βίος Σάββα κεφ. ξη! σελ. 336. Εὐαγρ. IV, 9). Τὰς ἡνίας τοίνυν τοῦ κράτους καθ' ὁλοκληρίαν ἐν ταῖς ἑαυτοῦ χερσὶν ὁ Ἰουστινιανὸς λαβὼν οὐδόλως παρεξέκλινε τῆς τοῦ θεοῦ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πορείας· αὕτη γὰρ ὑπ' αὐτοῦ προδιαγραφεῖσα καὶ ἴδιον αὐτοῦ, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἔργον οὔσα, τὰ μάλιστα νῦν συνεβάλλετο εἰς ἐπιτυχίαν καὶ πραγμάτων τῶν μεγαλεπιβόλων αὐτοῦ πολιτικῶν σχεδίων. Τὸ μέγα καὶ γιγαντιαῖον αὐτοῦ σχέδιον ἦν, ἀνακτήσασθαι μὲν τὸ δυτικὸν ῥωμαϊκὸν κράτος, τὸ κατὰ μικρὸν λείαν γενόμενον διαφόρων βαρβαρικῶν φύλων, προφυλάξαι δὲ τὴν Συρίαν τῶν περσικῶν ἐπιδρομῶν, ὑποτάξαι δὲ ὑπὸ τὸν αὐτοκρατορικὸν αὐτοῦ ζυγὸν τὴν πρὸ πολλοῦ ἔνεκα τῶν θρησκευτικῶν ἐρίδων καὶ τῆς ἀσθενείας τῶν ἑαυτοῦ προκατόχων ἀφηνιάσασαν καὶ ἀπειλοῦσαν ἐντελῶς διαφυγεῖν αὐτὸν Αἴγυπτον, ἰδρύων οὕτω μεγάλην καὶ ἀπέραντον αὐτοκρατορίαν τῇ τοῦ Αὐγούστου ἰεράμιλλον. Πρὸς διεξαγωγὴν μέντοι καὶ ἐπιτυχίαν τοῦ μεγαλεπιβόλου τούτου σχεδίου κατενόει ὁ Ἰουστινιανός, ὅτι οὐ μόνον ἱκανῶν καὶ ἐμπείρων στρατηγῶν, στρατοῦ καὶ χρημάτων ἔχρηζεν, ἀλλὰ πρῶτιστα καὶ μάλιστα ἦν αὐτῷ ἀναγκαιοτάτη ἡ ἀνασύστασις τῆς

πολλαχῶς διαταραχθείσης δογματικῆς τοῦ Βυζαντίου ἐνότητος πρὸς τε τὴν δύσιν καὶ τὴν ἀνατολήν. Καὶ τὴν μὲν μετὰ τῆς Ῥώμης ἔνωσιν ἐπεδίωξεν, ὡς εἶδομεν, καὶ ἐπέτυχε πρότερον· νῦν δὲ ὑπελείπετο ἡ Συρία καὶ ἡ Αἴγυπτος, ὧν τοὺς οὐκ εὐκατοφρονήτους μονοφυσιτικούς ποληθυσμούς ἔγνω προσελκύσασθαι εἰς τὴν μετὰ τῶν ὀρθοδόξων ἔνωσιν, συμπληρῶν οὕτω τὸ ἀρξάμενον ἔργον καὶ αἴρων τὴν πρωτίστην καὶ κυριωτάτην αἰτίαν, τὴν μικρὸν κατὰ μικρὸν τὰς χώρας ἐκείνας ἀποξενοῦσαν τοῦ Βυζαντίου καὶ ἀπειλοῦσαν τὴν παντελῆ αὐτῶν ἀπώλειαν. Τοσοῦτω δὲ προθυμότερον ἐπελάβετο νῦν τοῦ ἔργου, ὅσω ἡ τῶν φιλοδοξιῶν αὐτοῦ τὰ μέγιστα συμμετέχουσα σύζυγος Θεοδώρα, οὐχὶ μᾶλλον ἐκ δογματικῶς μονοφυσιτικῶν πεποιθήσεων, ἢ τὴν πραγμάτωσιν τῶν πολιτικῶν σχεδίων τοῦ ἰδίου συζύγου ποθοῦσα¹⁾, παρέσχε τὴν ἑαυτῆς εἰς τὸ τῆς ἐνώσεως ἔργον σύμπραξιν (Εὐαγρ. IV. 10).

Ἐντεῦθεν ἐπελάβετο ὁ Ἰουστινιανὸς τῆς μετὰ τῶν μονοφυσιτῶν ἐνώσεως. Εἰδὼς μέντοι τὸ ἄκαρπον καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ κράτει τοσαύτης βλάβης πρόξενον τῶν ἐπὶ Ζήνωνος καὶ Ἀναστασίου διαπραγματεύσεων, ἔγνω ἐπιδιωῖν τὴν ἔνωσιν κατὰ διάφορον ὅλως τρόπον οὐχί, ὡς ὁ Ζήνων, δι' ἡμιμέτρων καὶ ταῖς ἀξιώσεσι τῶν μονοφυσιτῶν ὑποχωρῶν, οὐδ' ὡς ὁ Ἀναστάσιος τὰ πάντα τοῖς μονοφυσίταις παραχωρῶν, ἀλλ' αἴρων τὰς κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ὑποψίας αὐτῶν καὶ τὰς αἰτιάσεις καὶ πείθων αὐτοὺς περὶ τε τοῦ κανονικοῦ τῆς συγκροτήσεως καὶ τῶν ἀποφάσεων, τῆς ὀρθοδοξίας τοῦ ὅρου αὐτῆς καὶ τῆς ἐντελοῦς τούτου συμφωνίας τῇ τε Κυρίλλου τοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ τῶν προγενεστέρων ἐκκλησιαστικῶν πατέρων διδασκαλίᾳ. Ἡ ἐπὶ τοιούτων βάσεων σκοπούμενη ἔνωσις τοσοῦτω μείζονας παρεῖχεν ἐλπίδας καὶ πιθανότητα ἐπιτυχίας, ὅσω ἡ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν μετὰ τῆς Ῥώμης πρὸς ἔνωσιν ἐνεργειῶν ἀναφυεῖσα θεολογικὴ ἔρις περὶ τοῦ: „ἓνα τῆς Τριάδος πεπονθέναι σαρκὶ“ παρέσχε ἀφορμὴν τῇ ὀρθοδόξῳ τῆς ἐποχῆς ταύτης θεολογίᾳ ἐπιλαβέσθαι καὶ καθορίσασθαι πάντα τὰ ἀνωτέρω προβλήματα καὶ θεῖναι φραγμὸν ἀνυπέρβλητον ταῖς ληστρικαῖς κατα τῆς ὀρθοδοξίας Νεστοριανῶν καὶ μονοφυσιτῶν ἐπιδρομαῖς (ἔρα Harnack, Dogmengeschichte τόμ. II,

¹⁾ Ὁ βουλόμενος τὸ μεγαλεπίβολον τῆς ἀληθῶς ἀνδροβούλου τύτης βασιλίδος θυμάσθαι ἀναγνώτω παρὰ Προκοπίῳ „Περὶ περσ. πολέμ.“ I, 24. ἔκδ. Bonn. ὅσα κατὰ τὴν στάσιν τοῦ „Νίκα“ τῷ ἀπελπίσαντι συζύγῳ καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ἔλεξεν, ἃ καὶ μεθ' ὅλον τὸν ῥητορικὸν ὄγκον, δι' οὗ ἡ τοῦ σχολαστικοῦ καὶ κόλακος Προκοπίου διάθεσις περιέβαλε, μαρτυροῦσιν οὐχ ἥττον, ὅτι τὸ σταθερὸν αὐτῆς καὶ ὑπερήφανον καὶ ἀληθῶς βασιλικὸν φρόνημα ἐνέπνευσε πᾶσι θάρρος, διενήργησε τὴν νίκην καὶ ἔσωσε τῷ Ἰουστινιανῷ τὸ αὐτοκρατορικὸν τῆς οἰκουμένης σκῆπτρον καὶ στέμμα.

σελ. 383—386 καὶ 391. Loofs, Leontius v. Byzanz σελ. 251, 254, 304 καὶ σελ. 52, 53, 59).

Ἐπὶ τοιούτοις ὅροις καὶ τοιαύταις ἐλπίσιν ἐπιτυχίας κατήρξατο ὁ Ἰουστινιανὸς τῶν πρὸς τοὺς μονοφυσίτας περὶ ἐνώσεως διαπραγματεύσεων πρώτιστα καὶ μάλιστα τὸ βλέμμα στρέψας πρὸς τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ διαμένοντας ἀρχηγοὺς τῶν μονοφυσιτῶν καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὸν Σευῆρον· οὗτος γὰρ μόνος μεταξὺ πάντων τῶν ἀρχηγῶν τῆς ἐναντίας μερίδος ἐκέκτητο μέγα παρὰ τοῖς ἀπανταχοῦ μονοφυσίταις ὄνομα μεγίστου ἀπολαύων σεβασμοῦ. Καίπερ ἐν ἐξορίᾳ διατελῶν ἦν ὁ ἀληθῆς πατριάρχης καὶ ἀρχηγὸς πάντων σχεδὸν τῶν μονοφυσιτῶν, τοῖς νεύμασι δ' αὐτοῦ ὑπεῖκον καὶ ἐπίσκοποι καὶ πατριάρχαι τῶν μονοφυσιτῶν. Εἴτα αὐτῇ αὐτοῦ ἡ διδασκαλία ἐκπεφασμένως καὶ διαρρήδην ἀποκρούουσα τὴν τοῦ Εὐτυχοῦς μίξιν καὶ σύγχυσιν, ἀνακηρύττουσα τὴν διαφορὰν τῶν δύο ἐν Χριστῷ φύσεων καὶ αὐτὰς δὲ τὰς μονοφυσιτικὰς ἐννοίας διὰ περιβλήματος ὀρθοδόξων ἐκφράσεων περιβάλλουσα ἐμαρτύρει, ἰδίᾳ ἀπὸ τῆς πρὸς Ἰουλιανὸν ἔριδος, ὅτι ἦν ἡ μᾶλλον τῇ ὀρθοδόξῳ διδασκαλίᾳ ἐγγύς καὶ ῥᾶον αὐτῇ διαλλατομένη¹⁾. Ταῦτα ἔπεισαν ἐκ πρώτης ὄψεως τὸν Ἰουστινιανὸν δέξασθαι, ὅτι ἡ πρὸς τὸν Σευῆρον καὶ τοὺς σπουδαιοτέρους τῶν ὁπαδῶν αὐτοῦ συνενόησις ἐλάχιστα παρενεβάλλετο προσκόμματα, ῥαδίως ἄλλως δυνάμενα ἀρθῆναι, εἰ αἱ κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου αἰτιάσεις τῶν μονοφυσιτῶν καὶ ὑποψίαι διελύοντο. Ἐντεῦθεν οὖν συχναὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τῆς Θεοδώρας ἐπιστολαὶ μετεκαλοῦντο τὸν Σευῆρον εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπὶ τῷ συνεννοηθῆναι περὶ τῆς ἐνώσεως. Ἀλλ' οὗτος τὸ δογματικὸν τοῦ αὐτοκράτορος φρόνημα εἰδὼς καὶ τὰς ὑπὲρ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου αὐτοῦ ἐνεργείας πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχων, ἐντεῦθεν δὲ τεκμαιρόμενος ὅτι „οὐδὲν διενεργηθήσεται ὑπὸ τῶν βασιλέων πρὸς ἔνωσιν“ „κατ' ἀρχὰς τὴν πρὸς τὴν βασιλείαν ὁδὸν διανεβάλλετο“· γράμμασι δὲ μόνοις ἀπαντῶν ἐξετίθη πιθανῶς, ἣν εἶχε περὶ τῆς ἐνώσεως γνώμην (Εὐαγγ. IV, 11 Johann. episc. Ephesi Coment.

¹⁾ Ἴδου τί περὶ τούτου ὁ σύγχρονος Λέοντιος ὁ Βυζάντιος ἐν τῷ δευτέρῳ αὐτοῦ λόγῳ κατὰ Νεστοριανῶν καὶ Εὐτυχιανῶν γράφει· „Σευήρου γὰρ καὶ Ἰουλιανοῦ τῶν δύο τῆς μιᾶς ἀσεβείας ἀρχῶν πρὸς ἑαυτοὺς διενεχθέντων, ἀνοήτως μὲν ὡς πρὸς τὰς οἰκείας ἀρχάς, ἐμφρόνως δὲ ὡς πρὸς αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν καὶ περὶ τοῦ φθαρτοῦ ζυγομαχοῦντων, οἱ μὲν τῆς Σευήρου μερίδος, φιλαλήθως εἶπεῖν, τῆς τῶν ἐχθρῶν παρεκέρδανον πανηρίας· ἃ γὰρ οὐκ ἂν τις αὐτοὺς πρὸ τούτου εἶπεῖν ἔπεισε, ταῦτα ἡ νῦν πρὸς οἰκείους δυσμένεια ὁμολογῆσαι ἠνάγκασε“· καὶ „Σευήρος ὁψὲ μὲν, ὅμως δ' οὖν ἤσθετο ἑαυτοῦ καὶ τοῦ κατὰ τῶν οἰκείων παρεκέρδανε πολέμου ἀναγκασθεὶς διαφορὰν τε καὶ ἰδιότητος ὁμολογῆσαί τε καὶ κηρύξαι“ (Migne Ἑλλ. Πατρ. τομ. 86, Α, σελ. 1317).

de Beatis orient. et historia eccl. fragment. ὑπὸ von Douwan und Land σελ. 245, 158).

Ἄλλ' ἡ τοῦ Σευήρου ἄρνησις οὐδαμῶς ἐκώλυσε τὸν Ἰουστινιανὸν περαιτέρω χωρῆσαι ἐν ταῖς περὶ ἐνώσεως αὐτοῦ ἐνεργείαις· ἐκ τῶν ἐπιστολῶν δὲ τοῦ Σευήρου πιθανῶς μείζονας ἐλπίδας λαβὼν διέταξε τὸ 531 συνελθεῖν ἐπὶ τὸ αὐτό τινες τῶν διασημοτέρων τῆς ἐποχῆς ὀρθοδόξων θεολόγων καὶ τῶν ὁπαδῶν τοῦ Σευήρου καὶ διαλεχθῆναι περὶ τῶν διαφιλονεικουμένων καὶ τὴν ἔνωσιν κωλυόντων θεολογικῶν προβλημάτων. Ἐπὶ τούτῳ τοίνυν συνῆλθον ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἐφέσου Ὑπατίου τινες τῶν ὀρθοδόξων θεολόγων καὶ ἕξ τῶν τοῦ Σευήρου ὁπαδῶν, ἐν οἷς ὁ ἐπὶ Ἰουστίνου ἐξορισθεὶς Ἰωάννης ὁ Τέλλης καὶ ὁ τοῦ Ξεναΐου ἀνεψιὸς Φιλόξενος, ἐπίσκοπος τῆς ὑπὸ τὸν θρόνον Ἱεραπόλεως ὑπαγομένης Δολιχῆς. Ἐν τῇ συζητήσει ἐπὶ δύο διαρκεσάσῃ ἡμέρας ἡρευνήθησαν τὰ ἐπιχειρήματα τὰ ὑπὸ τῶν Σευηριανῶν κατὰ τοῦ κύρους τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου προβαλλόμενα καὶ ἐν ἐγγράφῳ ἤδη πρότερον τῷ αὐτοκράτορι ἐγκεχειρισμένα. Καίτοι δὲ οἱ ὀρθόδοξοι, τοῦ Ὑπατίου ἐξάρχοντος τοῦ λόγου, διέλυσαν πάσας τὰς τῶν μονοφυσιτῶν κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ἐνστάσεις καταδείξαντες κανονικῶς μὲ αὐτὴν συγκροτηθῆναι, κατὰ πάντα δ' ὀρθόδοξον καὶ τῇ τοῦ Κυρίλλου διδασκαλίᾳ σύμφωνον τὸν ὅρον αὐτῆς καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ Θεοδώρητου καὶ Ἰβᾶ αὐτῆς ἀπόφανσιν κανονικὴν καὶ δικαίαν, οἱ Σευηριανοὶ τὸ μὲν πρῶτον ὁμολογήσαντες καὶ ἀποδεξάμενοι, τὰ δὲ λοιπὰ μετὰ πεισμονῆς διαφιλονεικῆσαντες, κατηγόρησαν εἴτα τῶν ὀρθοδόξων πρὸ τοῦ αὐτοκράτορος, ὡς ἄρνούμενων τὸ ὀρθόδοξον τῶν ἐκφράσεων: “ἓνα τῆς Τριάδος πεπονθέναι σαρκὶ” καὶ ὅτι “τὰ θαύματα καὶ τὰ πάθη ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ ἀνήκουσι προσώπῳ”. Ἐπὶ δὲ τῇ διαβεβαιώσει τῶν ὀρθοδόξων, ὅτι ἀμφοτέρω ὀρθῶς ἐννοούμενα ἀποδέχονται καὶ ἀσπάζονται, ὁ αὐτοκράτωρ προτρέπει τοὺς μονοφυσίτας ἐνωθῆναι τοῖς ὀρθοδόξοις· ἀλλ' οὗτοι ἕτερα ἐν φρεσὶ κεύθοντες, ἕτερα δ' ἐπὶ γλώττης φέροντες, καὶ οἷς ἐδόκουν τοὺς ἀντιπάλους συλλαβεῖν αὐτοὶ συλληφθέντες, σιγῶσιν ἄρνούμενοι· εἷς δὲ καὶ μόνος τῶν συζητητῶν, ὁ Δολιχῆς Φιλόξενος προσέρχεται τῇ ὀρθοδόξῳ, τῷ παραδείγματι δ' αὐτοῦ ἔπονται καὶ ἔνιοι τῶν κληρικῶν καὶ μοναχῶν τῶν ἀπὸ Συρίας τοὺς μονοφυσίτας ἐπισκόπους συνοδευσάντων.¹⁾

¹⁾ Τὰ περὶ τῆς συζητήσεως ταύτης γνωστῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα „Collatio catholicorum cum Severianis“ μαρτυροῦμεν ἔκ τινος λατινικῆς μεταφράσεως τοῦ ἀπολεσθέντος πρωτοτύπου βριθούσης σφαλμάτων καὶ πολλαχοῦ ἐφθαρμένης. Αὕτη γεγραμμένη ἐν εἰδει ἐπιστολῆς ἀπευθύνεται, ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Μαρωνεῖας Ἰννοκεντίου (ἐνὸς

Ἄλλ' εἰ καὶ ἡ συζήτησις αὕτη ἀπέτυχε τοῦ ἑαυτῆς σκοποῦ, οὐ μέντοι καὶ ἄνευ συνεπειῶν παρήλθεν. Ὁ Ἰουστινιανὸς οὐδαμῶς τὴν ἐλπίδα ἀποβάλλων τοῦ κερδῆσαι τοὺς μονοφυσίτας, μετὰ μείζονος νῦν ἐπελάβετο σπουδῆς παντός, ὅτι αὐτῷ ἐδόκει δύνασθαι συντελέσαι εἰς τὴν ἑνωσιν. Ἀπὸ τῆς συζητήσεως ἐκείνης πείσας ἑαυτὸν, ὅτι τὸ κυριώτερον τῆς ἐνώσεως ἐμποδὼν ἦσαν αἱ δύο ἐκεῖναι προτάσεις, ἐφ' αἷς οἱ μονοφυσῖται τοὺς ὀρθοδόξους ἐμέμφοντο, ὡς ἄρνούμενους δηλονότι τὸν ὀρθόδοξον αὐτῶν νοῦν, ταύτας μὲν ἐν ἀλλεπαλλήλοις διατάγμασι (Migne Ἑλλ. Πατρολ. τομ. 86. Α. σελ. 933—1149) κατὰ πάσης παρερμηνείας ὀρθοδόξως ἀνέπτυξε καὶ ὑπὸ τοῦ Ῥώμης Ἰωάννου τοῦ II (534) ἐπιδοκιμασθῆναι παρεσκεύασεν (ὄρα Harnack, Dogmengeschichte, τομ. II, σελ. 392. Loofs ἑνθ. ἄνωτ. σελ. 304), αὐτοῖς δὲ τοῖς τῆς συζητήσεως μετασχοῦσι μονοφυσίταις ἐπισκόποις μεγίστην ἐπεδείξατο ἀνοχὴν καὶ ἐπιείκειαν εὐεργεσιῶν πληρῶν καὶ παντοιοτρόπως περιποιούμενος.

Ἀλλὰ τῇ ἐπιεικείᾳ ταύτῃ καὶ ἀνοχῇ τοῦ αὐτοκράτορος καταχρωμένη ἡ σύζυγος αὐτοῦ Θεοδώρα, ἀπὸ τῆς στάσεως δ' ἐκείνης τοῦ “Νίκαι” (532) μείζονα ἢ πρότερον ἐπ' αὐτὸν ἀσκοῦσα ῥοπήν, ἤρξατο νῦν τοὺς μὲν ὀρθοδόξους αὐτῇ ἀναφανδὸν εὐνοοῦσα καὶ πάσῃ μηχανῇ ὑποστηρίζουσα (Εὐαγγ. IV, 10), τῷ δὲ αὐτοκράτορι εἰσηγουμένη σχέδια, ἅπερ, ὡς ἐκ τῶν πραγμάτων ὕστερον κατεδείχθη, εἰς τὰναντία ἀπέληξαν τῶν ὧν ἐπόθει οὗτος ἀποτελέσματα. Ἐπίσκοποι καὶ κληρικοὶ μονοφυσῖται πασίγνωστοι ἐπὶ τῇ ἀποστροφῇ κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου καὶ τῷ κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας αὐτῶν πολέμῳ, οἱ Πέτρος ὁ Ἀπαμείας, ὁ στυλῖτης μοναχὸς Ζωαρᾶς καὶ ἕτεροι, τῇ μεσιτείᾳ τῆς Θεοδώρας ἀφίκοντο σιωπηλῶς εἰς Κωνσταντινούπολιν “παρασυνάξεις καὶ παραβαπτίσματα προφανῶς καὶ μετὰ πάσης ἀναιδοῦς παρρησίας

τῶν μετασχόντων τῆς συζητήσεως ἐκείνης ὀρθοδόξων) Θωμᾶ τινι πρεσβυτέρῳ, ἐκτιθεῖσα τὰ γενόμενα. Ἀξίον δὲ σημειώσεώς ἐστι· α'.) ὅτι ἐν τῇ συζητήσει ταύτῃ πειρῶνται καὶ αὖθις οἱ μονοφυσῖται τὸ γράμμα τοῦ Ἑνωτικοῦ ἐπικαλέσασθαι καὶ β'.) ὅτι νῦν τὸ πρῶτον ἀκούομεν τοὺς ὀρθοδόξους δημοσίᾳ ἀποφαινομένους περὶ τῶν συγγραμμάτων Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου καὶ γ'.) ὅτι ἡ φωνή: „ἐν δύο φύσεσιν“ ἐστὶ γνησία αὐτῶν τῶν πατέρων τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου καὶ οὐχὶ ὥς τινες ἰσχυρίσαντο ἀρχαία νοθεία τοῦ: „ἐκ δύο φύσεων“ ἀπὸ τοῦ λατινικοῦ εἰς τὸ ἐλληνικὸν μετενεχθεῖσα (ὄρα Dogmengeschichte, Harnack, τομ. II, σελ. 373, σημ. 1. Hefele, Conciliengesch. τομ. II, σελ. 451, σημ. 3. Τὰ περὶ τῆς συζητήσεως ταύτης ὄρα κατ' ἔκτασιν παρὰ Mansi VIII, σελ. 817 καὶ ἐξῆς· Walch, Ketzergeschichte τομ. VII, σελ. 134—141. Hefele, Conciliengeschichte τομ. II, σελ. 725—729. Herzog, R.-E. τομ. X, σελ. 244. Harnack ἑνθ. ἄνωτέρ. σελ. 392 καὶ ἐξῆς. Loofs, Leont. v. Byz. σελ. 261—263. οὗτος δὲ καὶ τὰ περὶ τοῦ χρόνου ὥριστο ἀκριβέστερον τιθεὶς ταύτην ἐν ἔτει 531).

δημοσία τε καὶ ἰδία τολμῶντες". Τὰ πράγματα ἐχώρησαν πολλῶν περαιτέρω, ὅτε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατριάρχου Ἐπιφανίου (τῇ 5^ῃ Ἰουνίου 535) τῇ συνεργείᾳ καὶ προστασίᾳ τῆς Θεοδώρας ἐξελέγη πατριάρχης ὁ Τραπεζοῦντος Ἀνθιμος, ὃς ἐκ πολλοῦ ἄνευ λόγου τὴν ἑαυτοῦ ἐπαρχίαν καταλιπὼν καὶ πεπλασμένον βίον ἐγκρατείας ἀναλαβὼν διέμενεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπιδεικνύμενος τὰς μοναχικὰς καὶ ἀσκητικὰς αὐτοῦ ἀρετὰς (Mansi VIII. σελ. 886 καὶ ἐξῆς. Θεοφάν. σελ. 217). Οὗτος καίπερ, ὡς ὀρθόδοξος, μετασχὼν τῆς πρὸς τοὺς μονοφυσίτας ἐκείνης κατὰ τὸ 531 συζητήσεως, κρύφα μέντοι καὶ ἐν παραβύστῳ τὰ τῶν μονοφυσιτῶν δοξάζων καὶ τούτοις συνεννοούμενος, προσηνέχθη νῦν τοῖς τοῦ αὐτοκράτορος δῆθεν σκοποῖς ὑπηρετῆσαι· διὰ τούτου μέντοι οὐδὲν ἕτερον ἐσκόπει, ἢ τοῖς σχεδίοις τῆς ἑαυτοῦ προστάτιδος ὑπηρετῶν ρυθμίσαι τὰ πάντα, ἐφ' ὅσον ἦν αὐτῷ δυνατόν, κατὰ τὰς ἰδίας τάσεις καὶ δόξας. Εἰς τοιοῦτον σημεῖον ἐχώρησαν τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅτε ἡ Θεοδώρα "πεῖθει καὶ αὖθις τὸν Ἰουστινιανὸν μετάπεμπτον τὸν Σευῆρον ποιήσασθαι" (Εὐαγγρ. IV, 10). Ἐπιστολαὶ τοίνυν ἀμφοτέρων τῶν αὐτοκρατορικῶν συζύγων μετεκαλοῦντο τὸν Σευῆρον καὶ αὖθις εἰς τὴν πρωτεύουσαν. Ὁ δὲ τὰ βασιλικὰ γράμματα λαβὼν, εἴτε τῇ τῶν βασιλέων ἐπιθυμίᾳ, εἴτε ταῖς παρακλήσεσι καὶ τῇ κοινῇ τῶν πιστῶν εὐχῇ ὑπέεικον, ὡς Ἰωάννης ὁ Ἀσίας θέλει (ὅρα Land. Coment. de Beati orient. et histor. eccl. fragment. σελ. 245), εἴτε, ὅπερ καὶ τὸ πιθανώτερον, περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει πορείας τῶν πραγμάτων πληροφορίας λαβὼν καὶ ταῦτα εὐνοϊκώτερα τοῖς ἑαυτοῦ σκοποῖς ὁρῶν, τὸ στάδιον δὲ καὶ αὖθις ἐλεύθερον ἐν ταῖς ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ δόξης ἐνεργείαις, ἀφίησι τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν εἰς Κωνσταντινούπολιν πορείαν ἀναλαβὼν, ἀφίκετο ἐνταῦθα πιθανώτατα βραχὺν μετὰ τὴν εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τοῦ Ἀνθίμου ἄνοδον, ἥτοι μετὰ τὰ μέσα τοῦ 535.¹⁾

Ὅτι δ' ὁ Σευῆρος ὀρθῶς ὑπελόγισε διδάσκουσιν αὐτὰ τὰ πράγματα. Ἀμα γὰρ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀφικόμενος ἐγένετο δεκτὸς ἐν αὐτῷ τῷ παλατίῳ τυχὼν παρὰ τῶν αὐτοκρατόρων ἀκροάσεως (Herzog. R—E. τομ. X, σελ. 244). "Ἐντυχὼν δὲ τῷ Ἀνθίμῳ καὶ

¹⁾ Ἡ χρονολογία αὕτη ἐστὶν ἡ μᾶλλον πιθανωτέρα. Ὁ Εὐάγγελος (IV, 11) ἱστορεῖ, ὅτι ὁ Σευῆρος ἐλθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν εὔρε τὸν Ἀνθιμον πατριάρχην. Ἐπεὶ δὲ ἐκ τοῦ Θεοφάνους Χρονικοῦ (σελ. 217) γνωστὸν ἐστίν, ὅτι ὁ Ἀνθιμος ἐξελέγη πατριάρχης τῇ 5^ῃ Ἰουνίου τοῦ 535, κατέσχε δὲ τὸν θρόνον μέχρι τέλους Φεβρουαρίου τοῦ ἐπομένου ἔτους, ἔπεται ὅτι ὁ Σευῆρος ἀφίκετο εἰς Κωνσταντινούπολιν μετὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 535 (ὅρα Walch, Ketzergeschichte τομ. VII, σελ. 184. Loofs, Leont. v. Byz. σελ. 306).

τῆς παραπλησίας αὐτῷ δόξης εὐρὼν αὐτὸν” (Εὐαγρ. IV, 11.) ἐνέβαλλεν αὐτῷ μείζον θάρρος πείσας ἐπιστεῖλαι δι’ αὐτοῦ τῷ τηνικαῦτα πατριάρχῃ Ἀλεξανδρείας Θεοδοσίῳ ἔκθεσιν τῆς ἰδίας πίστεως· οὗτος δὲ τὰς ἐπιστολάς δεξάμενος ἀνταπέστειλεν ἀμφοτέροις¹⁾ καὶ οὕτω συνέστη ἐν τῷ κρυπτῷ ἡ τριανδρία, ἣτις ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ ὑποστήριξιν τῆς Θεοδώρας ἐργαζομένη οὐδὲν ἕτερον ἐσκόπει, ἢ ὡς αὐτὸς ὁ Ἀνθίμος τῷ Θεοδοσίῳ ἔγραφεν, ἀθόρυβόν τινα καὶ λανθάνουσιν εἰς τὸ Ἑνωτικὸν τοῦ Ζήνωνος ἐπιστροφῇ.²⁾ Ἡ συνεννόησις δ’ αὕτη καὶ ἡ ἐν τῷ κρυπτῷ συμμαχία ἀφ’ ἐνὸς καὶ ἡ τοῦ αὐτοκράτορος ἐπείκεια καὶ ἡ ὑπὸ τῆς Θεοδώρας διαβουκολομένη ἀνοχή αὐτοῦ ἀφ’ ἑτέρου, ἀνεπτέρωσαν τὰς ἐλπίδας τοῦ Σευήρου καὶ τῶν λοιπῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐμφωλευσάντων μονοφυσιτῶν, οἱ πολλοί μῃ ἄλλοι γενομένοι ἤρξαντο νῦν δημοσίᾳ καὶ ἀναφανδὸν δευτέραν ἐποχὴν ὁμοίαν τῇ ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀναστασίου ἐγκαινίζοντες, “τοὺς τε ἰδιωτικοὺς οἴκους, τὰς τε ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καὶ αὐτὴν τὴν πολιτείαν ὅσον γε ἐπ’ αὐτοῖς λυμαινόμενοι” (Mansi τομ. VIII, 1002. 1006). Ἰδίᾳ δὲ ὁ Σευήρος εἰς τοσοῦτον τόλμης προέβη, ὥστε ἤρξατο καὶ αὐθις κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου καὶ τοῦ τόμου Λέοντος καταφερόμενος “εἰς ὕψος λαλῶν καὶ τῶν ἁγίων κατεξανιστάμενος πατέρων καὶ τὰ τούτοις ὀρθὰ διασύρων καὶ βλασφημῶν δόγματα” (Mansi VIII, 1003). Αἱ ἀντικανονικαὶ αὗται τῶν μονοφυσιτῶν πράξεις, αἱ ἀναφανδὸν ἰδρυθεῖσαι παραсуναγωγαὶ καὶ ὁ ἀνακαινισθεὶς κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας πόλεμος, ἐπὶ πᾶσι δὲ ἡ ἔνοχος τοῦ Ἀνθίμου ἀνοχή ἐξήγειραν τὰς ὑπονοίας τῶν ὀρθοδόξων, ὅτι οὐχὶ ἔνωσις μελετᾶται, ἀλλὰ σκότειόν τι ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Θεοδώρας καὶ τὰ ὅρματα τοῦ αὐτοκράτορος μεταξὺ Ἀνθίμου καὶ Σευήρου κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας τεκταίνεται. Ἐντεῦθεν πολλάκις οἱ μοναχοὶ ἐπέδωσαν τῷ Ἀνθίμῳ ἀναφορὰς αἰτοῦντες αὐτὸν ὁμολογῆσαι τὰ ἐν Χαλκηδόνι πεπραγ-

¹⁾ Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται, περὶ ὧν ὁ Εὐάγριος (IV, 11) μαρτυρεῖ ἀπολεσθεῖσαι ἐν τῷ ἑλληνικῷ, εὕρηται νῦν συριστὶ ἐν τῇ ὑπὸ Σύρου τινὸς μονοφυσίτου γενομένῃ ἐπεξεργασίᾳ τῆς ἐκκλ. ἱστορίας Ζαχαρίου τοῦ Μιτυλήνης (κεφ. 20—26) (ὄρα Land, *Anecd. syriaca* τομ. III). Τούτων μετάφρασιν ὑπὸ τοῦ ἐν Ploen καθηγητοῦ τοῦ γυμνασίου κ. Ahrens γερμανιστὶ φιλοπονηθεῖσαν καὶ διὰ τοῦ ἐν Giessen καθηγητοῦ τοῦ πανεπιστημίου κ. Krüger τῷ ἡμετέρῳ καθηγητῇ κ. H. Gelzer πρὸς ἰδίαν χρῆσιν ἀποσταλεῖσαν, παρέσχεν ἡμῖν ἐν χειρογράφῳ οὗτος μετὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ προθυμίας καὶ ἀγαθότητος πρὸς ἰδίαν μελέτην.

²⁾ Ἴδου πῶς ὁ Ἀνθίμος ἐκφράζεται ἐν τῇ πρὸς τὸν Θεοδόσιον ἐπιστολῇ αὐτοῦ· „... καὶ δέχομαι τὸ τοῦ Ζήνωνος Ἑνωτικόν, τὸ ἐπὶ καταλύσει καὶ ἄρσει τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου καὶ τοῦ τόμου Λέοντος γενομένου“· τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ἀπαράλλακτα γράφει καὶ τῷ Σευήρῳ.

μένα καὶ ἀναθεματίσαι Νεστόριον καὶ Εὐτυχέα καὶ Διόσκορον· ἀλλ' οὗτος σιγῇ τὰς αἰτήσεις ταύτας παρεκρούσατο· ἐντεῦθεν καὶ αἱ ὑπόνοιαι ἔτι μᾶλλον ἐνισχυθεῖσαι εἰς δεινὴν μετὰ μικρὸν ἐξερράγησαν κατ' αὐτοῦ θύελλαν. Ὁ πατριάρχης Ἀντιοχείας Ἐφραίμιος καὶ πρότερον ὑποπτεύων τὴν τοῦ Ἀνθίου ὀρθοδοξίαν, γνοὺς νῦν ἀκριβέστερον τὰ πρὸς Ἀνθίου, Σευήρου καὶ Θεοδοσίου βυσσοδομούμενα ἀναγγέλλει τῷ ἐπισκόπῳ Ῥώμης Ἀγαπητῷ. Οὗτος κατὰ τὴν ἐποχὴν δὴ ταύτην ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Γότθων, Θεωδάτου ἀπαιτηθεὶς ἀπελθεῖν πρὸς Ἰουστινιανὸν καὶ πρεσβεῦσαι ὑπὲρ τῶν ἀξιώσεων αὐτοῦ, ἔρχεται ὑπὸ πολλῶν Ἰταλῶν ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν συνοδευόμενος εἰς Κωνσταντινούπολιν τὸν Φεβρουάριον τοῦ 536. Μεθ' ὅλας τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῆς Θεωδώρας τὰς προτροπὰς καὶ τὰς παρακλήσεις καὶ μὴν καὶ τὰς ἀπειλὰς ὁ Ἀγαπητὸς “οὐδὲ εἰς θεὸν τὸ καθ' ἅπαξ παραδέξασθαι ἡβουλήθη τὸν Ἀνθιον, οὐδὲ συμμετασχεῖν αὐτῷ τῆς θείας κοινωνίας”· ὑπὸ πολλῶν δὲ ἐπισκόπων, ἀρχιμανδριτῶν καὶ μοναχῶν, ἀναφορὰς καὶ λιβέλλους αὐτῷ κατ' Ἀνθίου ἐπιδοσκοτῶν, ἐνθαρρυνόμενος ἀπῆτει ἐπιμόνως τὸν αὐτοκράτορα ἐξῶσαι τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τὸν Ἀνθιον, ὡς αἰρετικὸν καὶ ἐπιβήτορα. Ὁ Ἰουστινιανὸς αἰφνης ἀφύπνισθεις καὶ νέον τῆς Ῥώμης δεδοικῶς σχίσμα ὅτε δὴ εἶπερ ποτὲ ἔχρηζε τῆς μετὰ τῆς δύσεως δογματικῆς ἐνότητος καὶ τῆς τῶν παπῶν συμπράξεως πρὸς τὸ καταστεῖλαι τὰς ἐπὶ τῆς Ἰταλίας ἰταμάς τοῦ βασιλέως τοῦ Γότθων ἀξιώσεις, ἐνέδωκε τῷ Ἀγαπητῷ. Καὶ αὕτη δὲ ἡ Θεωδώρα καίπερ μὴ ἀρνηθεῖσα καὶ εἰς τὸ μετὰ ταῦτα τοῖς ἑαυτῆς ὀργάνοις τὴν ἰδίαν προστασίαν, ἀπέσχεν ὅμως τοῦ ἀντιπρᾶξαι καὶ παρρησίᾳ ὑποστηρίξαι τὸν Ἀνθιον καὶ τὴν λοιπὴν τῶν μονοφυσιτῶν συμμορίαν, κρίνασα φρόνιμον ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐνδοῦναι καὶ σιγῇσαι πρὸ τῆς τοιαύτης τῶν πραγμάτων τροπῆς καὶ τοῦ ἀπειλοῦντος τοῦ ἰδίου ἀνδρὸς τὰ πολιτικὰ σχέδια κινδύνου. Ὅρων οὖν ὁ Ἀνθιος τὴν καταφορὰν καθολικὴν καὶ ἑαυτὸν πάσης βοηθείας ἐστερημένον καὶ ἔρημον, πείθεται ταῖς τοῦ Σευήρου συμβουλαῖς καὶ ἀποθέμενος πρὸ τοῦ αὐτοκράτορος τὸ πατριαρχικὸν ἀξίωμα „ἀφανῆ ἑαυτὸν κατέστησε” κατὰ Ἰωάννην τὸν Ἀσίας, ὑπ' αὐτῆς τῆς βασιλίσσης Θεωδώρας ἐν τῷ παλατίῳ ἀποκρυβεῖς (Band. Fragmenta σελ. 157). Τὸν πατριαρχικὸν δὲ θρόνον ἔλαβε τῇ συγκαταθέσει τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῇ ἐπιδοκιμασίᾳ τοῦ κλήρου ὁ Ἀλεξανδρεὺς τῷ γένει καὶ προΐστάμενος τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει νοσοκομείου Σαμφών, Μηνᾶς, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἀγαπητοῦ εἰς ἐπίσκοπον προχειρισθεὶς (ὅρα Mansi τομ. VIII, σελ. 883—894. Εὐαγγ. IV, 11. Θεοφ. σελ. 173 καὶ 217. Μαλάλ. 479. Liberat. brev. cap. 21. Laud. Comentar. de Beatis κτλ.

σελ. 157 καὶ 247. ὄρα καὶ Walch, Ketzergeschichte VII σελ. 180—180. Harnack, Dogmengeschichte τόμ. II, σελ. 393. Loofs Leont. von Byz. σελ. 306).

Μετὰ τὴν τοῦ κανονικοῦ πατριάρχου ἐγκαθίδρυσιν ὑπελείπετο ἐρευνηθῆναι ἐπὶ συνόδου τὰ κατὰ Ἀνθιμον καὶ τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπούλως εἰσερπύσαντας αἵρετικοὺς καὶ τεθῆναι διὰ παντὸς τέρμα ταῖς ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἐνώσεως αὐθαιρεσίαις τῶν μονοφυσιτῶν καὶ ταῖς ὑπὲρ τούτων ἐνεργείαις τῆς Θεοδώρας. Ἀλλὰ τοῦ Ἀγαπητοῦ μετὰ μικρὸν τελευτήσαντος οἱ μοναχοὶ καὶ ἀρχιμανδριῖται ἀπηύθυναν δεήσεις τῷ αὐτοκράτορι “πληρῶσαι τὴν κρίσιν τοῦ Ἀγαπητοῦ”. Ὁ Ἰουστινιανὸς ὁρῶν τὸ κατὰ τῶν μονοφυσιτῶν ῥεῦμα ἰσχυρόν, ἀπ’ αὐτῶν δὲ πεισθεὶς τῶν πραγμάτων, ὅτι οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει κληθέντες μονοφυσῖται ἀντὶ πάσης πρὸς ἔνωσιν διαθέσεως νέου ἐπελάβοντο κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας πολέμου τὰ πάντα ταραξάντες καὶ ἀνάστατα ποιήσαντες, δεξάμενος τὰς αἰτήσεις διέταξε τὴν ἐνδημοῦσαν συνελθεῖν σύνοδον πρὸς ἔρευναν καὶ ἐξέλεγξιν τῶν κατὰ Ἀνθιμον, Σευῆρον, Πέτρον καὶ Ζωαρᾶν. Τὴν 2^{αν} Μαΐου τοῦ 536 ἐγένετο ἡ ἐναρξίς τῆς συνόδου ὑπὸ τὴν τοῦ πατριάρχου Μηνᾶ προεδρείαν παρόντων καὶ τῶν μετ’ Ἀγαπητοῦ ἐλθόντων ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν καὶ πολλῶν ἐτέρων ἐπισκόπων, ἀρχιμανδριτῶν καὶ μοναχῶν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, Συρίας καὶ Παλαιστίνης. Ἡ σύνοδος παρετάθη μέχρι τῆς 4^{ης} Ἰουνίου. Καὶ ἐν μὲν ταῖς τέτταρσι πρώταις συνεδριάσεσιν ἡρευνήθησαν τὰ κατὰ Ἀνθιμον, ὃς τρεῖς ἀπαιτηθεὶς πρὸς τῆς συνόδου εἰς ἀπολογίαὺς ἐμφανίσασθαι, ἀλλ’ οὐδαμοῦ εὗρεθεὶς κατεδικάσθη καὶ καθηρέθη, ὡς παραβάτης τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων καὶ αἵρετικός. Ἀπὸ δὲ τῆς πέμπτης συνεδριάσεως ἐπελάβετο ἡ σύνοδος τῶν κατὰ Σευῆρον, Πέτρον καὶ Ζωαρᾶν, οὓς μετὰ τὴν ἔρευναν καὶ βεβαίωσιν τῶν ὑπ’ αὐτῶν νῦν τε καὶ πρότερον τολμηθέντων ὑπέβαλε τῷ ἀναθέματι, ἰδίᾳ δὲ τὸν Σευῆρον, ὡς τὸν ἀπ’ ἀρχῆς ταραξίαν καὶ ἀποστάτην, ὡς τὸν ἀρχηγὸν πάσης πλάνης καὶ ἐφευρέσεως, ὡς τὸν κινδυνωδέστατον τῶν αἵρεσιάρχων καὶ τὸν μᾶλλον κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας λυσσήσαντα. Τὰς δὲ τῆς συνόδου ἀποφάσεις ἐδέξατο καὶ ἐκύρωσεν ὁ αὐτοκράτωρ διὰ διατάγματος, ἐν ᾧ ἰδίᾳ ἀμειλίκτως κατὰ τοῦ Σευῆρου ἀποφαίνεται· καὶ τὰ μὲν συγγράμματα αὐτοῦ “δι’ ὧν ἐνέπλησε τὸ πολίτευμα” ἐν ἴσῃ μοίρᾳ τοῖς τοῦ ἐθνικοῦ Πορφυρίου τάσσων, διατάσσει πυρὶ παραδίδοσθαι, πᾶσι δ’ αὖστηρως ἀπαγορεύει ἀναγινώσκειν ἢ ἀντιγράφειν ἐπὶ ποινῇ ἀποκοπῆς τῆς δεξιᾶς· αὐτὸν δὲ τὸν Σευῆρον Εὐτυχιανὸν καὶ Νεστοριανὸν ἀποκαλῶν παραγγέλλει ἀπελθεῖν ὡς τάχος μακρὰν τῆς πρωτευούσης, τὴν ἐρη-

μίαν καὶ τὴν σιγὴν προτιμῶντα καὶ μηδένα τοῦ λοιποῦ μηδαμῶς ταρασσόντα (Mansi τομ. VIII, σελ. 877—1162. Migne Ἑλλ. Πατρολ. τομ. 86. Α. σελ. 1095—1104 ὅρα Walch Ketzergeschichte τόμ. VII, σελ. 180—184. Hefele Conciliengeschichte τομ. II, σελ. 764 καὶ ἐξῆς. Harnack Dogmengeschichte τομ. II, σελ. 393. Herzog, R.-E. τομ. X, σελ. 244 καὶ 245).

Εἰς τοιοῦτον ἀπέληξαν τέρμα αἱ πρῶται καὶ κύριαι τοῦ Ἰουστινιανοῦ πρὸς τοὺς μονοφυσίτας ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως ἀπόπειραι, ὃ δὲ Σευῆρος, ἐφ' ὃν τοσαῦται ἀνετέθησαν ἐλπίδες, ὅς οὐ πρὸ πολλοῦ τοσοῦτον ἐπιμόνως ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν αὐτοκρατορικῶν συζύγων εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ μετὰ τοσούτων ἐνδείξεων τιμῆς καὶ εὐνοίας ἐγένετο δεκτὸς ἐν τοῖς ἀνακτόροις, νῦν ἐπισήμως καὶ ἐπὶ συνόδου κατεκρίθη καὶ ἀνεθεματίσθη καὶ τὴν καταδίκην αὐτοῦ αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ ἐκύρωσεν. Ἡ αἰφνίδιος αὕτη τῶν πραγμάτων μεταβολὴ ἔπεισεν αὐτόν, ὅτι πᾶσα ἐλπίς ἐπὶ τὴν περαιτέρω τοῦ ἀγῶνος διεξαγωγὴν ἀπώλετο. Κύπτων τοίνυν ὑπὸ τὸ βάρος τοσούτων ἀποτυχιῶν καὶ ἀναθεμάτων, ἀπηυδηκῶς ἐκ τῆς γιγαντιαίας καὶ μακρᾶς πάλης καὶ τοῦ ἀγῶνος, ὃν κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ἀνέλαβεν, ὡμολόγησεν ἑαυτὸν ἡττημένον, κατέλιπε τὸ τοῦ ἀγῶνος στάδιον καὶ τῇ τοῦ αὐτοκράτορος ἐπόμενος διαταγῇ ἀπῆλθε καὶ αὖθις εἰς Αἴγυπτον, εἰς τι μοναστήριον νοτίως τῆς Ἀλεξανδρείας κείμενον¹⁾, ζητήσας ἐν τῇ ἐρημίᾳ καὶ τῇ σιγῇ αὐτοῦ, ἐν τῇ αὐστηρᾷ μοναχικῇ ζωῇ καὶ τῇ μελέτῃ τῶν τῆς ἐκκλησίας πατέρων τὴν λήθην τῶν καθ' ὑπερβολὴν αὐτοῦ καμάτων καὶ ἀποτυχιῶν· ὃ ὑπολειφθεὶς αὐτῷ βίος ἐπ' ὀλίγα ἔτη παρετάθη. Ἐκ τε τοῦ γήρως καὶ τῆς ὑπερβολικῆς ἀσκήσεως καὶ μελέτης καὶ τῶν προτέρων κακουχιῶν περιπεσὼν εἰς ἀσθένειαν μετηνέχθη ἐκ τῆς ἐρήμου εἰς τὴν παρὰ τὸ Δέλτα τοῦ Νείλου κειμένην πόλιν Ξοῖν, ἔνθα ὑπερεβδομηκοντούτης ἐτελεύτησε τριά-

¹⁾ Ὁ Renaudot (Historia patriarch. alexandr. p. 138) καθ' ἃς ἔσχεν ἀραβικὰς πηγὰς ἱστορεῖ, ὅτι ὁ Σευῆρος φοβηθεὶς Ἰουστινιανὸν ἐκρύβη ἐν τόπῳ καλουμένῳ ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων „Saca“ ἐν τῷ μοναστηρίῳ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Δωροθέου, ὃ οὗτος κατασκαφὴν πρότερον ὑπὸ τῶν ὑπερισχυσάντων φανατικῶν ὁπαδῶν Ἰουλιανοῦ τοῦ Ἀλικαρνασοῦ ἀνήγειρεν τῇ ἀδείᾳ τοῦ praefecti Ἀριστομάχου, καὶ ὅτι ἐνταῦθα ἐτελεύτησεν. Ἡ τοῦ Renaudot αὕτη εἰδησις δείκνυσι κατὰ πάντα συμφωνοῦσας ἀλλήλαις τὰς ἀραβικὰς καὶ συριακὰς πηγὰς· ἡ γὰρ „Saca“ οὐκ ἔστιν ἑτέρα, ἢ ἡ ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Ἀσίας ἀναφερομένη καὶ παρὰ τὸ Δέλτα τοῦ Νείλου κειμένη πόλις Ξοῖς, ἐν ᾗ μετενεχθεὶς ὁ Σευῆρος ἐκ τοῦ μοναστηρίου ἐτελεύτησεν· ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὸ μοναστήριον ἐν ᾧ κατὰ τοῦτον διέμεινε καὶ οὗ τὸ ὄνομα ἀποσιωπᾶ οὐκ ἔστιν, ἢ τὸ τοῦ Ἀββᾶ Δωροθέου μοναστήριον.

κοντα ἔτη ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ εἰς πατριάρχην Ἀντιοχείας κατὰ τὴν τοῦ Assemani πιθανωτέραν γνώμην τὴν 28^{ην} Φεβρουαρίου τοῦ 539 (ὄρα Land, Fragmenta σελ. 158 καὶ Johannes von Ephesus, Kirchengeschichte βιβλ. I, κεφαλ. XLI, σελ. 37—38, μεταφρ. ὑπὸ Schönefelder, Renaudot histor. patriarch. alexandr. σελ. 138).¹⁾

Διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Σευήρου ἐπισφαγίζεται μὲν ἡ ἡμετέρα ἐξηκονταετὴς περίοδος, λήγει δὲ καὶ ἡ μέχρι τοῦδε τοῦ μονοφυσιτισμοῦ πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν σχέσις. — Ἀπὸ τοῦ νῦν διὰ τῶν ἀποφάσεων τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει τοῦ 536 συνόδου, ἃς ἠνωμένοι καὶ σύμφηφοι δύσις καὶ ἀνατολὴ ὑπὲρ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ἐξήνεγκον, ἡ δὲ πολιτεία ἐδέξατο καὶ ἐκύρωσεν, ἐπῆλθεν ἡ παντελὴς τοῦ μονοφυσιτισμοῦ ἥττα καὶ ἡ πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν αὐτοῦ σχέσις τέλεον μετεβλήθη. Οἱ μονοφυσῖται οἱ μέχρι τοῦδε ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας διατελοῦντες καὶ τὴν μερίδα τῶν ἀποσχιστῶν ἢ διακρινομένων ἀποτελοῦντες ἐκκόπτονται τῆς ὁλομελείας αὐτῆς καὶ ἀποκηρύττονται ὡς κινδυνώδεις καὶ ἀθεράπευτοι αἵρετικοὶ καὶ τοῦ Εὐτυχοῦς χείρονες. Ἀποκηρυχθέντες δὲ καὶ ἀποκηρύξαντες αὐτὴν συνεπάγησαν καθ' ἑαυτοὺς εἰς ἰδίαν ἐκκλησίαν, ἰδίαν ἔχουσαν διδασκαλίαν, ἴδιον ὀργανισμόν καὶ ἴδιον πολίτευμα. Τοῦτο κατέστησε τὴν μετὰ τῶν ὀρθοδόξων αὐτῶν ἔνωσιν εἰς τὸ μετὰ ταῦτα πάντῃ ἀδύνατον.

¹⁾ Παρ' ἄλλοις φέρεται, ὡς ἔτος τοῦ θανάτου αὐτοῦ τὸ 538, παρ' ἄλλοις δὲ τὸ 542. Ὁ Βάρ-Εβραῖος (ὄρα ἔκδ. Abeloos I, σελ. 212) θέλει αὐτὸν τελευτήσαντα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 543, ὅπερ ἐναντιοῦται μὲν τοῖς ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Ἀσίας καὶ Renaudot περὶ τοῦ τόπου ἀνωτέρω ἀναφερομένοις, συμφωνεῖ ὅμως τῇ περὶ τοῦ χρόνου τῆς τελευτῆς τοῦ Σευήρου εἰδήσει, ὅτι ἀπέθανε τριάκοντα ἔτη ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ εἰς πατριάρχην Ἀντιοχείας, βεβαίου ὄντος, ὅτι ἐξελέγη τοιοῦτος τῷ 512.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000023128

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

